II

(Nem jogalkotási aktusok)

AJÁNLÁSOK

A BIZOTTSÁG (EU) 2021/1700 AJÁNLÁSA

(2021. szeptember 15.)

a kettős felhasználású termékek kivitelére, az azokkal végzett brókertevékenységre, az azokkal kapcsolatos technikai segítségnyújtásra, valamint azok tranzitjára és transzferjére vonatkozó uniós ellenőrzési rendszer kialakításáról szóló (EU) 2021/821 európai parlamenti és tanácsi rendelet szerinti kettős felhasználású termékekkel kapcsolatos kutatások ellenőrzéseinek belső megfelelési programjairól

AZ EURÓPAI BIZOTTSÁG,

Tekintettel a 2021. május 20-i, a kettős felhasználású termékek kivitelére, az azokkal végzett brókertevékenységre, az azokkal kapcsolatos technikai segítségnyújtásra, valamint azok tranzitjára és transzferjére vonatkozó uniós ellenőrzési rendszer kialakításáról szóló (EU) 2021/821 európai parlamenti és tanácsi rendelet ([1]) (a továbbiakban: az (EU) 2021/821 rendelet) 26. cikkének (1) bekezdésére,

mivel:

(1) Az (EU) 2021/821 rendelet létrehoz egy, kettős felhasználású termékek kivitelére, az azokkal végzett brókertevékenységre, az azokkal kapcsolatos technikai segítségnyújtásra, valamint azok tranzitjára és transzferjére vonatkozó uniós ellenőrzési rendszert.

(2) A kettős felhasználású termékekkel kapcsolatos exportellenőrzés hatékony, egységes és következetes rendszerére van szükség az EU biztonságának és a nemzetközi biztonság előmozdítása, valamint a tagállamok és az Európai Unió (EU) nemzetközi kötelezettségvállalásainak és kötelezettségeinek való megfelelés biztosítása érdekében, különösen a nonproliferáció és az uniós gazdasági szereplők közötti egyenlő versenyfeltételek előmozdítása tekintetében.

(3) A belső megfelelési programokkal kapcsolatos közös megközelítések és gyakorlatok hozzájárulhatnak az ellenőrzések EU-szerte egységes, hatékony, eredményes és következetes alkalmazásához.

(4) Tekintettel az exportellenőrzések az integrált piacokon belüli növekvő fontosságára, a rendkívül gyors tudományos és technikai fejlődésre, a kutatóhelyek és a kutatók szerepére, valamint arra, hogy az európai kutatási és innovációs szektor a világ minden pontjáról képes magán- és állami beruházásokat vonzani, az exportellenőrzések eredményessége nagymértékben a kutatóhelyeknek az exportkorlátozások betartásával kapcsolatos tudatosságán és aktív erőfeszítésein múlik. E cél elérése érdekében a kutatóhelyek rendszerint belső politikák és eljárások – belső megfelelési programnak is nevezett – sorát alkalmazzák.

(5) A jelen ajánlás keretet biztosít a kutatóhelyeknek, valamint a kutatóknak, a kutatásvezetőknek és a megfeleléssel foglalkozó személyzetnek a kettős felhasználású termékek exportellenőrzésével kapcsolatos kockázatok beazonosításához, kezeléséhez és enyhítéséhez, valamint a vonatkozó uniós és nemzeti jogszabályoknak való megfelelés elősegítéséhez.

(6) A jelen ajánlás keretrendszerrel szolgál a tagállamok hatáskörrel rendelkező hatóságainak a célzott tájékoztatási programok kialakításához, a kutatási tevékenységekkel kapcsolatos kockázatértékeléshez, valamint az (EU) 2021/821 rendelet I. mellékletében felsorolt kettős felhasználású termékekre vonatkozó exportengedélyekről szóló döntésekkel kapcsolatos hatáskörük gyakorlásához is.

([1]) HL L 206., 2021.6.11., 1. o.

(7) A kettős felhasználású termékekkel foglalkozó koordinációs csoport átfogóan vizsgálta ezt az ajánlást 2019-ben és 2020-ban. Az ajánlás figyelembe veszi a 2020. utolsó negyedévében lefolytatott nyilvános konzultáció keretében beérkezett észrevételeket.

(8) Jelen ajánlás nem kötelező érvényű, és továbbra is a kutatók és a kutatóhelyek feladata, hogy biztosítsák az (EU) 2021/821 rendeletben foglalt kötelezettségeik teljesítését, a Bizottságnak pedig biztosítania kell, hogy a jelen ajánlás a jövőben is releváns maradjon,

ELFOGADTA EZT AZ AJÁNLÁST:

Ajánlott, hogy a tagállamok és az exportőrök – a kutatókat és a kutatóhelyeket is beleértve – figyelembe vegyék a jelen ajánlás mellékletében szereplő nem kötelező érvényű iránymutatást az (EU) 2021/821 rendeletben foglalt kötelezettségeik teljesítése érdekében.

Kelt Brüsszelben, 2021. szeptember 15-én.

a Bizottság részéről
Valdis DOMBROVSKIS
ügyvezető alelnök

MELLÉKLET

TARTALOM

Bevezetés 4

Glosszárium 4

1. szakasz Bevezetés a vezetők számára 8

2. szakasz A kutatók tudatossága 9

2.1. Bevezetés 9

2.2. Kutatási területek és forgatókönyvek, melyek kiválthatják a kettős felhasználású termékek exportellenőrzését 9

2.3. A kettős felhasználású termékek uniós exportellenőrzési rendszerének alapjai 11

2.3.1. A kettős felhasználású termékekről szóló uniós rendelet 11

2.3.2. Hogyan értelmezendők a kettős felhasználású kódok? 13

2.3.3 Szoftverellenőrzések („D” alkategória) 14

2.3.4. Technológiai ellenőrzések (E alkategória) 15

2.3.5. A kettős felhasználású termékek ellenőrzés alóli mentessége 17

2.3.6. Ellenőrzött tevékenységek 20

2.3.7. Engedélytípusok 21

2.3.8. A fel nem sorolt kettős felhasználású termékek kivitelének ellenőrzése 22

2.3.9. Figyelmeztető jelzések 23

2.3.10. A technikai segítségnyújtás ellenőrzése 23

2.3.11. Exportellenőrzések és korlátozó intézkedések (szankciók) 23

2.3.12. Gyakori kérdések 23

3. szakasz A kettős felhasználású termékekkel kapcsolatos kutatásra vonatkozó belső megfelelési program kidolgozása vagy felülvizsgálata 24

3.1. Kockázatértékelés 25

3.2. Az ICP alapvető elemei 25

3.2.1. A felső vezetés megfelelés iránti elkötelezettsége 26

3.2.2. Szervezeti felépítés, hatáskörök és erőforrások 26

3.2.3. Képzés és tudatosságnövelés 28

3.2.4. Az exportátvilágítási folyamat és eljárások 29

3.2.5. Teljesítmény-felülvizsgálat, ellenőrzések, jelentéstétel és korrekciós intézkedések 34

3.2.6. Nyilvántartás és dokumentálás 35

3.2.7. Fizikai biztonság és információbiztonság 36

Függelékek 54

1. függelék A kettős felhasználású termékek exportellenőrzése által nagyobb valószínűséggel érintett kutatási területek 38

2. függelék Kutatási forgatókönyvek, melyek esetében felmerülhetnek exportellenőrzések 40

Függelék 3 A figyelmeztető jelzések listája 42

4. függelék Hasznos kérdések egy kutatóhely belső megfelelési programjának kidolgozásakor 44

5. függelék A kettős felhasználású termékek kivitelére és unión belüli transzferére vonatkozó engedélykötelezettségek folyamatábrája 47

6. függelék Példák a kutatóhelyek lehetséges megfelelőségi szervezeti struktúráira 48

7. függelék A kettős felhasználású termékekre vonatkozó engedélykötelezettségek összegzése 50

8. függelék Technológiai készenléti szintek 51

9. függelék Hivatkozások és elérhetőségek 52

Bevezetés

A jelen iránymutatás célja segítséget nyújtani a kutatóhelyeknek ([1]), valamint azok kutatóinak, kutatásvezetőinek és megfeleléssel foglalkozó személyzetének a kettős felhasználású termékek exportellenőrzésével kapcsolatos kockázatok beazonosításában, kezelésében és enyhítésében, valamint a vonatkozó uniós és nemzeti jogszabályoknak való megfelelés elősegítésében.

Az iránymutatás három szakaszból és számos függelékből áll. A három szakasz különálló felhasználásra készült, ezért a szakaszok együttes átolvasása esetén a megadott magyarázatok között előfordulnak átfedések. Ez szándékos. A három szakasz az alábbi célközönségeknek szól:

– Az 1. szakasz a kutatóhelyek vezetőségének szóló bevezetésként szolgál, és kiemeli a felső vezetés megfelelés iránti elkötelezettségének fontosságát az arányos és hatékony belső megfelelési intézkedések végrehajtása szempontjából.

– A 2. szakasz a kutatóknak szóló tudatosságnövelő információkat tartalmaz, többek között a kettős felhasználású termékek exportellenőrzésének alapjairól, az ellenőrzési listáról és a kutatással kapcsolatos tevékenységek potenciális hatásáról.

– A 3. szakasz konkrét iránymutatást ad a megfeleléssel foglalkozó személyzetnek a belső megfelelési program felállításával és felülvizsgálatával kapcsolatban.

Ez az iránymutatás a 2021. május 20-i, a kettős felhasználású termékek kivitelére, az azokkal végzett brókertevékenységre, az azokkal kapcsolatos technikai segítségnyújtásra, valamint azok tranzitjára és transzferjére vonatkozó uniós ellenőrzési rendszer kialakításáról szóló (EU) 2021/821 rendelet (a továbbiakban: a kettős felhasználású termékekről szóló uniós rendelet) szerint kerül elfogadásra. A Bizottság a változó körülményekre tekintettel – többek között az uniós exportellenőrzési rendszer bármely vonatkozó felülvizsgálatát is beleértve – a jövőben aktualizálhatja azt.

A jelen iránymutatásban szereplő, a kettős felhasználású kódok szövegére utaló példák szemléltető jellegűek. Ezek a legutóbb 2020-ban aktualizált kettős felhasználású termékekről szóló uniós rendelet I. mellékletéből származnak. A legutóbbi frissítés szerinti osztályozást keresse az I. melléklet legfrissebb verziójában.

Amennyiben a jelen iránymutatásban szereplő információk elolvasása után egy kutatóhelyben kérdések merülnek fel a releváns kutatásuk ellenőrzési státusával kapcsolatban, vagy további kérdései vannak az iránymutatást illetően, ezekkel a kérdésekkel a székhelye szerinti uniós tagállam illetékes nemzeti hatóságához fordulhat ([2]).

Ez az iránymutatás a 2019 augusztusában közzétett, a kettős felhasználású termékek exportellenőrzésére vonatkozó belső megfelelési programokról szóló uniós iránymutatásra ([3]), az uniós tagállamok tudományos intézményeknek szóló, meglévő útmutató dokumentumaira, valamint a kutatóhelyek bevált gyakorlataira épül.

Ez az iránymutatás figyelembe veszi a 2020. negyedik negyedévében lefolytatott célirányos nyilvános konzultáció keretében a Bizottsághoz beérkezett észrevételeket is. ([4]) Az iránymutatás-tervezetet pozitívan értékelték, és rendkívül hasznos javaslatok is beérkeztek. Különösen az iránymutatás szerkezete javult bizonyos átfedések eltávolításának és a szoftverellenőrzésekkel kapcsolatos további magyarázatok hozzáadásának köszönhetően.

GLOSSZÁRIUM

A glosszárium ismerteti vagy meghatározza a jelen iránymutatás által visszatérően használt fogalmak jelentését. A *-gal jelölt fogalmak a kettős felhasználású termékekről szóló uniós rendeletből átvett meghatározások. A *-gal nem jelölt fogalmak leírása nem tekinthető jogilag kötelező erejű meghatározásnak.

([1]) Jelen iránymutatás értelmében – jogi formájuktól (közjogi vagy magánjogi) és finanszírozási módjuktól függetlenül – kutatóhelynek minősülnek azok a kutatást végző, a tudományos vagy kutatási ágazatban tevékenységet folytató szervek, amelynek elsődleges célja, hogy független alapkutatást, alkalmazott kutatást vagy kísérleti fejlesztést végezzenek, illetve oktatás, publikálás vagy tudástranszfer révén széles körben terjesszék az ilyen tevékenységek eredményeit. A fogalom magában foglalja az egyetemeket, az egyetemi karokat, a tudományos akadémiákat, az alkalmazott kutatási központokat és a laboratóriumokat is.

([2]) Az illetékes hatóságok listája a 9. függelékben található.

([3]) A Bizottság 2019. augusztus 5-én közzétett (EU) 2019/1318 ajánlása (2019. július 30.) a kettős felhasználású termékek kereskedelmének a 428/2009/EK rendelet szerinti ellenőrzésére vonatkozó belső megfelelési programokról (HL L 205, 2019.7.30., 15. o.) – Lásd még: http://data.europa.eu/eli/reco/2019/1318/oj

([4]) A nyilvános konzultáció részletei itt találhatók: https://trade.ec.europa.eu/consultations/index.cfm?consul_id=292

Fogalom	Leírás vagy meghatározás
A kettős felhasználású termékekről szóló uniós rendelet I., II. vagy IV. melléklete	A kettős felhasználású termékek kivitelére, az azokkal végzett brókertevékenységre, az azokkal kapcsolatos technikai segítségnyújtásra, valamint azok tranzitjára és transzferjére vonatkozó uniós ellenőrzési rendszer kialakításáról szóló, 2021. május 20-i (EU) 2021/821 európai parlamenti és tanácsi rendelet I., II. vagy IV. melléklete. A mellékleteket felhatalmazáson alapuló bizottsági jogi aktussal évente aktualizálják. A legújabb verziót lásd itt: https://eur-lex.europa.eu
Atomsorompó-szerződés (NPT)	Szerződés a nukleáris fegyverek elterjedésének megakadályozásáról.
Ausztrália Csoport (AG)	A vegyi és biológiai gyártó berendezések, anyagok és technológiák ellenőrzésére szolgáló exportellenőrzési rendszer. Lásd még: https://www.dfat.gov.au/publications/minisite/theaustraliagroupnet/site/en/index.html
Az ENSZ Biztonsági Tanácsának (UNSCR) 1540. sz. határozata	Az ENSZ határozata, melynek célja megakadályozni, hogy a nem állami szereplők nukleáris, biológiai vagy vegyi fegyverekre, illetve azok hordozóeszközeire vagy az azokkal kapcsolatos anyagokra tegyenek szert.
Az Európai Unió közös katonai listája	Az Európai Unió közös katonai listája a Tanács a katonai technológia és felszerelések kivitelének ellenőrzésére vonatkozó közös szabályok meghatározásáról szóló 2008/944/KKBP közös álláspontja által lefedett berendezésekkel. Ez a lista évente frissül. A legfrissebb verziót lásd: https://eur-lex.europa.eu
Az Unió vámterülete	Az Unión a 2013. október 9-i, az Uniós Vámkódex létrehozásáról szóló 952/2013/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet [1] (a továbbiakban: az Uniós Vámkódex) 4. cikke értelmében vett vámterülete.
Belső megfelelési program (ICP)*	Az exportőrök által az e rendelet rendelkezéseinek és célkitűzéseinek, valamint az e rendelet alapján végrehajtott engedélyek feltételeinek való megfelelés elősegítése céljából elfogadott, folyamatban lévő, hatékony, megfelelő és arányos politikák és eljárások, ideértve többek között a termékek végfelhasználók számára történő kivitelével és végfelhasználásával kapcsolatos kockázatok értékelését szolgáló, a kellő gondosságra vonatkozó intézkedéseket is.
Biológiai- és toxinfegyver-tilalmi egyezmény (BTWC)	A bakteriológiai (biológiai) és toxin-fegyverek kifejlesztésének, gyártásának és raktározásának megtiltásáról és e fegyverek megsemmisítéséről szóló egyezmény.
Címzett	A kivitelre kerülő termék(ek) első külföldi címzettje. Előfordulhat, hogy a termék e címzett birtokában marad, amely esetben ez a címzett lesz a végfelhasználó is.
Engedélyezés	Engedély
Exportellenőrzési rendszerek	A nukleáris, vegyi és biológiai fegyverek és hordozóeszközeik elterjedésének, valamint a hagyományos fegyverek és a kettős felhasználású termékek destabilizáló felhalmozásának megakadályozását pl. az ellenőrizendő termékek listáinak összeállításával célzó többoldalú megállapodások. Exportellenőrzési rendszerek alatt a Nukleáris Szállítók Csoportja (NSG), a Zangger Bizottság (ZC), a Rakétatechnológiai Ellenőrzési Rendszer (MTCR), az Ausztrália Csoport (AG) és a Wassenaari Megállapodás (WA) értendő.

Exportőr*	Bármely természetes vagy jogi személy vagy bármely társaság, aki vagy amely: – a kiviteli nyilatkozat vagy az újrakiviteli árunyilatkozat vagy a kilépési gyűjtő árunyilatkozat elfogadásakor a harmadik országbeli címzett szerződő partnere, és jogosult a termékek Unió vámterületén kívülre történő kiküldésének meghatározására; amennyiben nem kötöttek kiviteli szerződést, vagy a szerződő fél nem saját nevében jár el, akkor az exportőr az a személy, aki a termékeknek az Unió vámterületéről való kiküldéséhez szükséges hatáskörrel rendelkezik. – úgy dönt, hogy elektronikus eszközök, így telefax, telefon, elektronikus levél útján vagy bármely más elektronikus úton szoftvert vagy technológiát ad át az Unió vámterületén kívüli rendeltetési helyre, vagy ilyen szoftvert és technológiát elektronikus formában elérhetővé tesz az Unió vámterületén kívüli természetes vagy jogi személyek vagy társaságok számára. Amennyiben a kettős felhasználású termék feletti rendelkezési jog a kivitel alapját képező szerződés értelmében egy, az Unió vámterületén kívül lakóhellyel rendelkező vagy letelepedett személyé, exportőrnek az Unió vámterületén belül lakóhellyel rendelkező vagy letelepedett szerződő fél tekintendő. Bármely kivitelre kerülő kettős felhasználású termékeket szállító bármely természetes személy, ha e kettős felhasználású termékek a személy személyes poggyászában vannak az (EU) 2015/2446 felhatalmazáson alapuló bizottsági rendelet ([2]) 1. cikke 19. pontjának a) alpontja értelmében.
Fegyverembargó*	A Tanács határozata vagy közös álláspontja vagy az Európai Biztonsági és Együttműködési Szervezet (EBESZ) döntése alapján, vagy pedig az ENSZ Biztonsági Tanácsának kötelező erejű határozata alapján elrendelt fegyverembargó.
Fel nem sorolt kettős felhasználású termékek*	A kettős felhasználású termékekről szóló uniós rendelet I. mellékletében fel nem sorolt kettős felhasználású termékek, amelyek exportellenőrzések tárgyát képezhetik (mindenre kiterjedő ellenőrzések). A fogalom magában foglalja a kettős felhasználású termékekről szóló uniós rendelet I. mellékletében meghatározott technikai küszöböket (épp) el nem érő termékeket is.
Felsorolt kettős felhasználású termékek	– a kettős felhasználású termékekről szóló uniós rendelet I. mellékletében felsorolt kettős felhasználású termékek.
Kettős felhasználású termékek*	Azok a termékek, beleértve a szoftvert és a technológiát is, amelyek polgári és katonai célokra egyaránt felhasználhatók, és amelyek körébe beletartoznak azok a termékek, amelyek felhasználhatók nukleáris, vegyi vagy biológiai fegyverek vagy hordozóeszközeik tervezésére, kifejlesztésére, gyártására vagy alkalmazására, ideértve azokat a termékeket is, amelyek egyaránt felhasználhatók nem robbantási célokra és nukleáris fegyverek vagy más nukleáris robbanószerkezetek előállításához történő, bármilyen formájú hozzájárulás céljára.
Kibertér-megfigyelési termékek*	Olyan kettős felhasználású termékek, amelyeket kifejezetten arra terveztek, hogy lehetővé tegyék természetes személyek megfigyelését információs és telekommunikációs rendszerekből származó adatok nyomon követése, kinyerése, gyűjtése vagy elemzése révén.
Kivitel*	az Uniós Vámkódex 269. cikke szerinti kiviteli eljárás; az Uniós Vámkódex 270. cikke szerinti újrakivitel; újrakivitelre kerül sor akkor is, ha a kettős felhasználású termékekről szóló uniós rendelet 2. cikkének (11) pontja szerinti, az Unió vámterületén keresztül történő tranzit során kilépési gyűjtő árunyilatkozatot kell benyújtani, mert a termékek végső rendeltetési helye megváltozott; passzív feldolgozási eljárás az Uniós Vámkódex 259. cikke szerint; szoftver vagy technológia átadása, elektronikus eszközök, így telefax, telefon, elektronikus levél vagy bármely más elektronikus eszköz útján az Unió vámterületén kívüli rendeltetési helyre; ez kiterjed az ilyen szoftver és technológia elektronikus formában az Unió vámterületén kívüli természetes vagy jogi személyek vagy társaságok számára való elérhetővé tételére is; magában foglalja a továbbá a technológiák szóbeli átadását, azaz azt az esetet is, amikor a technológiát hangátviteli eszköz segítségével ismertetik.

Kutatóhelyek	Kutatást végző, a tudományos vagy kutatási ágazatban tevékenységet folytató szervek – függetlenül a jogi formájuktól (közjogi vagy magánjogi) és a finanszírozási módjuktól –, amelynek elsődleges célja, hogy független alapkutatást, alkalmazott kutatást vagy kísérleti fejlesztést végezzenek, illetve oktatás, publikálás vagy tudástranszfer révén széles körben terjesszék az ilyen tevékenységek eredményeit. A fogalom magában foglalja az egyetemeket, az egyetemi karokat, a tudományos akadémiákat, az alkalmazott kutatási központokat és a laboratóriumokat is.
Mindenre kiterjedő ellenőrzések	A fel nem sorolt kettős felhasználású termékek a kettős felhasználású termékekről szóló uniós rendeletben szereplő feltételek szerinti exportellenőrzései, különös tekintettel a 4., 5., 9. és 10. cikkben meghatározott feltételekre.
Nukleáris Szállítók Csoportja (NSG)	A nukleáris vonatkozású termékek és technológiák exportellenőrzési rendszere. Lásd még: https://www.nuclearsuppliersgroup.org/en/
Nyilvánosan hozzáférhető*	Olyan technológia vagy szoftver, amelyet a továbbterjesztésére vonatkozó korlátozás nélkül tettek közzé (a szerzői jogi korlátozások nem gátolják, hogy a technológia vagy szoftver a „nyilvánosan hozzáférhető” kategóriába tartozzon).
Proliferáció	Termékek (a szoftvereket és a technológiákat is beleértve) mozgása az azokat birtokló országokból az azokkal nem rendelkező, de azokhoz tömegpusztító fegyverekkel kapcsolatos programokban való felhasználáshoz hozzáférést szerezni kívánó országokba.
Rakétatechnológiai Ellenőrzési Rendszer (MTCR)	A nukleáris, vegyi vagy biológiai tömegpusztító fegyverek hordozóeszközeinek (pilóta nélküli légi járművek vagy rakéták) exportellenőrzési rendszere. Lásd még: https://mtcr.info/
Szankciók	Államokat vagy jogi és magánszemélyeket célzó korlátozó intézkedések. Ezek közül néhányat az Egyesült Nemzetek Biztonsági Tanácsa ír elő, míg másokat az Európai Unió fogad el önállóan, vagy egy uniós tagállam vezet be nemzeti szinten.
Technológia*	A termékek fejlesztéséhez, gyártásához vagy felhasználásához szükséges egyedi információ. Ez az információ lehet műszaki adat vagy technikai segítségnyújtás.
Technológiai készenléti szint (TRL)	A technológiai készenléti szint egy nem egy adott tudományághoz tartozó speciális mérőrendszer, az egyes technológiák fejlettségi szintjét jelző mutatókkal.
Tömegpusztító fegyverek (WMD)	Vegyi, biológiai, radiológiai vagy nukleáris (CBRN) anyagok és azok hordozóeszközei, melyek képesek nagy mennyiségű halálos áldozat okozására.
Tudományos alapkutatás*	Kísérleti vagy elméleti munka, melynek alapvető célja új ismeretek megszerzése jelenségek vagy megfigyelhető tények alapelveiről, és elsődlegesen nem meghatározott gyakorlati cél vagy szándék elérésére irányul.
Unión belüli transzfer vagy transzfer	A kettős felhasználású termékekről szóló uniós rendelet IV. mellékletében szereplő kettős felhasználású termékek átadása vagy szállítása egy valamely uniós tagállamban található szállító és egy valamely másik tagállamban található címzett között.
Végfelhasználó	A kivitelre kerülő termék(ek) végső külföldi címzettje.

Vegyifegyver-tilalmi egyezmény (CWC)	A vegyi fegyverek kifejlesztésének, gyártásának, felhalmozásának és használatának tilalmáról, valamint megsemmisítéséről szóló egyezmény.
Wassenaari Megállapodás (WA)	A hagyományos fegyverek, valamint a kettős felhasználású termékek és technológiák multilaterális exportellenőrzési rendszere. Lásd még: https://www.wassenaar.org/
Zangger Bizottság (ZC)	A Zangger Bizottság jegyzéket (Trigger List) vezet, amely a nukleáris vonatkozású áruk értékesítésének feltételeként életbe lépteti a Nemzetközi Atomenergia-ügynökség védőintézkedéseit. Lásd még: http://zanggercommittee.org/

([1]) HL L 269., 2013.10.10., 1. o.
([2]) HL L 343., 2015.12.29., 1. o.

1. SZAKASZ

Bevezetés a vezetők számára

A kutatóhelyek erősen érdekeltek a mindenki előnyét szolgáló innovációban és a tudomány előmozdítása érdekében történő nemzetközi együttműködésben. Egy virágzó európai kutatási és innovációs ágazat a világ minden pontjáról vonzza a magán- és az állami beruházásokat. A számtalan valódi és átlátható, a tudományos és technikai fejlődés elérésére törekvő együttműködés között azonban előfordulhatnak olyan, hátsó szándékok által vezérelt külföldi együttműködési ajánlatok, felkérések és információcserék is, melyek a megjelöltektől eltérő célokból kívánnak hozzáférést szerezni a kettős felhasználású termékekkel kapcsolatos kutatásokhoz. A kutatók és a kutatóhelyek ilyen helyzetekben akaratukon kívül megsérthetik az exportszabályozásokat. Az interneten elérhetők olyan dokumentált esettanulmányok, melyek jól szemléltetik a az elterjedésérzékeny technológiai területeken végzett technológiai ellenőrzések fontosságát, valamint a kutatókra és a kutatóhelyekre vonatkozó végrehajtási intézkedések jelentőségét.

A kettős felhasználású termékek exportellenőrzésének célja az olyan termékekkel (anyagokkal, berendezésekkel, szoftverekkel és technológiákkal) kapcsolatos tevékenységek szabályozása, amelyek polgári és katonai célokra is felhasználhatók, és összefüggésbe hozhatók a hagyományos katonai célú termékek létrehozásával vagy a nukleáris, radiológiai, vegyi vagy biológiai fegyverek, más néven tömegpusztító fegyverek, valamint azok hordozóeszközeinek, pl. rakéták vagy drónok elterjedésével. Ezenfelül ezeket az ellenőrzéseket közbiztonsági vagy emberi jogi szempontok alapján kiegészíthetik a fel nem sorolt kettős felhasználású termékekre vonatkozó nemzeti intézkedések is.

A kutatóhelyek és a kormányok közötti együttműködés nélkülözhetetlen az Európai Unió (EU) és a tagállamok biztonsági céljaihoz, a nemzetközi biztonsági kötelezettségvállalásokhoz és az olyan, a fegyverek elterjedésének megakadályozásával kapcsolatos kötelezettségekhez való hozzájárulás szempontjából, mint például az európai biztonsági stratégia, az exportellenőrzési rendszerek, a biológiai- és toxinfegyver-tilalmi egyezmény, a vegyifegyver-tilalmi egyezmény, az atomsorompó-szerződés, valamint az Egyesült Nemzetek Biztonsági Tanácsának 1540. számú határozata. A kutatóhelyek a kockázatokkal kapcsolatos tudatosságnöveléssel és az ennek megfelelő cselekvéssel fontos szerepet játszanak e célkitűzések elérésében. A kettős felhasználású termékek exportellenőrzése nem az egyetlen, ehhez hozzájáruló szakpolitikai eszköz; a vízumok vizsgálata és a szankciók jó példák a jelen iránymutatás által nem tárgyalt, meghatározott célkitűzésekkel és módszerekkel rendelkező egyéb politikai eszközökre.

A kettős felhasználású termékek exportellenőrzései a kutatási ökoszisztéma *„publikálj vagy pusztulj”* szabálya mellett sajátos kihívásokat jelentenek a kutatóhelyek számára a kutatási eredmények megosztása tekintetében. Az ezekkel az ellenőrzésekkel kapcsolatos tudatosság növelése a meg nem feleléssel kapcsolatos kockázatok megelőzésének és csökkentésének egyik fontos része. Az Unióban nagy különbségek tapasztalhatók az egyes kutatóhelyek között az ilyen megfelelőségi intézkedések végrehajtása és irányítása terén szerzett tapasztalatot illetően. Az Unió illetékes hatóságai elkötelezettek aziránt, hogy megfelelő iránymutatást adjanak a kutatóhelyeknek a belső megfelelési intézkedéseik megerősítésére vonatkozóan.

Annak elismerése mellett, hogy időbe telik, amíg a kutatóhelyek felállítják és fenntartják ezeket az intézkedéseket, megállapítható, hogy a vonatkozó kettős felhasználású termékekről szóló uniós rendelet és a kiegészítő nemzeti intézkedések betartásához létfontosságú a módszeres és arányos megközelítés alkalmazása a kettős felhasználású termékek exportellenőrzésével kapcsolatos belső megfelelési intézkedéseket illetően.

Mindegyik kutatóhelynek magának kell meghatároznia, hogyan lehet a legjobban végrehajtani a belső megfelelési intézkedéseket, és milyen belső műveleti eljárásokat kell az egyes kutatóknak követniük. Ez új exportellenőrzési struktúrák kiépítésével vagy ezek az intézkedések (meglévő) struktúrákba, pl. tanácsadó szervekbe való beépítésével érhető el. A kettős felhasználású termékek exportellenőrzésével kapcsolatos belső megfelelési program (ICP) gyakran csupán egy része a kutatóhely teljes megfelelőségi rendszerének.

Számos, a kutatóhelyek által végzett kutatási tevékenység nem tartozik a kettős felhasználású termékek exportellenőrzésének hatálya alá. Ennek először is az lehet az oka, hogy a kutatás nem kapcsolódik a kettős felhasználású termékek uniós listáján találhatók termékek egyikéhez sem. A másik ok az lehet, hogy a kutatás nem konkrétan a kettős felhasználású termékek uniós listáján szereplő ellenőrzött teljesítményszintek vagy funkciók elérését vagy meghaladását lehetővé tevő fejlesztést, gyártást vagy használatot célzó technológiájával foglalkozik. Végezetül pedig az is indokolhatja ezt, hogy a kutatás a kettős felhasználású termékekről szóló uniós rendelet értelmében vett „tudományos alapkutatásnak", „nyilvánosan hozzáférhetőnek" vagy a szabadalmi bejelentésekhez minimálisan szükséges információnak minősíthető.

Azonban egyetlen jó nevű kutatóhely sem kíván részt venni a fegyverek elterjedésével kapcsolatos kutatással (kutatási eredményekkel) való visszaélésben. Ez nem csak az exportellenőrzési szabályok betartása miatt fontos, hanem a kutatóhelyek saját érdeke is így kívánja. Ezért elengedhetetlen, hogy a kutatóhelyek arányos és eredményes belső intézkedéseket hozzanak a meg nem felelés kockázatának csökkentése érdekében. Az ilyen intézkedések hiányának következtében az intézményt jogi felelősség terhelheti meg nem felelés megállapítása esetén. A hatékony megfelelés fontosságának és értékének hangsúlyozásához, valamint a megfelelés iránti elköteleződéshez szükséges megfelelő források biztosításához elengedhetetlen a felső vezetés elkötelezettsége.

2. SZAKASZ

A kutatók tudatossága

2.1. Bevezetés

A kettős felhasználású termékek uniós exportellenőrzésének célja megelőzni a hagyományos katonai célú termékek, valamint a nukleáris, radiológiai, vegyi és biológiai fegyverek – más néven tömegpusztító fegyverek (WMD) – és azok hordozóeszközeinek (pl. rakéták és drónok) nemkívánatos felhalmozását. Ezenfelül ezeket az ellenőrzéseket közbiztonsági vagy emberi jogi szempontok alapján kiegészíthetik a kettős felhasználású termékekről szóló uniós rendelet I. mellékletében nem szereplő kettős felhasználású termékekre vonatkozó nemzeti intézkedések is. Mivel a kettős felhasználású termékeket elsődlegesen polgári célokra használják, az azokban rejlő visszaélési lehetőség gyakran nem derül ki első pillantásra. Rossz kezekbe kerülve azonban fenyegetést jelentenek a nemzetközi békére és az Európai Unió, valamint az uniós tagállamok biztonsági érdekeire.

A kutatóhelyek nagy figyelmet fordítanak a katonai célokra is fordítható kutatások nyilvánosság általi megítélésére. A kutatás összefüggésében a „kettős felhasználású" fogalom gyakran tágabb értelmezést igényel – azzal foglalkozik, melyek a kutatás (nem) kívánt polgári és katonai alkalmazási lehetőségei, vagy milyen módon lehet visszaélni a kutatással, és etikátlan célokra használni azt.

A kettős felhasználású termékek uniós exportellenőrzési rendszerét illetően azonban a „kettős felhasználás" sokkal szűkebben értelmezendő. A fogalom a polgári és katonai célokra egyaránt felhasználható termékekre utal, beleértve a szoftvereket és a technológiákat is. A felsorolt és a fel nem sorolt kettős felhasználású termékek körével kapcsolatos további információkért lásd a 2.3.2. szakaszt és az 1. függeléket.

Minden természetes és jogi személy törvényi kötelessége, hogy a kettős felhasználású termékekkel kapcsolatos tevékenységek végzése során betartsa a vonatkozó jogszabályokat és előírásokat. Ezek a jogi kötelezettségek nem azonosak a kettős felhasználású termékekkel kapcsolatos kutatások rossz szándékú felhasználása által jelentett kockázat vagy az ilyen felhasználással okozott potenciális kár megelőzését vagy enyhítését célzó etikai korlátokkal vagy önkorlátozással (azonban lehetnek közöttük átfedések).

Ez az iránymutatás a „kettős felhasználású termékekkel kapcsolatos kutatásokról" szól: azaz a kutatás során használt kettős felhasználású termékekről, vagy olyan kutatásokról, amelyek bármilyen lehetséges formát öltő ([5]) kutatási eredménye megfelel a kettős felhasználású termékek uniós ellenőrzési listáján vagy (adott esetben) a kettős felhasználású termékek valamely kiegészítő nemzeti listáján szereplő valamely kettős felhasználású termék technikai előírásainak. Korlátozott számú esetben kiterjed olyan helyzetekre is, amelyekben a fel nem sorolt kettős felhasználású termékekre vonatkozóan katonai vagy tömegpusztító fegyverekkel kapcsolatos aggályok merülnek fel a végfelhasználóval/végső felhasználással kapcsolatban. Fontos megjegyezni, hogy nem minden, kettős felhasználású termékekkel kapcsolatos kutatási tevékenységhez szükséges engedély. A 2.3.6. szakasz részletesen bemutatja, milyen esetekben van rá szükség.

2.2. Kutatási területek és forgatókönyvek, melyek kiválthatják a kettős felhasználású termékek exportellenőrzését

Az exportellenőrzések célja nem a tudományos kutatás (eredmény) cenzúrája, hanem a biztonsági visszaélések megelőzése azokban a helyzetekben, amelyekben érzékeny termékeket vagy ismereteket továbbítanak külföldre. A tudósokra és a kutatóhelyekre ugyanazok a jogszabályok érvényesek, mint a feldolgozóiparra és mindenki másra. A termékek kivitele vagy az információk átadása előtt az exportőröknek és az információügynöknek ellenőrizniük

([5]) Például papíralapú vagy elektronikus terjesztési formák, publikációk, prezentációk, kommunikáció vagy együttműködés, amelyeknek keretében a kutatási eredmények a szerzőkön kívül más személyek számára is hozzáférhetővé válnak.

kell, hogy intézkedéseikhez szükséges-e a szabályozó hatóság előzetes jóváhagyása. Elismert tény, hogy a kutatási környezetben ez a nemzet(közi) biztonsági megfontolások és a tudományos élet szabadsága, valamint a kutatási eredményekhez és adatokhoz való nyílt hozzáférés ösztönzése közötti helyes egyensúly megtalálását teszi szükségessé:

– A tudományos élet szabadsága az Európai Unió Alapjogi Chartája ([6]) által garantált alapvető jog. Ez azonban nem mentesíti a kutatókat és a kutatóhelyeket az EU és az uniós tagállamok biztonsági érdekeinek védelme érdekében bevezetett szabályozások betartása alól ([7]).

– A nyílt hozzáférés bizonyos finanszírozási programok által megkövetelt ösztönzésének célja a kutatási eredményekhez és adatokhoz való hozzáférés és azok további felhasználásának javítása. Azonban ezek a nyílt hozzáféréssel kapcsolatos célkitűzések nem mentesítik a kutatókat és a kutatóhelyeket a tervezett publikációk és az adathalmazok a kettős felhasználású termékekről szóló uniós rendelet (technológiai) ellenőrzési rendelkezéseinek megfelelő átvilágítása és az ennek megfelelő eljárás alól.

A tudományos, a technológiai és a mérnöki szakterületeken belüli kutatási területek nagyobb valószínűséggel képezik a kettős felhasználású termékek exportellenőrzésének tárgyát, mint a bölcsészettudományi, társadalomtudományi és közgazdaságtudományi területen végzett tudományos tevékenységek.

Íme néhány **példa olyan kutatási témákra, melyek kiválthatják a kettős felhasználású termékek exportellenőrzését**:

– *a Bőrcsomósodáskórt okozó vírus gazdaspektrumának módosítása az emberi rezervoár bevonásával,*
– *multispektrumú képalkotó kamerás érzékelők haszonnövényekkel kapcsolatos adatgyűjtéshez,*
– *lézeres, új generációs urándúsító technológia, amely a gázformájú urán centrifugás kezelését alkalmazó ipari urándúsítás potenciális alternatíváját jelentheti,*
– *energiahordozó anyagok 3D nyomtatása,*
– *a keleti ló-encephalitis vírus elleni küzdelemhez szükséges permetező rendszerrel felszerelt drón prototípusa, valamint*
– *autonóm víz alatti kutatóeszköz, amely automatikusan gyűjt adatokat mélytengeri területeken.*

Az 1. függelék bemutatja azokat a kutatási területeket, amelyek – egyebek mellett – a kettős felhasználású termékek exportellenőrzésének tárgyát képezhetik azért, mert a kettős felhasználású termékek uniós ellenőrzési listáján szerepelnek az ezekhez a technológiai területekhez tartozó termékek. A nukleáris fizikához és a nukleáris mérnöki tevékenységhez kapcsolódó kutatások foglalkozhatnak például atomreaktorokkal, kifejezetten atomreaktorokhoz tervezett vagy előkészített berendezésekkel és alkatrészekkel, vagy a kettős felhasználású termékekről szóló uniós rendelet I. mellékletében szereplő nukleáris anyagokkal. Ez nem jelenti azt, hogy minden, ezzel kapcsolatos kutatás alapértelmezés szerint a kettős felhasználású termékekkel kapcsolatos kutatásnak ([8]) minősül, ahogy azt sem, hogy ezekhez a kutatási tevékenységhez engedély szükséges.

A 2. függelék kiemel néhány gyakori kutatási esetet, amelyek exportellenőrzéseket idézhetnek elő:

– kettős felhasználású termékekkel kapcsolatos kutatásokat érintő oktatás ([9]), tanácsadás, együttműködés vagy munkavégzés az Unió vámterületére érkező vendégkutatókkal ([10]),

([6]) Az Európai Unió 2016. június 7-én közzétett Alapjogi Chartájának (HL C 202., 2016.6.7., 389. o.) 13. cikke – http://data.europa.eu/eli/treaty/char_2016/oj

([7]) Létezhetnek a tudományos élet szabadságáról szóló nemzeti jogszabályok is, melyek szintén korlátozásokat szabhatnak meg.

([8]) A nukleáris anyagokkal kapcsolatban a kettős felhasználású termékekről szóló uniós rendelet I. melléklete például kivételt állapít meg a „természetes urán” vagy „szegényített urán” maximum 4 grammnyi mennyiségét illetően, ha az műszerek érzékelő egységében van.

([9]) Az oktatás általában nem terjed ki a kettős felhasználású termékekkel kapcsolatos kutatásokra. Az oktatás során felhasznált, képzési célú információk általában már nyilvánosan hozzáférhetők, ezért mentesülnek az exportellenőrzések alól. Az oktatás a kettős felhasználású termékek exportellenőrzése alóli alapértelmezés szerinti mentesítése azonban nem helyénvaló. Ezt jól szemlélteti például, hogy a nyilvánosan nem hozzáférhető, egy urándúsító vagy nukleáris fűtőelem-újrafeldolgozó létesítmény tervezéséhez, építéséhez, üzemeltetéséhez vagy karbantartásához fontos oktatási anyagok exportellenőrzés tárgyát képezhetik.
Az exportellenőrzések sok esetben nem érintik az oktatási tevékenységeket. Harmadik országbeli állampolgárok az Unió vámterületén belüli oktatása azonban a korlátozó intézkedésekről és szankciókról szóló uniós rendeletek vagy a nemzeti exportellenőrzési intézkedések értelmében a „technikai segítségnyújtás” kategóriájába tartozhat.

([10]) Az uniós kutatóhelyeket felkereső külföldi kutatók vízumvizsgálatát gyakran a kutatóhelyeken belül lebonyolított exportellenőrzésektől függetlenül, más illetékes hatóságok végzik.

– kettős felhasználású termékekkel kapcsolatos kutatásokat érintő oktatás, tanácsadás, együttműködés vagy munkavégzés az Unió vámterületén kívül,

– kettős felhasználású termékekkel kapcsolatos kutatásról szóló (virtuális) konferencia/megbeszélés/szeminárium szervezése az Unió vámterületén kívül vagy belül, vagy előadás egy ilyen (virtuális) konferencián/megbeszélésen/szemináriumon,

– kettős felhasználású technológiáról szóló publikáció közzététele,

– szabadalmi bejelentéshez szükséges információk benyújtása és szabadalmazott információk, valamint

– tárgyi kettős felhasználású termékek (áruk) kivitele, beleértve a prototípusterveket és a használt laboratóriumi berendezéseket is.

E forgatókönyvek mindegyikének esetében fontos megállapítani, hogy érvényes-e az adott termékekre, a tevékenységi típusra, a végső felhasználásra, valamint az érintett szervezetekre és országokra bármilyen uniós vagy nemzeti korlátozó intézkedés vagy szankció.

Ezekben a helyzetekben a személyes indítékoknak, a kutatás finanszírozási forrásának, a kutatási partnerek jellegének és a kutatás céljának nincs jelentősége annak meghatározása szempontjából, hogy a kettős felhasználású termékekkel kapcsolatos kutatás eléri-e a technikai ellenőrzési küszöböket.

A kettős felhasználású termékek exportellenőrzése különböző szinteken merülhet fel a kutatási életciklus során: a kutatásfinanszírozás, a projektkérelem, a szerződés elkészítése, a kutatási eredmények terjesztésének fázisában stb. A 3. szakasz további információkat tartalmaz a módszeres exportátvilágítási eljárás kidolgozásáról a különböző szinteken, a kutatás teljes életciklusa során.

2.3. A kettős felhasználású termékek uniós exportellenőrzési rendszerének alapjai

2.3.1. *A kettős felhasználású termékekről szóló uniós rendelet*

A kettős felhasználású termékek uniós exportellenőrzési rendszerét a kettős felhasználású termékekről szóló uniós rendelet szabályozza.

A kettős felhasználású termékek uniós listája a kettős felhasználású termékekről szóló uniós rendelet I. mellékletében található. A kettős felhasználású termékekről szóló uniós rendelet I. mellékletében szereplő minden termék esetében engedély szükséges az Unió vámterületén kívülre történő kivitelhez. A kettős felhasználású termékekről szóló uniós rendelet IV. melléklete az I. melléklet egy kisebb részhalmaza, és több olyan érzékeny terméket is tartalmaz, amelyek vonatkozásában az Unión belül transzferhez is engedély szükséges.

Az I. melléklet (és így a IV. melléklet) az idő során elért technológiai fejlődés tükrözése céljából folyamatosan változik, az uniós exportellenőrzések pedig az exportellenőrzési rendszerek keretében elfogadott kötelezettségvállalásokat tükrözik. A lista ezért évente frissül. Fontos tehát, hogy mindig a kettős felhasználású termékekről szóló uniós rendelet I. mellékletének legfrissebb verzióját ([11]) kell tanulmányozni.

Minden kettős felhasználású termék osztályozási számmal rendelkezik. Ez számok és betűk kombinációjából áll (mely a Kategóriát, az Alkategóriát és az egyedi ellenőrzési bejegyzést jelöli), és nélkülözhetetlen a termékosztályozáshoz, valamint az engedélyezési dokumentumokhoz. Az osztályozási szám nem véletlenszerű; a termék jellegére és a kapcsolódó exportellenőrzési rendszer szerinti ellenőrzés eredetére utal (lásd az 1. ábrát).

A kettős felhasználású osztályozási szám jelentését az 1. ábra ismerteti.

A 9A012.a. kettős felhasználású osztályozási szám az ellenőrzött pilóta nélküli légi járművekre (vagy drónokra), azok műszaki előírásaira és bizonyos kapcsolódó berendezésekre és alkatrészekre vonatkozik.

– *a „9” karakter azt jelzi, hogy a termék a 9. kategóriába (Légtér és hajtóműrendszerek) tartozik.*

– *az „A” karakter jelentése, hogy a termék az „A” alkategóriában (Berendezések, részegységek és alkatrészek) szerepel. Egy, a 9A012 kód szerinti műszaki előírásoknak megfelelő teljes drón tehát az „A” kategóriában lesz felsorolva.*

– *a „012” számsor azt jelöli, hogy a termék a Wassenaari Megállapodás ellenőrzési jegyzékéből származik.*

– *a „.a.” jelzés a teljes drónok egyedi ellenőrzési albejegyzése.*

([11]) A kettős felhasználású termékekről szóló uniós rendelet I. mellékletének legfrissebb verzióját a https://eur-lex.europa.eu weboldalon, az illetékes exportellenőrzési hatóság weblapján, vagy a kutatóhelye egy belső forrásából érheti el.

1. ábra

A drónok kettős felhasználású osztályozási száma (9A012.a)

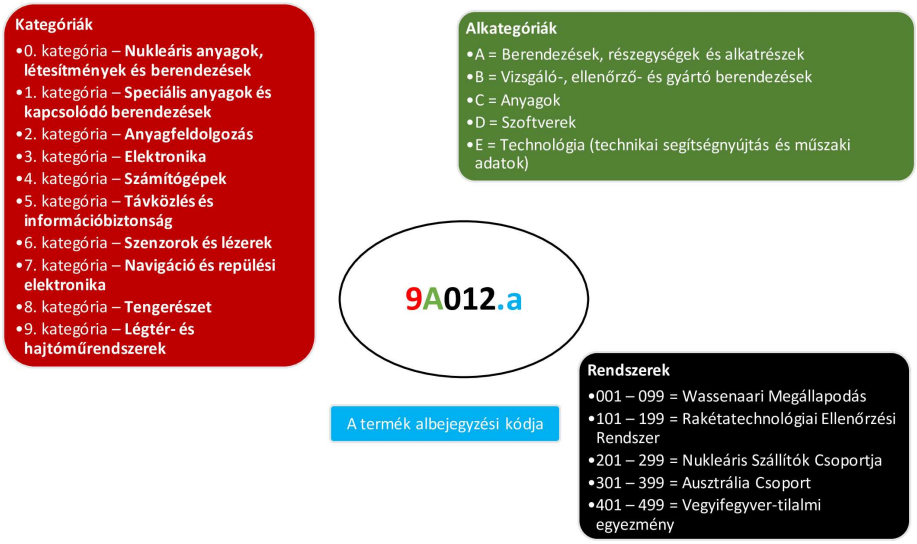

A kettős felhasználású termékek osztályozása műszaki kritériumokon alapul, a technikai osztályozásban a végső felhasználásnak és a végfelhasználónak nincs jelentősége. Ezzel összhangban az engedélyezési követelmény szempontjából sem releváns, hogy az adott terméket kizárólag polgári célokra vagy katonai célokra szánják-e. A végső felhasználás és az érintett felek azonban létfontosságú szerepet játszanak az engedély jóváhagyására való jogosultságot illetően. A végső felhasználásra és a végfelhasználókra vonatkozó ellenőrzésekkel kapcsolatos további információkért olvassa el a 2.3.9. szakaszt és a 3. függeléket.

A kettős felhasználású termékek általában eltérőek a katonai célú termékektől. A katonai célú termékek olyan áruk (pl. rendszerek, berendezések, alkatrészek, anyagok, szoftverek vagy technológiák), amelyeket nagy részben kifejezetten katonai felhasználásra terveztek vagy alakítottak át. A katonai célú termékek az Európai Unió közös katonai listáján vagy az uniós tagállamok nemzeti listáin találhatók meg. ([12]) A kettős felhasználású termékek közös uniós exportellenőrzési rendszerétől eltérően a katonai termékek ellenőrzési rendszerét az egyes uniós tagállamok szabályozzák. A kutatási eredmény vagy tevékenység (megjelölt) katonai célú felhasználása nem jelenti automatikusan azt, hogy az adott termék kifejezeten katonai használatra tervezett vagy módosított terméknek minősül. Utalhat azonban erre, és természetesen hasznos információként szolgál a katonai termékek osztályozása, valamint az engedélykérelem elbírálása során.

A kettős felhasználású termékekről szóló uniós rendelet I. mellékletében megtalálható kettős felhasználású termékek listáját illetően fontos észben tartani az alábbiakat:

– *A tíz kategória a négy exportellenőrzési rendszer (a Nukleáris Szállítók Csoportja, a Rakétatechnológiai Ellenőrzési Rendszer, az Ausztrália Csoport és a Wassenaari Megállapodás) és a Vegyifegyver-tilalmi egyezmény ellenőrzési listájának egységes keretbe foglalt jegyzéke. Mindegyik kategória további alkategóriákból és külön ellenőrzési bejegyzésekből áll. A „B”, „C”, „D” és „E” alkategóriában szereplő termékek általában az „A” alkategóriában felsorolt termékekhez kapcsolódnak. Néhány esetben ezekben az alkategóriákban önálló ellenőrzések is találhatók. A tíz kategória és az öt alkategória a lista első felbontása, amely megkönnyíti a releváns ellenőrzési bejegyzések közötti böngészést.*

– *A kettős felhasználású termékek általában eltérőek a katonai célú termékektől. A katonai termékek olyan áruk (pl. rendszerek, berendezések, alkatrészek, anyagok, szoftverek vagy technológiák), amelyeket kifejezetten katonai felhasználásra terveztek vagy alakítottak át. A kettős felhasználású termékek műszaki előírásai gyakran részletesebbek, mint a katonai célú termékeké. A „kifejezetten katonai célú felhasználásra tervezett” vagy „katonai célú felhasználásra módosított” kifejezések jelentését nagyrészt az illetékes hatóság határozza meg, amely nem feltétlenül egyezik a kettős felhasználású termékek exportellenőrzésében illetékes hatósággal.*

([12]) A katonai célú termékek körébe tartoznak például a tűzvédelmi berendezések és a termikus képalkotó berendezések, a fegyverek, a lőszerek, a harci járművek, a pilótával rendelkező és a pilóta nélküli harci repülőgépek, a (vízfelszíni és víz alatti) hadihajók, a fegyverirányzékok, a páncélozott vagy védőberendezések, valamint bizonyos vegyi anyagok, például az idegmérgek, a robbanószerek és a hajtóanyagok.

– *A kettős felhasználású termékekről szóló uniós rendelet I. mellékletében felsorolt termékek az új és a használt termékeket is magukban foglalják.*

– *A kettős felhasználású osztályozási szám nem azonos a vámtarifaszámmal (Harmonizált Áruleíró- és Kódrendszer vagy Kombinált Nómenklatúra).* ([13]) *Ez különösen fontos a tárgyi termékek osztályozása szempontjából – beleértve a berendezéseket, az anyagokat és az alkatrészeket is.*

– *A kettős felhasználású termékek uniós listája tárgyi termékeket (többek között berendezések, anyagok és alkatrészek) és nem tárgyi termékeket (például műszaki adatok vagy technikai segítségnyújtás formájában rendelkezésre bocsátott szoftvereket vagy technológiákat) is tartalmaz. A nem tárgyi termékek fizikai formában (pl. papíralapú diákon vagy fizikai adattároló eszközön) vagy elektronikusan, vizuálisan, illetve szóban (azaz nem tárgyi formában) is továbbíthatók.* ([14])

– *A technológiai ellenőrzések alapvető fontosságúak. Amennyiben a proliferátorok megszereznek egy tárgyi kettős felhasználású terméket, le tudják másolni annak egyes részeit, de nem feltétlenül lesznek képesek ennek következtében további termékeket gyártani. A termék kifejlesztéséhez vagy gyártásához szükséges technológia megszerzésével azonban annyi terméket tudnak legyártani, amennyit csak akarnak. Mi több, míg a tárgyi termékek esetében lehetséges az ideiglenes kivitel, a technológia kivitelét szinte lehetetlen visszafordítani, ezért az véglegesnek tekintendő.*

– *Egy adott termékre vonatkozó engedély a termék felszereléséhez, üzemeltetéséhez, karbantartásához és javításához minimálisan szükséges technológiára is kiterjed.*

2.3.2. *Hogyan értelmezendők a kettős felhasználású kódok?*

A kettős felhasználású termékekről szóló uniós rendelet I. melléklete rendkívül hosszú, és nem létezik egyedüli, legjobb módszer a benne felsorolt összes kettős felhasználású termék gyors megtalálására. Új osztályozási tevékenység során a kettős felhasználású termék vagy a kettős felhasználású technológia megfelelő osztályozása érdekében fontos alaposan áttekinteni az I. melléklet legújabb verzióját az adott termék szempontjából legrelevánsabb és legpontosabb ellenőrzési bejegyzés beazonosításához. Kétség vagy több lehetséges osztályozási szám esetén forduljon kutatóhelye megfelelési vezetőjéhez vagy adott esetben tagállama illetékes hatóságához.

Sok ellenőrzési bejegyzés esetén megjegyzések (megjegyzés, műszaki megjegyzés vagy N.B.) segítik a pontos termékosztályozást. Ezek a megjegyzések tovább pontosítják az ellenőrzés hatályát (többek között szemléltetéssel és mentességekkel), illetve kereszthivatkozást tartalmaznak az I. melléklete más részeire vagy az Európai Unió közös katonai listájára ([15]). Ezek a megjegyzések a termékosztályozás szerves részét képezik, így nem tekintendők szemléltető jellegűnek.

A listán szerepelnek dupla idézőjellel („ ”) jelölt általános meghatározások ([16]), valamint félidézőjellel (’ ’) jelölt helyi definíciók. Ezek a meghatározások eltérhetnek a kereskedelmi vagy tudományos szakkifejezésektől.

([13]) Az Európai Bizottság összeállította a kettős felhasználású termékek ellenőrzési listájának számai és a vámtarifaszámok (KN-kódok) közötti megfelelést bemutató táblázatot, mely a Kereskedelmi Főigazgatóság kettős felhasználású termékekkel kapcsolatos weboldalán érhető el. Az áruk a kettős felhasználású termékek uniós listája szerinti, kizárólag vámtarifaszámok (az ún. megfelelési táblázat) alapján történő osztályozása azonban nem megfelelő, mivel az egyes KN-kódok különböző mértékben függenek össze a kapcsolódó kettős felhasználású osztályozási számokkal. A megfelelési táblázat használata esetén ezért ellenőrizni kell, hogy a termék valóban megfelel-e a kapcsolódó kettős felhasználású osztályozási számhoz tartozó műszaki előírásoknak.

([14]) Példa: a 2B350.e. kód bizonyos desztilláló oszlopok ellenőrzésére vonatkozik. A desztilláló oszlop egy tárgyi termék. A desztilláló oszlop tervezésével kapcsolatos műszaki adatok azonban ellenőrzött nem tárgyi technológiának minősülhetnek. Ez a nem tárgyi technológia tárgyi formában (papíralapú tervrajz vagy műszaki rajz) vagy nem tárgyi formában (e-mailben elküldött tervrajz vagy műszaki rajz, felvételen rögzített szemrevételezés vagy szóbeli leírás telefonon keresztül) is harmadik országbeli személy rendelkezésére bocsátható.

([15]) Az Európai Unió közös katonai listája a Tanács a katonai technológia és felszerelések kivitelének ellenőrzésére vonatkozó közös szabályok meghatározásáról szóló 2008/944/KKBP közös álláspontja által lefedett berendezésekkel. Ez a közös katonai lista a Wassenaari Megállapodás lőszerlistájával összhangban minden évben frissül.

([16]) Az általános fogalommeghatározások e listája a kettős felhasználású termékekről szóló uniós rendelet I. mellékletében, a „A mellékletben szereplő kifejezések fogalommeghatározása” cím alatt található. A helyi definíciók az ellenőrzési bejegyzés közvetlen közelében találhatók.

1. példa: 1C351.a.57

1C351 Humán és állati patogének és „toxinok”, az alábbiak szerint

a) *Természetes, tenyésztett vagy módosított vírusok, „izolált élő kultúrák” vagy ilyen kultúrákkal szándékosan beoltott, vagy szennyezett élő anyagot tartalmazó anyagok – beleértve az élő anyagokat – formájában, az alábbiak szerint:*

.....

(57) Súlyos akut légzőszervi szindróma koronavírusa (SARS-koronavírus) ([17]);

.....

Megjegyzés: Az 1C351 nem vonja ellenőrzés alá az „oltóanyagokat” és „immunotoxinokat”.

2. példa: 1A004.d

1A004 *Nem kifejezetten katonai felhasználásra tervezett védő- és detektáló berendezések és alkatrészek, az alábbiak szerint:*

d) *Robbanóanyag-maradványok automatikus detektálására, illetve azonosítására tervezett, és nyomfelderítő technikákat (pl. felületi akusztikai hullámot, ionmobilitás-spektrometriát, differenciálmobilitás-spektrometriát, tömegspektrometriát) alkalmazó elektronikus berendezések.*

Technikai megjegyzés:

A „nyomfelderítés” úgy határozható meg, mint az 1 milliomodrész (ppm) gőznél vagy 1 mg tömegű szilárd vagy folyékony anyagnál kevesebb észlelésére vonatkozó képesség.

1. megjegyzés: Az 1A004.d. pont nem vonja ellenőrzés alá a kifejezetten laboratóriumi használatra tervezett ellenőrző berendezéseket.

2. megjegyzés: Az 1A004.d. pont nem vonja ellenőrzés alá az érintésmentes biztonsági kapukat.

.....

2.3.3. *Szoftverellenőrzések („D” alkategória)*

A kettős felhasználású termékekről szóló uniós rendelet értelmében a szoftver bármilyen tényleges hordozóra rögzített, egy vagy több „program” ([18]) vagy „mikroprogram” ([19]) gyűjteménye. Sok esetben a szoftverellenőrzések a kettős felhasználású termékek uniós listájának más részeiben felsorolt termékek kifejlesztésére, gyártására vagy felhasználására tervezett vagy módosított szoftverekre vonatkoznak. Vannak azonban kifejezett (önálló) szoftverellenőrzések is.

Példa:

A 6D001. pont a kifejezetten a többek között a 6A008. pont által meghatározott berendezések (konkrét radarrendszerek, berendezések és alrendszerek, és a kifejezetten ezekhez tervezett alkatrészek) „fejlesztésére” vagy „gyártására” tervezett „szoftverek” ellenőrzésére vonatkozik.

A 7D005. pont a kifejezetten a műholdas navigációs rendszer távolságmérő kódjának dekódolásához, kormányzati felhasználásra tervezett „szoftverre” vonatkozik.

([17]) Ez a példa nem érinti a Covid19-világjárványt kiváltó SARS-CoV-2 kórokozó bármilyen további osztályozását. Jelen iránymutatás írásának idején a SARS-CoV-2 kellő mértékben eltérőnek tekinthető a SARS-CoV vírustól ahhoz, hogy ne tartozzon a 1C351.a.57. pontba.

([18]) A „program” egy folyamat végrehajtására adott utasítások sorozata az elektronikus számítógép által végrehajtható, vagy arra átalakítható formában.

([19]) A mikroprogram elemi utasítások sorozata, amelyeket különleges tárolóban tárolnak, és amelyeknek végrehajtását a referencia utasításainak utasításregiszterbe történő töltése indítja el.

A szoftverek meghatározásával kapcsolatos főbb tanulságok

A szoftver meghatározása értelmében a mellékletben való felsoroláshoz a szoftvernek egy adott időpontban fizikai adathordozón vagy formában kell léteznie. A szoftver maga fizikai vagy virtuális módon is továbbítható.

A szoftver meghatározását a 0. kategóriához tartozó nukleáris szoftver megjegyzéssel és az 1–9. kategóriához tartozó általános szoftver megjegyzéssel együtt kell értelmezni.

Az (5. kategória 2. részében meghatározott) információbiztonsági szoftverek tekintetében fontos megjegyezni, hogy a nukleáris szoftver megjegyzés teljes egészében és az általános szoftver megjegyzés részben nem alkalmazandó rájuk, és ezért nem mentesítik azokat az ellenőrzés alól.

2.3.4. *Technológiai ellenőrzések (E alkategória)*

A technológiai ellenőrzések célja biztosítani, hogy az érzékeny termékekkel kapcsolatos tudás, know-how és szakértelem ne váljon akaratlanul elérhetővé katonai, tömegpusztító fegyverekkel kapcsolatos, közbiztonsági vagy emberi jogi aggályokat felvető programokban történő felhasználásra.

Gyakran (rendkívül) nehéz meghatározni, hogy egy adott kutatás kettős felhasználású termékekkel kapcsolatos-e. Az innovatív kutatásokat nem könnyű a meglévő ellenőrzési bejegyzések szerint bekategorizálni. A „technológia", a technológiai megjegyzések és az ellenőrzés alóli mentességről szóló „tudományos alapkutatás" és „nyilvánosan hozzáférhető" megjegyzések meghatározásának alapos ismerete elengedhetetlen a technológiai ellenőrzések körében történő eligazodáshoz.

A kettős felhasználású termékekről szóló uniós rendelet értelmében a „technológia" a termékek „fejlesztéséhez", „gyártásához" vagy „felhasználásához" szükséges egyedi információ. Ez az információ lehet „műszaki adat" vagy „technikai segítségnyújtás". A „szükséges egyedi információra" való hivatkozás célja, hogy a technológia azon részére összpontosítsa a technológiai ellenőrzést, amelynek köszönhetően egy adott termék eléri vagy meghaladja a meghatározott teljesítményküszöböket. Az 1–9. kategória esetében kizárólag ezek az egyedi információk tekintendők felsorolt kettős felhasználású technológiának. A „szükséges" fogalom meghatározásának célja, hogy az adott terméket engedélykötelessé tevő egyedi technológiára összpontosítsa a technológiai ellenőrzést. Fontos, hogy a felsorolt kettős felhasználású technológiát akkor is ellenőrizni kell, ha az nem ellenőrizendő termékhez is alkalmazható.

Nincs meghatározva, mit foglal magában a „szükséges egyedi információ" kifejezés. Az alábbi információk általában véve nem tekinthetők elég egyedinek ahhoz, hogy megfeleljenek a technológia meghatározásának:

– biztonsági adatlap (SDS), anyag biztonsági adatlapja (MSDS) vagy termékbiztonsági adatlap (PSDS),

– prospektusok, katalógusok és azok kivonatai, melyeket adott formájukban, a tartalom egyedi módosítása nélkül szánnak vagy szánhatnak meghatározatlan számú érdekelt félnek, és bocsátanak azok rendelkezésére,

– (részletes adatokat nem tartalmazó) sematikus ábrák, blokkdiagramok, folyamatábrák,

– műszaki teljesítményadatok, kulcsfontosságú teljesítménymutatók,

– elektromos és mechanikus összekapcsolási és fogyasztási adatok,

– jelölő karakterek,

– alkatrészek listái, amennyiben tervrajzok nem kerülnek megosztásra,

– általánosan hozzáférhető, nem egy adott vállalati termékre vonatkozó normák és szabványok,

– kereskedelmi lapokban megjelent cikkek és hasonló publikációk,

– folyamatok és eljárások általános leírása (gyártóüzemek esetében),

– célba juttatási előírások (*pl.* vegyi anyagok és más segédanyagok esetén),

– fotók (a geometriai méretekkel, a felhasznált anyagokkal és az elektromos/elektronikus alkatrészekkel kapcsolatos részletes információk nélkül),

– robbantott ábrák/homlokzatok részletes méretek nélkül,

– (lényeges és részletes adatokat nem tartalmazó, sematikus) keresztmetszeti ábrák, valamint

– külső méretek.

A „szükséges" küszöbérték szemléltetése

A 3E001 a többek között a 3A001.a. pontban meghatározott, felsorolt integrált áramkörök „kifejlesztésére" vagy „gyártására" szolgáló, ellenőrzött „technológiára" vonatkozik.

A 3A001.a.5.a.5. pont azokra az analóg-digitális átalakítóval rendelkező integrált áramkörökre vonatkozik, melyek felbontása legalább 16 bit, legalább 65 mega minta/másodpercnél (MSPS) nagyobb mintabeviteli gyakorisággal.

Egy, a 65 mega minta/másodperces (MSPS) küszöb eléréséhez (vagy meghaladásához) szükséges tervezési paramétereket vagy tervezési lépéseket részletező dokumentum ([20]) önmagában nem tartalmaz az ellenőrzött 3A001.a.5.a.5. termék kifejlesztéséért elsősorban felelős technológiát, így tehát nem tartalmazza az általános technológiai megjegyzés szerinti „szükséges" technológiát. Ennek oka, hogy a dokumentum nem részletezi, hogyan kell elérni vagy meghaladni a „legalább 16 bit felbontás" paramétert.

Az analóg-digitális átalakítóval rendelkező, legalább 16 bit felbontású, de 65 mega minta/másodpercnél (MSPS) alacsonyabb mintabeviteli gyakoriságú integrált áramkörök gyártási módszerét bemutató kézikönyv nem tartalmazza az ellenőrzött termék gyártásához „szükséges" technológiát.

A két fenti helyzetben a dokumentum és a kézikönyv nem tekinthető a 3A001.a.5.a.5. pontban felsorolt termékek fejlesztéséhez vagy gyártásához szükséges, ellenőrzött technológiát tartalmazó anyagnak, mivel egyik sem tartalmaz a 3A001.a.5.a.5. pontban leírt két műszaki paraméterhez kapcsolódó egyedi információkat.

Példa:

Az 1E001 kód az általános technológiai megjegyzés szerinti, az 1A002–1A005., az 1A006.b., az 1A007., az 1B. vagy az 1C. pont alatt meghatározott berendezések vagy anyagok "kifejlesztésére" vagy " gyártására" szolgáló „technológia" ellenőrzésére vonatkozik.

Alkalmazzuk ugyanezt az 1C216. pontra.

Az 1C216 a martenzites acélra vonatkozó ellenőrzéseket jelöli. Ez a termék az 1. kategóriába tartozik, így az általános technológiai megjegyzés érvényes rá. Az 1E001. pont szerinti ellenőrzött kettős felhasználású technológia ezért a 1C216. pont szerinti előírásoknak megfelelő martenzites acél „kifejlesztéséhez" vagy „gyártásához" szükséges technológiának tekinthető.

Mi nem kerül ellenőrzésre az 1E001. pont által?

Az alábbiakat részletező kutatási eredmények:

- *a martenzites acél e típusa; az adott típusú martenzites acél kifejlesztésének vagy gyártásának módjával kapcsolatos részletes információk megadása nélkül,*
- *a martenzites acél e típusának ezidáig meglévő (nyilvánosan hozzáférhető) gyártási módjainak áttekintése,*
- *a martenzites acél innovatív gyártási eljárása, amely nem éri el az 1C216. (és az 1C116.) pontban meghatározott szükséges küszöböt.*

Mi kerül ellenőrzésre az 1E001. pont által?

Az alábbiakat részletező kutatási eredmények:

- *meglévő fejlesztési vagy gyártási folyamatok, melyek még nem férhetők hozzá nyilvánosan, és nem minősülnek tudományos alapkutatásnak,*
- *a martenzites acél gyártási folyamatának innovatív (még nem nyilvánosan hozzáférhető) fejlesztése, amely eléri az 1C216. pontban meghatározott szükséges küszöböket, és nem minősül tudományos alapkutatásnak.*

([20]) Ez lehet egy prezentáció, e-mail, telefonbeszélgetés stb. is.

A technológia meghatározásával kapcsolatos főbb tanulságok

– *A meghatározás szerint a technológia a kettős felhasználású termékek „fejlesztéséhez", „gyártásához" vagy „felhasználásához" szükséges egyedi információ. Ezt azt jelenti, hogy a felsorolt kettős felhasználású technológiaként való osztályozáshoz a műszaki adatnak vagy technikai segítségnyújtásnak a 0–9. kategóriában meghatározott termékek fejlesztéséhez, gyártásához vagy felhasználásához szükséges egyedi információt kell tartalmaznia. A kettős felhasználású termékekről szóló uniós rendelet nem definiálja az „egyedi információ" fogalmát, a fejlesztés, a gyártás és a használat fogalmának jelentését azonban meghatározza.*

– *A technológia meghatározását a 0. kategóriához tartozó nukleáris technológiai megjegyzéssel és (az 1–9. kategóriához tartozó) általános technológiai megjegyzéssel együtt kell értelmezni.*

– *A 0. kategória (nukleáris termékek) esetében a 0. kategóriában ellenőrizendő termékekhez közvetlenül kapcsolódó egyedi információk minősülnek felsorolt kettős felhasználású technológiának. Ez egy tágan értelmezhető meghatározás; így az ellenőrzött nukleáris technológiák köre tágabb, mint az 1–9. kategóriában szereplő ellenőrzött technológiák köre.*

– *Az 1–9. kategória esetében a technológiáknak csak az 1–9. kategóriában ellenőrzött termékek „fejlesztéséhez", „előállításához" és „felhasználásához" „szükséges" részét kell ellenőrizni az 1–9. kategória rendelkezéseinek megfelelően. A meghatározás szerint „szükségesnek" minősül az információk azon része, amely elsősorban felelős a kettős felhasználású termékek ellenőrzési listáján szereplő ellenőrzött teljesítményszintek, jellemzők vagy funkciók elérésért vagy kiterjesztésért. Ezek az ellenőrzött teljesítményszintek, tulajdonságok vagy funkciók általában rendkívül specifikusan és magasak, így korlátozzák azon technológiák körét, amelyek elérik a „szükséges" küszöböt. Ezáltal pedig korlátozzák azon technológiák körét is, amelyekre az ellenőrzés alóli mentességről szóló „tudományos alapkutatás" és „nyilvánosan hozzáférhető" megjegyzések alkalmazhatók.*

Tartsa szem előtt, hogy bizonyos kutatásfinanszírozási programok megkövetelik a kettős felhasználású termékek átvilágításának elvégzését a kutatási támogatásokra való pályázáskor. Jó gyakorlatnak tekinthető a belső felülvizsgálati mechanizmusok alapján a kutatási program vagy a projekt korai szakaszában megállapítani, hogy az érintett berendezések vagy anyagok, illetve a várt eredmények (például publikációk) közül melyek vonatkozásában lehet szükség kettős felhasználású termékekkel kapcsolatos további exportellenőrzésre. Ilyen (potenciális) kettős felhasználású termékekkel kapcsolatos exportellenőrzési probléma felmerülése esetén a kutatási programok vagy a projektek során és végén utánkövetés szükséges.

Az exportőr köteles megfelelően megvizsgálni a technológiát, és megállapítani, hogy az eléri-e a kettős felhasználású termékek ellenőrzését kiváltó küszöböt. A saját kutatásával kapcsolatos szakértelme és szaktudása miatt a kutató a legalkalmasabb arra, hogy megfelelően osztályozza a saját kutatását (esetleg a képzett, a kettős felhasználású termékek uniós listájának szerkezetét jól ismerő adminisztratív személyzet támogatásával). A prezentációk és a publikációk ritkán érik el teljes egészükben az ellenőrzött technológiai küszöböt, egyes részeik vagy rövid kivonataik azonban elérhetik azt. Ebben az esetben kizárólag e részek vonatkozásában szükséges engedély. Amennyiben a kutatónak vagy a kutatóhelynek iránymutatásra van szüksége, felveheti a kapcsolatot az illetékes nemzeti hatóságukkal. A kutatók és a kutatóhelyek így megalapozott döntést hozhatnak arról, mely részek vonatkozásában szükséges kiviteli engedély iránti kérelmet benyújtani a továbbítás vagy a közzététel előtt.

2.3.5. *A kettős felhasználású termékek ellenőrzés alóli mentessége*

A kettős felhasználású termékekről szóló uniós rendelet számos mentességet tartalmaz, melyek meghatározzák, milyen feltételek esetén mentesül az ellenőrzés alól egy adott felsorolt termék. Ilyen esetekben bár az adott termék megfelel a műszaki előírásoknak, kiviteléhez vagy transzferéhez nem lesz szükség engedélyre. Az ellenőrzések alóli mentesség kizárólag a felsorolt kettős felhasználású termékekre alkalmazható.

Alapvetően két típusú mentességről beszélhetünk. Egyfelől léteznek kifejezetten egy adott, felsorolt kettős felhasználású termékhez kapcsolódó mentességek.

Példák

A 2B001. pont 2. megjegyzése szerint ez az ellenőrzési bejegyzés nem érvényes a kifejezetten fogászati protézisek gyártására tervezett szerszámgépekre.

Az 5A002.a. pont 2. megjegyzése nem von ellenőrzés alá olyan, kizárólag nyilvánosságra hozott vagy kereskedelmi rejtjelezési szabványokat alkalmazó termékeket, amelyek esetében az „információbiztonsági" funkcionalitás a vezeték nélküli „személyi hálózati" funkcionalitásra korlátozódik.

Másrészről pedig a szoftverek és a technológiák esetében. szisztematikus mentességek is fennállnak. Ezek az ellenőrzés alóli mentességről szóló megjegyzések a kettős felhasználású termékekről szóló uniós rendelet I. mellékletének nukleáris szoftver megjegyzésében, nukleáris technológiai megjegyzésében, általános szoftver megjegyzésében és általános technológiai megjegyzésében találhatók meg.

Kizárólag a felsorolt kettős felhasználású „szoftverek" vagy „technológiák" mentesülhetnek az ellenőrzés alól a szoftver és technológiai megjegyzésekben meghatározott mentességek alapján. Éppen ezért létfontosságú annak megállapítása, hogy egy adott kutatás kettős felhasználású termékekkel kapcsolatos-e, és amennyiben igen, melyik része(i) felelnek meg a D és az E alkategóriába tartozó szoftver- vagy technológiai ellenőrzési bejegyzésnek, a szoftver megjegyzésekkel és a technológiai megjegyzésekkel összefüggésben.

– A nukleáris szoftver megjegyzés kiemeli, hogy az ellenőrzés nem terjed ki a 0. kategóriában felsorolt, az exportra engedélyezett cikkek telepítéséhez, működtetéséhez, karbantartásához (ellenőrzés) vagy javításához szükséges minimális „tárgykódra".

– Az általános szoftver megjegyzés három mentességet foglal magában az 1–9. kategóriában felsorolt szoftverek vonatkozásában:

  – a nyilvánosság számára általánosan elérhető szoftverek (melyek kiskereskedelmi forgalomban mindenféle korlátozás nélkül megvásárolhatók, és amelyeket úgy terveztek, hogy a felhasználó a szállító további számottevő segítsége nélkül üzembe helyezhesse),

  – a nyilvánosság számára már hozzáférhető szoftverek, vagy

  – az exportra engedélyezett cikkek telepítéséhez, működtetéséhez, karbantartásához (ellenőrzés) vagy javításához szükséges minimális "tárgykód".

Az (5. kategória 2. részében meghatározott) információbiztonsági szoftverek tekintetében fontos megjegyezni, hogy a nukleáris szoftver megjegyzés teljes egészében és az általános szoftver megjegyzés részben nem alkalmazandó rájuk, és ezért nem mentesítik azokat az ellenőrzés alól.

A felsorolt kettős felhasználású technológiák esetében három mentesség lehetséges: a „tudományos alapkutatásból" származó „technológia", a már „nyilvánosan hozzáférhető" „technológia", valamint a szabadalmi bejelentésekhez minimálisan szükséges információ. Az utóbbi nem vonatkozik a 0. kategóriába tartozó technológiákra.

A következő részben az iránymutatás a „tudományos alapkutatásokra", a „nyilvánosan hozzáférhető" kategóriára, valamint a szabadalmi bejelentésekhez minimálisan szükséges információkra vonatkozó mentességekkel foglalkozik.

A technológiákra vonatkozó, a „tudományos alapkutatás" mentességről szóló megjegyzéssel kapcsolatos főbb tanulságok

A kettős felhasználású termékekről szóló uniós rendelet meghatározása szerint „tudományos alapkutatásnak" minősül az a kísérleti vagy elméleti munka, melynek alapvető célja új ismeretek megszerzése jelenségek vagy megfigyelhető tények alapelveiről, és amely elsődlegesen nem meghatározott gyakorlati cél vagy szándék elérésére irányul.

A megjegyzés nem mondja ki kifejezetten, de az alapkutatásra való hivatkozással kizárja a mentesség alól az alapkutatásnak nem minősülő kutatásokat és az alkalmazott kutatást. Ez a meghatározás végrehajtási kihívásokat vet fel, mivel éveken át változatlan maradt, míg a kutatási ökoszisztéma ezzel szemben folyamatosan változik.

Fontos szem előtt tartani, hogy ezen a téren a terminológia problémát jelenthet: egy kutatási projekt „alapkutatásként" történő tudományos besorolása nem egyezik meg feltétlenül vagy automatikusan „tudományos alapkutatás" a kettős felhasználású termékekről szóló uniós rendelet szerinti meghatározásával. Kétség esetén szervezete megfeleléssel foglalkozó személyzete vagy az illetékes hatósága nyújthat segítséget az osztályozással kapcsolatban.

A tudományos alapkutatás kizárólag a felsorolt kettős felhasználású technológiákra alkalmazható mentesség. Tárgyi termékek (áruk), pl. berendezések és anyagok esetében nem alkalmazható.

A mentesség lényegében a tényleges kutatási eredményeket mentesíti, nem pedig a tudományos eredmények létrehozásának szándékát (a kutatásfinanszírozási fázisban). Ez kulcsfontosságú megkülönböztetés az e mentességről szóló megjegyzés alkalmazását illetően.

A jelen iránymutatás két kritériumot határoz meg annak megállapítására, hogy releváns-e a mentességről szóló „tudományos alapkutatás” megjegyzés egy adott kutatás tekintetében – ez a két kritérium a technológiai készenléti szint és az ipari finanszírozás elterjedtsége. Azt azonban egyik kritérium sem határozza meg, hogy alkalmazandó-e a mentességről szóló megjegyzés. Ezt mindig eseti alapon kell eldönteni a belső exportátvizsgálási eljárások és adott esetben az illetékes hatósággal folytatott egyeztetés keretében.

– *A technológiai készenléti szint (TRL) egy (1-től 9-ig terjedő) skála, melyet eredetileg az Egyesült Államok Nemzeti Repülési és Űrkutatási Hatósága (NASA) dolgozott ki, majd később más közigazgatási szervek, intézmények és hatóságok is átvettek az űrtechnológiák fejlettségi állapotának felmérésére. A kutatói közösség, valamint az európai kutatási és innovációs programok gyakran alkalmazzák a technológiai készenléti szintet az új és a kialakulóban lévő technológiák piacérettségének értékeléséhez. Az exportellenőrzések összefüggésében az 1. és 2. technológiai készenléti szinteken végzett kutatásokból származó kutatási eredmények általában tudományos alapkutatásnak minősülnek. A 3. és 4. technológiai készenléti szinteken végzett kutatásokból származó kutatási eredmények jogosultságát eseti alapon kell értékelni. A 4. technológiai készenléti szinten végzett kutatásokból származó kutatási eredmények nem minősülnek tudományos alapkutatásnak. A technológiai készenléti szintek leírását lásd a 8. függelékben.*

– *Ipari finanszírozás (szponzor): Az ágazati partner által külsőleg finanszírozott kutatások nagyobb valószínűséggel vezetnek kereskedelmi fejlesztéshez, függetlenül attól, hogy a projektet az ágazat vagy egy közjogi szervezet kezdeményezte-e. Továbbá sok esetben az ipari finanszírozó (vagy szponzor) (szerződéses megállapodások révén) lehetőséget kap a publikációk (vagy bemutatók) felülvizsgálatára és véleményezésére azok közzététele előtt, és kérheti a kutatási eredmények (ideiglenes) kizárólagos használatát. Ezek az együttműködések arra utalhatnak, hogy az azok következtében létrejövő kutatási eredmények nem minősülnek majd tudományos alapkutatásnak. Bizonyos esetekben az ágazat valóban finanszíroz alapkutatásokat a publikációkra vagy más kutatási eredményekre vonatkozó megkötések nélkül. Az ilyen esetekben figyelembe vehető a „tudományos alapkutatási” mentesség, amennyiben a kutatás felsorolt kettős felhasználású technológiával kapcsolatos, és a technológiai készenléti szint kellően alacsony.*

A szoftverekre és technológiákra vonatkozó, a „nyilvánosan hozzáférhető” mentességről szóló megjegyzéssel kapcsolatos főbb tanulságok

A kettős felhasználású termékekről szóló uniós rendelet meghatározása szerint a „nyilvánosság számára hozzáférhető” az a „technológia” vagy „szoftver”, amelyet a továbbterjesztésére vonatkozó **korlátozás nélkül tettek közzé** *(a szerzői jogi korlátozások nem gátolják, hogy a „technológia” vagy „szoftver” a „nyilvánosan hozzáférhető” kategóriába tartozzon).*

A megjegyzés lényegében mentesíti a bárki számára hozzáférhető kettős felhasználású szoftvereket és technológiákat az ellenőrzések alól.

Ez az uniós iránymutatás kiemeli, hogy az ellenőrzött, nyilvánosan még nem hozzáférhető kettős felhasználású szoftverek vagy technológiák nem mentesíthetők az ellenőrzés alóli mentességről szóló „nyilvánosan hozzáférhető” megjegyzés alapján. A meghatározás egyértelműen olyan „technológiára” hivatkozik, amelyet a továbbterjesztésére vonatkozó korlátozás nélkül tettek közzé. A szoftver vagy technológia (tárgykódjának) nyilvánosan hozzáférhető formában való közzétételének szándéka nem elegendő az ellenőrzés alóli mentességhez. Ez azt jelenti, hogy egy leendő kutatási eredmény (nyílt forráskódú szoftver, publikáció, konferenciaanyag stb.) kizárólag akkor mentesülhet az ellenőrzés alól e megjegyzés alapján, ha az általa tartalmazott felsorolt kettős felhasználású szoftver vagy technológia már nyilvánosan hozzáférhető. Ennélfogva az engedély nélküli közzététel az exportellenőrzések megsértésének minősülhet.

A „korlátozás nélkül” kifejezést úgy kell értelmezni, hogy a hozzáférés nem korlátozódik adott személyek egy korlátozott csoportjára. Amennyiben az információkat csak a szállító/tulajdonos egyedi döntése után teszik hozzáférhetővé, akkor nincs mindenkinek lehetősége hozzáférni az információkhoz, ezért az információk nem tekinthetők nyilvánosan hozzáférhetőnek.

Az exportellenőrzési jogszabályok szempontjából nem releváns jogi korlátozások – például szerzői jogi korlátozások – nem érintik az ellenőrzés alóli mentességre való jogosultságot. Hasonlóképpen, az olyan intézkedések, mint például a hozzáférés megadásához díjfizetés vagy előzetes regisztráció előírása, nem tekinthetők korlátozásnak, feltéve, hogy mindenki számára fennáll a lehetőség a díjfizetésre vagy a regisztrációra.

A nyílt forráskódú fejlesztésekre gyakran globálisan, több közösség együttműködésével kerül sor. A nyílt forráskódú technológiák vagy szoftverek, amelyeket korlátozások nélkül tesznek közzé és a nyilvánosság számára hozzáférhetővé, mentesülhetnek az ellenőrzés alól a „nyilvánosan hozzáférhető" megjegyzés alapján. A „támadószoftverek" kifejlesztését szolgáló technológia mentesülhet az ellenőrzés alól, amennyiben a technológia a „sebezhetőségfeltárást" vagy egy „kiberbiztonsági esemény operatív kezelését" szolgálja. A vonatkozó meghatározásokat keresse a kettős felhasználású termékekről szóló uniós rendelet I. mellékletének legfrissebb verziójában.

Amennyiben egy kutató más, már nyilvánosan hozzáférhető forrásokból származó, elterjedésérzékeny információkra hivatkozik, vagy ezeket beépíti a kutatásába, a kutatási eredmények ettől nem válnak automatikusan ellenőrzött kettős felhasználású szoftverré vagy technológiává. Az, hogy ez a felsorolt kettős felhasználású szoftver vagy technológia engedély nélkül nyilvánosan hozzáférhetővé vált, az exportellenőrzési jogszabályok megsértésének minősül, ez azonban nem róható fel a kérdéses kutatónak.

A technológiákra vonatkozó, a „szabadalmi bejelentésekhez minimálisan szükséges információk" mentességről szóló megjegyzéssel kapcsolatos főbb tanulságok

Az általános technológiai megjegyzés mentességet ír elő a szabadalmi bejelentésekhez minimálisan szükséges információk vonatkozásában. A szabadalmi bejelentések benyújtásához minimálisan szükséges információk ezért mentesülnek az exportellenőrzések alól. Ez a mentesség nem tesz különbséget a nemzeti, az uniós és a nemzetközi szabadalmi bejelentések között. A szabadalmi információk nyilvánosan hozzáférhető közzétételét követően az információk már nem tartoznak az exportellenőrzések hatálya alá.

A kettős felhasználású termékekről szóló uniós rendelet nem határozza meg a „minimálisan szükséges információk" jelentését. A fogalom alatt általánosságban az Európai Szabadalmi Hivatal vagy az uniós tagállamok szabadalmi hivatalai által meghatározott bejelentési követelmények teljesítéséhez szükséges információk értendők.

2.3.6. *Ellenőrzött tevékenységek*

Nem minden, kettős felhasználású termékekkel kapcsolatos kutatási tevékenységhez szükséges engedély. A kettős felhasználású termékekről szóló uniós rendelet öt különböző, engedélyköteles tevékenységtípust sorol fel. A 2.3.7. szakasz részletesen ismerteti, milyen engedélytípusok vonatkoznak az egyes tevékenységekre.

Az alábbi két engedélykötelezettség állandó:

– A kettős felhasználású termékekről szóló uniós rendelet I. mellékletében szereplő bármely termék az Unió vámterületén kívülre történő mozgásához vagy továbbításához exportengedély szükséges.

– A kettős felhasználású termékekről szóló uniós rendelet IV. mellékletében felsorolt termékek az Unió vámterületén belül történő mozgásához vagy továbbításához transzferengedély szükséges.

Az alábbi három engedélykötelezettség eseti alapon kerül meghatározásra:

– Termékek az Unió vámterületén való áthaladásához tranzitengedély szükséges.

– Termékek az Unió vámterületéről harmadik országok között való közvetítéséhez brókertevékenységi engedély szükséges.

– A kettős felhasználású termékekkel kapcsolatos technikai segítségnyújtáshoz engedély szükséges.

A felsorolt kettős felhasználású termékek tranzitjához vagy az azokkal végzett brókertevékenységhez, valamint a felsorolt kettős felhasználású termékekkel kapcsolatos technikai segítségnyújtáshoz engedély lehet szükséges, amennyiben a termékeket részben vagy egészben a kettős felhasználású termékekről szóló uniós rendelet 4. cikkének (1) bekezdésében említett felhasználási célokra szánják vagy szánhatják. Az illetékes hatóság dönti el, hogy a tilos-e a tranzit, vagy engedély szükséges-e hozzá. Egyes tagállamok nemzeti intézkedéseket fogadtak el a

fel nem sorolt kettős felhasználású termékek tranzitjára, az azokkal végzett brókertevékenységre vagy az azokkal kapcsolatos technikai segítségnyújtásra vonatkozó ellenőrzésekre vonatkozóan. Az Európai Bizottság közzéteszi és rendszeresen aktualizálja a tagállamok által az (EU) 2021/821 rendelettel összhangban elfogadott nemzeti intézkedések listáját. ([21])

Egyes termékek nem felelnek meg az I. mellékletben meghatározott műszaki előírásoknak, műszaki potenciáljuk vagy az aggályos felhasználás gyanúja miatt azonban mégis elterjedésérzékenyek. Az ilyen, az aggályos felhasználással (vagy annak gyanújával) érintett termékekkel kapcsolatos ügyletek esetében a kivitel engedélyköteles lehet. A fel nem sorolt kettős felhasználású termékek ilyen ellenőrzéseit „mindenre kiterjedő" ellenőrzéseknek nevezik (lásd még a 2.3.8. szakaszt).

Az 5. függelék bemutatja a kettős felhasználású termékekről szóló uniós rendelet értelmében fennálló engedélykötelezettségek megállapításának folyamatábráját.

2.3.7. *Engedélytípusok*

A kettős felhasználású termékekről szóló uniós rendelet az alábbi engedélytípusokat határozza meg:

– Az egy meghatározott exportőrnek valamely harmadik országban lévő egyetlen végfelhasználó vagy címzett tekintetében adott egyedi exportengedélyek, melyek egy vagy több kettős felhasználású termékre érvényesek.

– Az egy vagy több kettős felhasználású termék tekintetében adott globális exportengedélyek, melyek egy vagy több meghatározott végfelhasználó részére és/vagy egy vagy több meghatározott harmadik országba történő kivitelre érvényesek.

– Az egy vagy több kettős felhasználású termék tekintetében adott „nagy projektekre vonatkozó engedélyek", melyek egy vagy több meghatározott harmadik országban található egy vagy több meghatározott végfelhasználó részére, egy meghatározott nagy projekt céljából történő kivitelre érvényesek.

– Az uniós általános exportengedélyek (EUGEA) célja leegyszerűsíteni bizonyos kettős felhasználású termékek bizonyos rendeltetési országokba irányuló kivitelét, és minden uniós exportőr számára hozzáférhető, aki tiszteletben tartja az engedélynek a II.a–II.f. mellékletben felsorolt felhasználási feltételeit. A II.a–II.h. melléklet a nyolc elérhető uniós általános exportengedélyhez (001–008. EUGEA) kapcsolódik.

– A nemzeti általános exportengedélyek (NGEA) további, a konkrét kettős felhasználású termékek bizonyos rendeltetési országokba történő kivitelére vonatkozó egyszerűsített engedélyek a nemzeti jogszabályok által meghatározottak szerint. Ezek az engedélyek kizárólag az adott uniós tagállam területén letelepedett exportőrökre érvényesek ([22]).

– Az Unió vámterületéről harmadik ország területére irányuló, harmadik ország területén belül történő, vagy ideiglenesen az Unió vámterületén belül tartózkodó harmadik országbeli lakosnak való technikai segítségnyújtásra vonatkozó engedély.

– Brókertevékenységi engedély meghatározott kettős felhasználású termékek meghatározott mennyiségben két vagy több harmadik ország között történő mozgatására.

– Tranzitengedély a nem uniós kettős felhasználású termékekre, amelyek csupán áthaladnak az Unión.

– Unión belüli transzferengedély a IV. mellékletben felsorolt kettős felhasználású termékek egyik uniós tagállamból egy másik uniós tagállamba történő mozgatásához.

Az uniós tagállamok kiegészíthetik ezeket az engedélykötelezettségeket nemzeti engedélykötelezettségekkel vagy tilalmakkal.

Az uniós engedélyek (megadott engedély) a 27 uniós tagállam mindegyikében érvényesek, és a termékek az Unió vámterületének bármelyik pontjáról történő kiviteléhez használhatók. Az engedélyek érvényességét az egyes tagállamok határozzák meg.

([21]) Hirdetmény a tagállamok által a kettős felhasználású termékekről szóló uniós rendelet 4., 6., 7., 9., 11., 12., 22. és 23. cikkével összhangban elfogadott intézkedésekről. Ez a Kereskedelmi Főigazgatóság kettős felhasználású termékekkel kapcsolatos weboldalán (https://ec.europa.eu/trade/import-and-export-rules/export-from-eu/dual-use-controls) érhető el.

([22]) Az érvényes nemzeti általános exportengedélyek jegyzéke elérhető a következő internetcímen: https://trade.ec.europa.eu/doclib/html/158576.htm

Példák:

Publikáció

Az „A” jelű kutató publikálni kíván egy cikket egy amerikai lapban. A cikk a kettős felhasználású termékekről szóló uniós rendelet I. melléklete (pontosabban a 3A002.c. pont „jelanalizátorok” fejlesztésével kapcsolatos 3E001. pont) által lefedett technológiát tartalmaz, és közzétételét követően az Egyesült Államokon kívül is elérhető lesz.

A 3A002.c. ponttal kapcsolatos 3E001. pontot lefedik a 001. számú uniós általános exportengedélyben felsorolt termékek. Az Egyesült Államok a 001. uniós általános exportengedélyben felsorolt engedélyezett rendeltetési országok egyike. Az „A” kutató azonban nem használhatja a 001. sz. uniós általános exportengedélyt a cikknek az egyesült államokbeli kiadó részére történő megküldésére, mivel az exportőr tudja, hogy a termék nem marad a 001. EUGEA-ország területén belül, ahova exportálták. Ebben az esetben ugyanis ez a helyzet. A cikk világszerte elérhető lesz, és ezzel az „A” kutató is tisztában van.

Mivel a 001. EUGEA nem alkalmazható, fontos, hogy a kutató vagy a kutatóhely felvegye a kapcsolatot az illetékes hatósággal, és megvitassa vele, hogyan enyhíthető az engedélykötelezettség (pl. az ellenőrzött technológiát tartalmazó konkrét részek beazonosításával és esetleges módosításával vagy kihagyásával), és amennyiben az enyhítés nem lehetséges, hogyan teljesíthető az engedélykötelezettség (pl. egyedi engedélykérelem benyújtásával). Az ellenőrzött technológiák meghatározásával kapcsolatos további információkért lásd a 2.3.4. szakaszt.

Használt méretvizsgáló berendezések kivitele

A „B” jelű kutatási részleg a hibák háromdimenziós vizsgálatát szolgáló használt röntgentomográfiás rendszert kíván értékesíteni egy brazil egyetem részére. A berendezés az 1B001.f.1. kód alatt szerepel.

A 1B001.f.1. szerinti termékek nem szerepelnek a Brazíliát rendeltetési helyként lefedő uniós általános exportengedélyek (003. EUGEA: javítást/cserét követő kivitel; 004. EUGEA: időszakos kivitel kiállításra vagy vásárra) körében. A „B” kutatási részlegnek tehát egyedi engedélyt kell kérelmeznie, mivel egyetlen végfelhasználót érintő egyedi tranzakcióról van szó.

2.3.8. *A fel nem sorolt kettős felhasználású termékek kivitelének ellenőrzése*

Egyes termékek nem felelnek meg az I. mellékletben meghatározott műszaki előírásoknak, műszaki potenciáljuk vagy az aggályos felhasználás gyanúja miatt azonban mégis elterjedésérzékenyek.

A kettős felhasználású termékekről szóló uniós rendelet 4. cikke értelmében a nemzeti hatóságok az I. mellékletben fel nem sorolt kettős felhasználású termékekre vonatkozó engedélyezési kötelezettséget írhatnak elő, amennyiben megállapítható (vagy feltételezhető), hogy e termékeket tömegpusztító fegyverekkel kapcsolatos programokban, fegyverembargóval ([23]) érintett országban katonai célokra, vagy engedély nélkül vagy annak megszegésével exportált katonai felszerelések összetevőjeként való használatra szánják vagy szánhatják. A rendelkezés elnevezése „mindenre kiterjedő ellenőrzés”; ilyen esetben, amikor fennáll a termékeinek a fenti helyzetek valamelyikében való potenciális használatának gyanúja, ajánlott felvenni a kapcsolatot a nemzeti hatósággal, és további információkat kérni.

A kettős felhasználású termékekről szóló uniós rendelet 5. cikke értelmében a fel nem sorolt kibertér-megfigyelési termékek kivitele engedélyköteles lehet, amennyiben a hatáskörrel rendelkező hatóság tájékoztatta Önt arról, vagy – az Ön által elvégzett átvilágítás megállapításai alapján – Ön tisztában van azzal, hogy a szóban forgó termékeket belső elnyomással és/vagy a nemzetközi emberi jogok és a nemzetközi humanitárius jog súlyos megsértésével összefüggésben lévő felhasználási célokra szánják vagy szánhatják.

A kettős felhasználású termékekről szóló uniós rendelet 9. cikke értelmében közbiztonsági okokból – a terrorcselekmények megelőzését is ideértve – vagy emberi jogi szempontok alapján a tagállamok megtilthatják vagy engedélyhez köthetik az I. mellékletben fel nem sorolt kettős felhasználású termékek kivitelét. Az Európai Bizottság összeállította és a Hivatalos Lapban közzétette e nemzeti intézkedések listáját. A lista az Európai Bizottság honlapján is elérhető. ([24])

A 7. függelék összegzi a kettős felhasználású termékek kivitelére és unión belüli transzferére vonatkozó engedélykötelezettségeket.

([23]) Jelenleg az alábbi országokra van érvényben a kettős felhasználású termékekről szóló uniós rendelet 4. cikke (1) bekezdésének b) pontja értelmében vett fegyverembargó: lásd https://www.sanctionsmap.eu

([24]) https://ec.europa.eu/trade/import-and-export-rules/export-from-eu/dual-use-controls/

2.3.9. *Figyelmeztető jelzések*

A tömegpusztító fegyverek és hordozóeszközeik elterjedésével és a hagyományos fegyverek destabilizáló felhalmozásával kapcsolatos kockázatok leküzdéséhez elengedhetetlen a gyanús megkeresésekre és együttműködésekre utaló jelek fokozott ellenőrzése. Erősen javasolt megosztani a gyanús információkat a megfelelésért felelős belső kapcsolattartó ponttal. Bizonyos esetekben az uniós és nemzeti jogszabályok kötelezően előírják az ilyen jellegű információk a hatáskörrel rendelkező exportellenőrzési hatóságokkal való megosztását.

A 3. függelékben megtalálható a „figyelmeztető jelzések" egy listája, mely segítséget nyújt a kutatóknak vagy a megfeleléssel foglalkozó személyzetnek annak előzetes felmérésében, hogy alkalmazandók-e a kettős felhasználású termékek exportellenőrzései. Ez a lista a kutatás, a végső felhasználás és a végfelhasználó, a szállítmány, valamint a finanszírozási, pénzügyi és szerződési feltételek szerint csoportosítja a figyelmeztető jeleket. Ez a lista különösen hasznos a fel nem sorolt kettős felhasználású termékek esetében (annak megállapításához, hogy alkalmazandók-e a mindenre kiterjedő ellenőrzések). Bevált gyakorlat továbbá ezt a listát alkalmazni a szükséges információknak a felsorolt kettős felhasználású termékekre vonatkozó engedélykérelmezési folyamat során való összegyűjtéséhez.

2.3.10. *A technikai segítségnyújtás ellenőrzése*

Kétféle technikai segítségnyújtás létezik; az egyiket a kettős felhasználású termékekről szóló rendelet, a másikat pedig az uniós tagállamok nemzeti joga szabályozza.

A kettős felhasználású termékekről szóló uniós rendelet szerint a technológia lehet „technikai segítségnyújtás" – például szóbeli utasítások, képzés, technikai tudás és készségek átadása vagy tanácsadás, beleértve a telefonos vagy elektronikus kommunikációt is. Egy harmadik országbeli kutatóintézetben dolgozó munkatársnak nyújtott oktatás így tehát technikai segítségnyújtásnak minősülhet. A technikai segítségnyújtásnak kellően egyedinek kell lennie ahhoz, hogy elérje a kettős felhasználású termékekről szóló rendelet I. mellékletében foglalt technológiai küszöböket.

A kettős felhasználású termékekről szóló uniós rendelet I. mellékletében felsorolt technikai segítségnyújtási formát öltő kettős felhasználású technológián kívül a fogalom kiterjed minden más, a vegyi, biológiai vagy nukleáris fegyverek vagy más nukleáris robbanószerkezetek fejlesztésével, gyártásával, kezelésével, működtetésével, karbantartásával, raktározásával, felderítésével, azonosításával vagy terjesztésével kapcsolatos felhasználással, vagy az ilyen fegyverek célba juttatására alkalmas hordozórakéták fejlesztésével, gyártásával, karbantartásával vagy tárolásával kapcsolatos technikai segítségnyújtásra.

2.3.11. Exportellenőrzések és korlátozó intézkedések (szankciók)

Mind az exportellenőrzések, mind a szankciók tilalmakat vagy korlátozásokat vetnek ki. Míg az exportellenőrzések a fel (nem) sorolt termékekre és az eseti alapú exportátvilágításra összpontosítanak, a szankciók elsődlegesen az utazási tilalmakra, a vagyoni eszközök befagyasztására és a gazdasági erőforrások meghatározott személyek vagy szervezetek számára történő rendelkezésre bocsátásának tilalmára és/vagy ágazati intézkedésekre (pl. bizonyos termékek és szolgáltatások meghatározott országokra [egyes esetekben egy adott ország minden végfelhasználójára] való korlátozására) fókuszálnak. Ez az iránymutatás nem tartalmaz az uniós szankciókkal kapcsolatos konkrét információkat.

Az összes jelenleg érvényes uniós szankció áttekintését, valamint a kijelölt személyek és szervezetek listáját lásd az EU szankciókat feltüntető térképén: https://www.sanctionsmap.eu/

Az uniós szankciókkal kapcsolatos általános információkat lásd itt: https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/banking-and-finance/international-relations/restrictive-measures-sanctions_en

Nemzeti szinten további iránymutatás nyújtható.

2.3.12. *Gyakori kérdések*

Ki minősül a kettős felhasználású termékekről szóló uniós rendelet szerinti exportőrnek?

Az exportőr meghatározása magában foglalja a természetes és a jogi személyeket is. Ez azt jelenti, hogy a saját nevében eljáró kutató, vagy a kutató nevében eljáró kutatóhely lehet az exportőr. Az exportőr meghatározása nemcsak az exportműveletekre, hanem minden, a kettős felhasználású termékekről szóló uniós rendeletben szereplő ellenőrzött tevékenységre érvényes, beleértve a IV. mellékletben felsorolt termékek Unión belüli transzferét is. A kutatóhely feladata belső intézkedéseket hozni arra vonatkozóan, kinek kell benyújtania az engedély iránti kérelmet.

Megjegyzendő, hogy az exportőr beazonosítása nem egyenértékű egy kivitel beazonosításával. Ha például egy harmadik országbeli vendégkutató egy, az Unió vámterületén belüli egyetemi épületben hozzáférést kap valamely ellenőrzött technológiához, akkor nem kerül sor kivitelre. Amikor azonban a kutató hazatér a harmadik országba, és magával viszi az ellenőrzött technológiát, kivitelre kerül sor, amelyhez jóváhagyott, érvényes engedély szükséges. Ezért a kivitel előtt engedélykérelmet kell benyújtani. Az engedélykérelmet az Unió vámterületén belül az ellenőrzött technológia Unión kívülre történő továbbításáról szóló végső döntést meghozó személynek kell benyújtania. Az egyes uniós tagállamok maguk döntik el, ki kérelmezhet ilyen engedélyt. Az igénylő lehet a harmadik országbeli vendégkutató, de a kutatónak sok esetben az Unió vámterületén belül letelepedett képviselőre van szüksége. Függetlenül attól, ki az exportőr, exportellenőrzési jogsértésre kerül sor, ha ez az ellenőrzött technológia jóváhagyott, érvényes engedély nélkül hagyja el az Unió vámterületét.

Amennyiben egy publikáció ellenőrzött technológiát tartalmaz, a szerzőnek, az egyetemnek vagy a tudományos kiadónak kell engedélyt kérelmeznie?

A lényeg, hogy egy jogi vagy természetes személynek engedélyt kell kérelmeznie, és ezáltal exportőrként kell eljárnia. Az, hogy ki ez az illető, a belső szabályzattól, vagy a publikáció szerzője és a tudományos kiadó közötti szerződéses megállapodástól függ. Amennyiben a kiadó székhelye az Unión kívül található, az engedélykérelmet az EU-n belül az ellenőrzött technológia Unión kívülre történő továbbításáról szóló végső döntést meghozó személynek kell benyújtania.

Hozzáférhet távolról egy, az Unióban letelepedett kutatóhely szerverén megtalálható, ellenőrzött technológiához vagy szoftverhez egy kutatóhely valamely munkavállalója egy külföldi szakmai látogatás során?

Az ellenőrzött technológiához vagy szoftverhez külföldi szakmai látogatás során hozzáférést nyerő munkavállalóknak általában engedélyt iránti kérelmet kell benyújtaniuk az utazás előtt. Egyes tagállamok ([25]) ebben az esetben a legfontosabb meghatározó tényezőnek azt tekintik, hogy az ellenőrzött technológiához vagy szoftverhez hozzáfér-e külföldön más személy (a munkavállaló(ko)n kívül).

Kinek kell benyújtania az engedély iránti kérelmet különböző uniós tagállambeli és harmadik országbeli partnereket tömörítő kutatási konzorcium esetén?

Az exportőr, és így az engedélykérelmet beadni köteles személy a harmadik országbeli címzett szerződéses partnere, aki jogosult döntést hozni a termékeknek az Unió vámterületéről való megküldéséről vagy továbbításáról (az I. mellékletben szereplő termékek esetében). Más szóval magának a konzorciumi partnernek vagy a konzorciumvezetőnek kell engedélykérelmet benyújtania a kettős felhasználású termékek elküldése előtt. Ez a konzorciumi partnerek és a konzorciumvezető közötti szerződéses rendelkezésektől függ.

3. SZAKASZ

A kettős felhasználású termékekkel kapcsolatos kutatásra vonatkozó belső megfelelési program kidolgozása vagy felülvizsgálata

A belső megfelelési programok (ICP) célja minden esetben egy vagy több kockázati típus szisztematikus kezelése és enyhítése a jogszabályban meghatározott vagy a szervezet által önként vállalt kötelezettségek betartásának biztosítása érdekében.

A kutatási környezetben az exportellenőrzési jogszabályok és rendeletek betartását célzó megfelelési intézkedések kidolgozása időt és erőfeszítést igénylő folyamat.

Az alábbi szakasz bemutat minden olyan fő elemet, amelyet egy kutatóhelynek figyelembe kell vennie a kettős felhasználású termékek megfelelési rendszerének kialakítása vagy felülvizsgálata során.

([25]) Az illetékes hatóságok elérhetőségeit a 9. függelékben találja. Az Ön uniós tagállamában érvényes helyzet megismerése érdekében a kutatóhelye megfelelési vezetőjével is felveheti a kapcsolatot.

3.1. **Kockázatértékelés**

Annak megállapításához, hogy egy kutatást érint-e a kettős felhasználású termékek exportellenőrzése, és amennyiben igen, milyen mértékben, a kutatóhelyeknek kezdeti kockázatértékelést kell végezniük az alábbi paraméterek megvizsgálásával: ([26])

1. A tevékenységeinek tárgya (pl. tudományágak és kutatási területek, amelyeken tevékenységet folytat). Az exportellenőrzések által nagyobb eséllyel érintett kutatási területek áttekintése az 1. függelékben található.

2. E tevékenységek típusa és köre (pl. terepmunka, online és távoktatás), valamint az ilyen tevékenységeket érintő nemzetközi együttműködések és külföldi közreműködés mértéke.

3. Az intézményi szabályzatok és a szabványosított eljárások jelenlegi állapota (pl. a szervezeti struktúra típusa, a meglévő, a biztonsági kockázatok enyhítését célzó intézkedések, valamint a személyzet elsődleges hozzáállása).

Ezeket a paramétereket az uniós és a nemzeti exportellenőrzési jogszabályokban meghatározott jogi kötelezettségekre ([27]) figyelemmel kell értékelni. A kezdeti kockázatértékelés végére a kutatóhely meg tudja határozni a kettős felhasználású termékekkel kapcsolatos egyedi kockázati profilját. Ez segít a szervezetnek felmérni, hogy kutatási tevékenységeinek mely részét kell a belső megfelelési program (a belső exportmegfelelési rendszer hatálya) alá vonnia, továbbá segít a szervezet egyedi körülményeihez (pl. szerkezet, intézményi eljárások és elérhető erőforrások) igazítani a belső megfelelési programot.

A kezdeti kockázatértékelés alapvető fontosságú az eredményes, arányos és a szervezet egyedi profiljához igazított belső megfelelési intézkedések megtervezéséhez és végrehajtásához. Gyakran érdemes előbb az azonnali intézkedést igénylő tevékenységek/kutatási területeket, valamint az olyan területeket megcélozni, amelyekről egyszerűen megállapítható, hogy kettős felhasználású termékekkel kapcsolatosak. A belső megfelelési program ezután kiterjeszthető a további kockázatokra és az átfogóbb mérséklési eljárásokra is. A kettős felhasználású termékekkel kapcsolatos belső megfelelési intézkedések a meglévő intézményi szabályzatokba és eljárásokba való beépítése gyakran a hatékonyság és a szinergiák létrehozásának kulcsa.

A kutatóhelyeknek egy dinamikusan változó jogi és kutatási környezetet kell figyelembe venniük, amelyben a kockázatokat rendszeresen meg kell állapítani vagy újra kell értékelni, következésképpen a belső megfelelési intézkedések a folyamatosan változó ellenőrzési listáktól és a kutatóhely által az adott időpontban végzett tevékenységektől függenek. A kutatással kapcsolatos vagy a kutatás során keletkező anyagok, berendezések, szoftverek és technológiák alaposabb értékelésére és besorolására az „exportátvilágítási folyamat és eljárások" keretében kerül sor, a 4. alapvető elemnél kifejtettek szerint.

3.2. **Az ICP alapvető elemei**

Ez a szakasz a Bizottság 2019. július 30-i, a kettős felhasználású termékek kereskedelmének a 428/2009/EK rendelet szerinti ellenőrzésére vonatkozó belső megfelelési programokról szóló (EU) 2019/1318 ajánlásán alapul.

A belső megfelelési program alapvető elemeinek olyan átdolgozását mutatja be, mely jobban alkalmas a kutatási környezetben történő használatra. Ez az átdolgozás a kutatási közösség visszajelzéseire épül, és az alábbi szakaszok mentén kerül bemutatásra:

1. A felső vezetés megfelelés iránti elkötelezettsége

2. Szervezeti felépítés, hatáskörök és erőforrások

3. Képzés és tudatosságnövelés

4. Az exportátvilágítási folyamat és eljárások

5. Teljesítmény-felülvizsgálat, ellenőrzések, jelentéstétel és korrekciós intézkedések

6. Nyilvántartás és dokumentálás

7. Fizikai biztonság és információbiztonság

A 4. függelékben megtalálható az alapvető elemek ellenőrzőlistája, amely segítséget jelent a belső megfelelési program kidolgozása során vagy a már meglévő belső megfelelési program későbbi felülvizsgálatakor.

([26]) C. Charatsis, „Interferences between non-proliferation and science: 'exporting' dual-use know-how and technology in conformity with security imperatives" [Interferencia a fegyverek elterjedésének megakadályozása és a tudomány között: a kettős felhasználású know-how és technológia a biztonsági követelményeknek megfelelő „kivitele"], az Európai Unió Kiadóhivatala (Közös Kutatóközpont – az Európai Bizottság és a Université de Liège), 2017. december, 153–155. o. Lásd még ugyanezen publikáció 8. fejezetét is, mely bemutatja a kutatási környezetben végzett kezdeti kockázatértékelés egy példáját.

([27]) Az uniós szintű exportellenőrzési kötelezettségek áttekintése a jelen iránymutatás 2. szakaszában található.

3.2.1. *A felső vezetés megfelelés iránti elkötelezettsége*

A felső vezetés az ICP iránti elkötelezettsége és azzal kapcsolatos támogatása jelképes és gyakorlati okokból is fontos. A szervezet felső vezető testületének/funkciójának nyilvánosan kihirdetett, az exportellenőrzési jogszabályoknak való megfelelés iránti kötelezettségvállalási nyilatkozata fokozhatja a személyzet tudatosságát, növelheti az ilyen megfelelési intézkedéseknek tulajdonított jelentőséget, valamint javíthatja a szervezet többi részlegének rendelkezésére álló emberi és technikai erőforrásokat.

Milyen elvárásoknak kell a kutatóhelyeknek megfelelniük?

A felső vezetés elkötelezettségének célja minden szervezetben a megfelelési intézkedések legitimitásának fokozása, valamint a kettős felhasználású termékekkel kapcsolatos exportellenőrzési követelményeket elősegítő szervezeti kultúra létrehozása vagy javítása. A kutatási környezetben a felső vezetés elkötelezettsége létfontosságú a belső megfelelési program bevezetésének ösztönzéséhez és aktív támogatásához.

Tekintettel arra, hogy a kutatóhelyek, és különösen az egyetemek gyakran decentralizált szervezeti felépítési modellel rendelkeznek, hasznos lehet megfontolni az elkötelezettség részleg-, tanszéki vagy kari szintű (pl. az egyes tanszékek/karok vezetője általi) kifejezését. Az ilyen megközelítés különösen releváns lehet a kisszámú, az exportellenőrzések által potenciálisan érintett részlegből álló szervezetek esetében.

Ez az elem a felső vezetés írásbeli nyilatkozatának és támogatásának formájában valósul meg, amely biztosítja a szervezet belső megfelelési programjához szükséges, megfelelő szervezeti, emberi és technikai erőforrásokat. Az ilyen kötelezettségvállalási nyilatkozat a vonatkozó uniós és tagállami jogszabályok és előírások betartására, valamint az ellenőrzött inputok alkalmazásakor vagy az érzékeny, esetlegesen ellenőrzött kutatási eredmények előállításakor a szükséges óvintézkedések megtételére szólít fel minden érintett munkavállalót.

Szükséges lépések

Dolgozzon ki egy kötelezettségvállalási nyilatkozatot, mely kimondja, hogy minden munkavállaló (tudományos és adminisztratív személyzet) köteles betartani valamennyi uniós és nemzeti exportellenőrzési jogszabályt és előírást a szervezet szabályzataiban és eljárásaiban meghatározott enyhítő intézkedések alkalmazásával. Hivatkozzon a megfelelés hiányával kapcsolatos események lehetséges következményeire a szervezetre és az érintett személyekre nézve.

Folytasson egyértelmű és folyamatos kommunikációt valamennyi potenciálisan érintett munkavállalóval a kötelezettségvállalási nyilatkozat tekintetében (beértve a kettős felhasználású termékek exportellenőrzésével nem foglalkozó személyzetet is) a kettős felhasználású termékek exportellenőrzésekre vonatkozó jogszabályok és rendeletek betartását célzó megfelelési kultúra elősegítése érdekében.

Fontolja meg minden rendelkezésre álló (elektronikus vagy nyomtatott) eszköz bevetését a szervezet belső megfelelési eljárásaival kapcsolatos nyilatkozat és információforrások közzétételére. ([28])

3.2.2. *Szervezeti felépítés, hatáskörök és erőforrások*

Mindegyik kutatóhely más, ezért a megfelelési eljárások megszervezésének és a vonatkozó felelősségi körök kijelölésének nem csak egy helyes módja van. A jól körülírt exportmegfelelési eljárások és felelősségi körök azonban az egész szervezet számára segítséget jelenthetnek a megfelelési célkitűzések elérésében és az irányítási modell egészének javításában.

Milyen elvárásoknak kell a kutatóhelyeknek megfelelniük?

A kutatási környezetben különböző típusú felelősségi köröket kell figyelembe venni. Ezek a felelősségi körök jellemzően megoszlanak az adminisztratív és a tudományos személyzet között.

([28]) A kutatóhelyek fontolóra vehetik a nyilatkozat nyilvános és belső weboldalakon, magatartási kódexekben és személyzeti szabályzatokban való terjesztését is, melyekben tájékoztatják a személyzetet a kereskedelmi ellenőrzések fontosságáról, valamint a meg nem felelés a kutatói közösségre és az egyetemre vonatkozó negatív következményeiről.

Az első felelősségi kör a szervezet megfelelési szabályzatainak végrehajtásával kapcsolatos átfogó felelősség, mely a szervezet vezetését terheli. Ez a feladatkör magában foglalhatja az engedélykérelmek jóváhagyását, annak felügyeletét, hogy megfelelő erőforrások állnak-e rendelkezésre a megfelelőség biztosításához, valamint a megfelelési intézkedések rendszeres felülvizsgálatának és frissítésének biztosítását. Egyes tagállamokban ezt a funkciót kötelezően a felső vezetés egyik tagja tölti be.

A második felelősségi kör a szervezet megfelelési intézkedéseinek kidolgozásáért és/vagy végrehajtásáért felelős exportmegfelelési funkció létrehozását követeli meg. E funkció feladatai az alábbiak lehetnek: exportellenőrzési megkeresések megválaszolása, annak eldöntése, hogy releváns-e egy adott engedélykérelem, valamint hogy milyen enyhítő intézkedések szükségesek egy adott tevékenység vonatkozásában. Az exportellenőrzési funkció segíthet a személyzetnek az engedélyezési feltételek megértésében, az átvilágítások elvégzésében és a megfelelő nyilvántartások vezetésében.

Ezt a felelősségi kört jellemzően a jogi kötelezettségek betartásában, valamint a szervezet személyzetével és külső közreműködőivel való kapcsolattartásban szerzett tapasztalattal rendelkező részleg látja el. ([29]) Legalább egy személynek lennie kell a szervezetben, aki az exportmegfelelőségért felelős. Amennyiben lehetséges, az exportellenőrzési funkció esetében nem merülhet fel összeférhetetlenség. Az adott személynek emellett közvetlen hozzáféréssel kell rendelkeznie a felső vezetéshez, és jelentéstételi kötelezettséggel kell tartoznia a felső vezetés felé.

Szükség lehet ezenfelül egy-egy kapcsolattartó kijelölésére a szervezet különböző részlegeiben, akik növelhetik a tudatosságot, útmutatást adhatnak az adminisztratív és a tudományos személyzet számára a releváns problémák felmerülése esetén, és adott esetben az exportellenőrzési funkcióhoz továbbíthatják a megkereséseket és a kérelmeket.

A harmadik típusú felelősségi kör a tudományos személyzet által a szervezet megfelelési kötelezettségeinek teljesítése érdekében elvégzendő gyakorlati lépések végrehajtásához kapcsolódik. Ez a szerepkör olyan feladatokat foglal magában, mint például az olyan projektek beazonosítása, amelyek engedélykötelesek lehetnek, végfelhasználási/végfelhasználói ellenőrzések alkalmazása, valamint az előírt kockázatcsökkentő intézkedések és jóváhagyások meghozatala a kutatási tevékenységek során. Bár minden érintett munkavállalónak be kell tartania a szervezet megfelelési eljárásait a munkavégzés során, az érzékeny projektek beazonosítása és a szükséges ellenőrzések alkalmazása jellemzően a projektvezető felelőssége. Ez gyakran az a személy, aki a finanszírozást biztosítja, és a projektet koordinálja a szervezeten belül – ezt a személyt egyes kutatási környezetekben vezető kutatónak nevezik.

Az adminisztratív személyzet (pl. a beszerzési és a jogi osztály munkavállalói) felügyelhet bizonyos, a megfelelőségi szabályzatok által előírt megfelelőségi feladatokat. Ezek a munkavállalók az exportmegfelelési funkció részét képezhetik, vagy szorosan együttműködhetnek vele.

Az adminisztratív személyzet képes lehet beazonosítani azokat a problémákat, amelyek a kutatószemélyzet figyelmét elkerülték. Így a képzett adminisztratív személyzet az egyéb védelmi intézkedések kudarca esetén „kapuőrként" járhat el. ([30])

A 6. függelékben megtalálható a kutatási környezetben lehetséges megfelelőségi szervezeti struktúra két példája.

Szükséges lépések

Határozza meg, a szervezete mely részei relevánsak az exportellenőrzési megfelelőség szempontjából. Határozza meg és jelölje ki az általános felelősséget viselő személy(eke)t, és nevezzen ki legalább egy személyt az exportmegfelelési szerepkörre. A szervezet szükségleteinek függvényében a megbízott személynek adott esetben elég részidőben foglalkoznia a kettős felhasználású termékekre vonatkozó exportellenőrzéssel kapcsolatos feladatokkal.

([29]) A szervezet szerkezetétől függően a legnagyobb valószínűséggel a „megfelelési iroda", a „jogi részleg", a kutatási iroda", a „biztonsági részleg" vagy a „technológiaátadási iroda" rendelkezik az ilyen feladatokkal kapcsolatos tapasztalattal. Az itt feltüntetett konkrét elnevezések csupán javaslatok a különféle kutatóhelyek által gyakran alkalmazott nevek alapján. A példaként felsorolt részlegek listája nem teljes körű.

([30]) A szerződések és megállapodások feldolgozásakor például a képzett adminisztratív személyzet be tudja azonosítani azokat a szerződéses feltételeket, amelyek potenciálisan exportellenőrzési problémákhoz vezethetnek (pl. a kutatási eredményekhez való hozzáférés korlátozása), érzékeny alkalmazott kutatási témákra utalnak, és/vagy gyanút keltenek az érintett végfelhasználókkal/végső felhasználásokkal és rendeltetési helyekkel/nemzetiségekkel kapcsolatban. A projektek és a kutatási tevékenységek során az adminisztratív személyzet hasonlóképpen felismerheti az exportengedélyek feltételeivel vagy a belső megfelelési programban meghatározott egyéb követelményekkel kapcsolatos szabálytalanságokat, és jelentést tehet azokról az exportmegfelelési funkció felé.

Vegye figyelembe az összes különböző felelősségi kört és megfeleléssel kapcsolatos szerepkört. Határozzon meg egyértelmű folyamatokat és felelősségi köröket az adminisztratív és a tudományos személyzet számára. Kezdje a kritikus területeken kutatást végző részlegekkel, majd a megfelelési rendszer fejlődésével fokozatosan terjessze ki a kört a kevésbé érzékeny részlegekre is. Ne felejtse el meghatározni a hatáskörök átruházását (pl. betegség vagy szabadság esetére), valamint lehetőség szerint a helyettes szerepköröket.

Biztosítsa, hogy megfelelő erőforrások álljanak a belső megfelelési program rendelkezésére, valamint jogi és technikai szakértelem szempontjából is gondoskodjon a szükséges ismeretek és készségek meglétéről. Érdemes írásbeli munkaköri leírásokat készíteni.

Teljeskörűen hasznosítsa a szervezet különböző részein már rendelkezésre álló szakértelmet és tapasztalatot. Konzultáljon a különböző részlegek (pl. beszerzési, biztonsági és jogi részleg) munkatársaival arról, hogyan tudnák a rendelkezésre álló szabályzatok és eljárások teljesíteni az exportmegfelelőségi követelményeket. A belső megfelelési intézkedések végrehajtásának megkönnyítése érdekében fontolja meg online eszközök és eljárások kialakítását – az informatikai támogatás kialakítása mellett.

Kézikönyvekben/útmutatókban foglalja egységes szerkezetbe a szervezet megfelelési szabályzatait és eljárásait – a fő felelősségi láncokat is beleértve –, és tegye őket elérhetővé a szervezet számára online vagy papíralapon. Próbáljon a lehető legpontosabban és egyértelműbben fogalmazni. Mutasson be olyan példákat és gyakorlati eseteket, amilyeneket ez az iránymutatás vagy a nemzeti források is megadnak.

Győződjön meg arról, hogy a tudományos és az adminisztratív személyzet tisztában van azzal, milyen eljárást kell követniük, és kihez fordulhatnak exportellenőrzéssel kapcsolatos kérdés esetén.

3.2.3. *Képzés és tudatosságnövelés*

A képzés és a tudatosságnövelés minden belső megfelelési program fontos része, és azokat az adott kutatóhely egyedi helyzetéhez kell igazítani. A tudatosságnövelés az első lépésnek tekinthető annak biztosítása érdekében, hogy a tudományos és az adminisztratív személyzet megismerje a biztonsági kockázatokat, és el tudja látni az exportellenőrzési jogszabályok és a szervezet belső megfelelési programja szerinti feladatait. A képzés speciális, a szervezet exportellenőrzések által érintett szerepköreire és személyzetére szabott tanfolyamokból áll.

Milyen elvárásoknak kell a kutatóhelyeknek megfelelniük?

A kutatóhelyeknek különböző szinteken, különböző módokon és különböző célkitűzésekkel elvégzett tudatosságnövelési és képzési kezdeményezéseket kell megfontolniuk.

A tudatosságnövelés és a felelősségteljes kultúra a szervezet egészében való előmozdítása érdekében első lépésként fontos az exportellenőrzési problémákról szóló általános bevezető képzés biztosítása minden potenciálisan érintett kutatási személyzet és hallgató számára. Ez az exportellenőrzési célkitűzésekre és a kapcsolódó belső intézkedésekre való hivatkozások a magatartási kódexekbe, az etikával és a kutatási integritással foglalkozó weboldalakba való belefoglalásával, valamint a rendszeresen tartott általános biztonsági és védelmi képzésekkel biztosítható. ([31])

Másodszor a kezdeti kockázatértékelés és a későbbi újraértékelések során az exportellenőrzések szempontjából relevánsnak ítélt részlegek tudományos személyzetének szóló általános képzési és tudatosságnövelési tevékenységeket kell kidolgozni. E képzések célja megismertetni a személyzettel az exportellenőrzési követelményeket, és biztosítani, hogy a munkavállalók meg tudják tenni a szükséges intézkedéseket a kutatásuk kidolgozása, megtervezése és kivitelezése során felmerülő probléma vagy aggály esetén.

Harmadszor célzott képzést kell biztosítani a különböző, többek között a biztonsággal, a beszerzésekkel, a technológiaátadással, a szerződésekkel és a kutatási együttműködésekkel kapcsolatos belső kontrolleljárások végrehajtásával foglalkozó adminisztratív személyzet számára. Hasonló módon speciális képzést kell szervezni a különleges figyelmet és ellenőrzési intézkedéseket igénylő érzékeny projektekben való részvétel miatt rendszeresen exportellenőrzések által érintett kutatószemélyzet számára is.

([31]) A kutatóhelyek és különösen az egyetemek további kezdeményezéseket is tehetnek, melyek keretében a legérzékenyebb szakterületeken felvesznek a tantervbe egy, a nonproliferációra és az exportellenőrzési problémákra is kitérő tudatosságnövelő anyagrészt.

Egy adott kutatóhely számos, különböző típusú kutatást végezhet, a kettős felhasználású termékek exportellenőrzési listája pedig termékek és technológiák széles körét érinti. Ebből következik, hogy meg kell fontolni a különböző részlegekhez tartozó, különböző szakterületű és hátterű hallgatóságokra szabott képzési anyagok és megközelítések kidolgozását.

Az exportellenőrzési jogszabályok változó jellegére és az e területen tapasztalható fejleményekre tekintettel a képzést éves gyakorisággal kell megtartani, a belső megfelelési program működtetéséért elsősorban felelős személyzetnek pedig rendszeresen aktualizálnia kell a rendelkezésre álló eszközöket és információkat.

Egyeztessen a nemzeti hatóságával arról, hogy rendelkezésre állnak-e további erőforrások, például tájékoztató előadások és hírlevelek, nemzeti útmutatások vagy képzések.

Szükséges lépések

Az exportellenőrzési ügyekkel kapcsolatos tudatosság növeléséhez és a felelős kultúra a szervezet egészében való előmozdításához biztosítson kötelező, rendszeres képzést minden munkavállalónak, aki potenciálisan részt vehet ellenőrzött kettős felhasználású termékekkel kapcsolatos tevékenységekben.

Lehetőség szerint építsen be az exportmegfelelési intézkedésekre és követelményekre utaló hivatkozásokat a meglévő képzési kezdeményezésekbe, például az újonnan felvett alkalmazottaknak szóló bevezető képzésekbe. Alkalmazza ugyanezt a megközelítést a meglévő személyzeti szabályzatok és oktatóanyagok esetében is.

Biztosítsa tudatosságnövelő eszközök (pl. döntési fák, intranetes oldalak, tájékoztatók és elismerések az exportellenőrzés szempontjából releváns eljárások esetében) segítségével, hogy minden érintett munkavállaló tisztában legyen az exportellenőrzésekkel kapcsolatos belső szabályzatokkal és intézkedésekkel. Használja fel a vonatkozó kettős felhasználású termékek exportellenőrzéséről szóló uniós jogszabályokkal, az ellenőrzési listákkal, a korlátozó intézkedésekkel, valamint a nemzeti intézkedésekkel és az embargókkal kapcsolatos információkat tartalmazó anyagokat. Fontolja meg (a szervezeten belül kifejlesztett vagy külső források által biztosított), a jogi dokumentumok és a frissítéseik közötti eligazodást megkönnyítő, felhasználóbarát eszközök rendelkezésre bocsátását minden érintett személyzet számára. Lehetőség szerint mérlegelje az adminisztratív és a tudományos személyzet számára testre szabott képzések szervezését.

Adott esetben mérlegelje a kettős felhasználású termékek exportellenőrzésére vonatkozó nemzeti vagy uniós képzési lehetőségek igénybevételét.

Lehetőség szerint építse be képzési vagy exporttudatossági programjaiba a teljesítmény-felülvizsgálatokból, ellenőrzésekből, jelentéstételekből és korrekciós intézkedésekből levont tanulságokat. Jegyezzen fel minden, az érvényben lévő megfelelési intézkedések nem megfelelő működésére utaló megállapítást is.

3.2.4. *Az exportátvilágítási folyamat és eljárások*

Ez az elem tartalmazza a belső intézkedéseket, amelyeket a szervezetnek alkalmaznia kell ahhoz, hogy ne kerülhessen sor a szükséges engedély nélküli vagy a vonatkozó kiviteli korlátozásokat és tilalmakat megszegő „kivitelre”.

Az exportátvilágítási eljárás az alábbiakkal kapcsolatos releváns információkat gyűjti és elemzi: termékosztályozás, a tevékenység kockázatértékelése, az engedélyezési követelmények és az engedélykérelmek meghatározása, valamint az engedélyezés utáni szakasz. Az alábbiakban felsorolt lépések követése során a kutatóhelyeknek olyan exportátvilágítási folyamatot kell kidolgozniuk és végrehajtaniuk, amely figyelembe veszi az általuk végzett különféle tevékenységeket, az érvényben lévő intézményi szabályzatokat és eljárásokat, valamint a szervezet kockázati profiljához kapcsolódó egyedi kihívásokat.

Milyen elvárásoknak kell a kutatóhelyeknek megfelelniük?

Az exportátvilágítási folyamat a szervezet belső megfelelési intézkedéseinek központi eleme. Ezen elem végrehajtását meg kell osztani az adminisztratív és a tudományos személyzet között, mivel azok megfelelés terén játszott szerepe kölcsönösen megerősítő hatást gyakorol a belső megfelelési program működtetésére. A cél olyan átvilágítási eljárások kialakítása, melyek meghatározzák az exportellenőrzési jogszabályok és a szervezet belső ellenőrzési szabályzatainak betartásához szükséges lépéseket. Az elvégzett kutatás hatályától és érzékenységétől függően számos tevékenység esetén fontos lehet az exportellenőrzési átvilágítási folyamat:

– termékek kivitele (fizikailag),

– szerződéskötések (elsődlegesen a nemzetközi partnerekkel) ([32]),

– kutatási eredmények szabadalmazása/engedélyeztetése,

– közzététel (pl. cikkek, konferenciaanyagok, szoftverek),

– elektronikus átvitel (beleértve a termékek online elérhetővé tételét is),

– munkavállalók felvétele és látogatók fogadása (legtöbbször szankciókkal kapcsolatos),

– külföldi utazások.

A kutatóhelyek fontolóra vehetik a valamennyi fenti tevékenységgel kapcsolatos intézményi szabályzataiknak és eljárásaiknak az exportellenőrzéssel kapcsolatos vizsgálatok és ellenőrzések beillesztésével történő módosítását. Az egyetemen kívüli kutatóintézmények legtöbbször központosított eljárásokat alkalmaznak, amelyek módosíthatók úgy, hogy igazodjanak az ilyen átvilágítási és enyhítő eljárásokhoz. Az egyetemek alkalmazhatják ugyanezt a megközelítést, a saját szükségleteikhez igazítva azt.

Egy kutatóhelyen, és különösen egy egyetemen az exportellenőrzés hatálya alá tartozó tevékenységek külső partnerekkel folytatott formális együttműködések és informális megbeszélések formáját is ölthetik. Az utóbbi esetben a megbeszélések leginkább az egyes kutatók között zajlanak. Ezért az exportátvilágítási eljárásnak mindkét lehetőséggel foglalkoznia kell, és átvilágítási eljárásokat és ellenőrzéseket kell bevezetnie annak beazonosítása érdekében, hogy egy adott kutatási tevékenység valamely, ellenőrzött termék kivitelével jár-e.

Az egyes kutatóknak kutatásaik végzésekor fel kell tudniuk ismerni az exportellenőrzéssel kapcsolatos problémákat és jelentést kell tenniük azokról. Ez megvalósulhat általános eszközök, pl. döntési fák használatával, melyek végigvezetik a kutatókat a lehetséges exportellenőrzési problémák beazonosításához elvégzendő lépéseken ([33]). Ezenkívül beépíthetők célzott eljárások és ellenőrzések a fenti tevékenységeket engedélyező intézményi folyamatokba. A kutatóhely kiegészítheti például a külföldi utak jóváhagyására használt online rendszerét egy tájékoztatóval és egy, a kutatókra vonatkozó követelménnyel, mely szerint exportellenőrzéssel kapcsolatos vizsgálatokat kell végezniük egy kérelem benyújtása előtt. ([34])

Mi több, az exportátvilágítási eljárásokat a hivatalos megállapodások többi partnerszervezettel való megkötését megelőzően, a kutatási projekt tervezési fázisában kell elvégezni. Ebben a fázisban exportellenőrzési szempontból már következményekkel bírhat a projekt célkitűzéseinek meghatározása és a finanszírozási forrás.

Exportellenőrzési problémák felmerülhetnek a projekt életciklusának különféle szakaszaiban. Egyes esetekben például csak a kutatási projekt legutolsó fázisában lehet szükség exportellenőrzési engedélyre, amikor a kutatóhely/kutató úgy dönt, hogy megoszt valamely, exportellenőrzés hatálya alá tartozó kutatási eredményeket bizonyos harmadik felekkel, például licencszerződés keretében. Ez kiemeli a különböző intézményi eljárások keretében végzett exportellenőrzéssel kapcsolatos vizsgálatok fontosságát.

Más – különösen a nemzetközi partnerekkel való együttműködést magával vonó – helyzetekben a kutatás érzékeny technológiák megosztását és exportellenőrzés hatálya alá tartozó kutatási eredmények átadását foglalhatja magában a projekt különböző fázisaiban. Ezért az érzékenynek minősített projektek esetében helyénvaló exportellenőrzésekkel kapcsolatos vizsgálatokat és enyhítő intézkedéseket alkalmazni a projekt teljes életciklusa során. Ezt fontos a más szervezetekkel kötött megállapodásokban is meghatározni.

A fenti esetek mindegyikénél az alábbi szempontokat kell figyelembe venniük a kialakítandó exportellenőrzési eljárásoknak:

– a termék osztályozása, ideértve a szoftvereket és a technológiát,

– a tevékenység kockázatértékelése

  – az embargók és szankciók hatálya alá tartozó vagy érzékeny rendeltetési helyek és szervezetek ellenőrzése ([35]),

([32]) Ez kiterjed a szerződéses finanszírozásról és együttműködésről szóló megállapodásokra, az egyetértési megállapodásokra stb.

([33]) Ez az eszköz közzétehető online, a szervezet belső weboldalán, például a kutatási integritással vagy a biztonsági és védelmi szabályok betartásával kapcsolatos részben. Hasznos lehet továbbá a tudatosságnövelés szempontjából is.

([34]) Elismert tény, hogy nem minden kutatóhely alkalmaz intézményi szabályzatokat az összes potenciálisan exportellenőrzési kockázatot jelentő tevékenység jóváhagyására vonatkozóan. Ráadásul az informális megbeszéléseket és együttműködéseket általában nem intézményi mechanizmusokkal engedélyezik.

([35]) Az érzékeny rendeltetési helyek és szervezetek nem az embargók és szankciók hatálya alá tartozó rendeltetési helyeket jelölik, hanem az olyan rendeltetési helyeket, amelyek esetében a (bizonyos) kettős felhasználású termékek szállítása vagy továbbítása egyes esetekben kifogásolható lehet például a fegyverek elterjedésével kapcsolatos vagy emberi jogi aggályok miatt. A tagállami kormányok önálló megközelítést alkalmazhatnak ebben a kérdésben. Kétség esetén forduljon az illetékes hatósághoz.

– a megjelölt végfelhasználás és az érintett felek átvilágítása,

– az eltérítési kockázat ellenőrzése,

– „mindenre kiterjedő” ellenőrzések a fel nem sorolt kettős felhasználású termékek vonatkozásában.

Amennyiben a termékek osztályozásának és a tevékenység kockázatértékelésének eredménye arra enged következtetni, hogy a tevékenység ellenőrzés hatálya alá tartozik, további szempontokkal kell foglalkozni az alábbiak szerint:

– meg kell állapítani, milyen engedély (engedélyezés) szükséges (pl. kiviteli, brókertevékenységi, transzfer- vagy tranzitengedély), valamint engedély iránti kérelmet kell benyújtani, továbbá ([36])

– engedélyezés utáni ellenőrzéseket kell végezni, beleértve a szállítási ellenőrzést, valamint az engedélyezési feltételeknek való megfelelést.

Korlátozott számú esetben megállapításra kerülhet, hogy a szervezetnek vagy az adott kutatónak tartózkodnia kell egy adott tevékenységtől, vagy hogy a projektre vagy az adott szervezettel való együttműködésre nem kerülhet sor. Ilyen eset lehet például, ha valamelyik részt vevő fél szerepel a korlátozó intézkedések hatálya alá tartozó személyek és szervezetek valamely listáján, vagy amennyiben a szervezet úgy ítéli meg, hogy magas a kutatási eredmények harmadik országban aljas célokra való használatának kockázata. Hasonlóképpen lehetséges az is, hogy az illetékes hatóság a vonatkozó exportellenőrzési jogszabályokkal összhangban megtagadja (azaz elutasítja) egy exportengedély jóváhagyását, *pl.* amennyiben az értékelése során proliferációs kockázatot állapít meg.

Az exportátvilágítási folyamattal és különösen a megjelölt végfelhasználásra, az érintett felekre és az eltérítési kockázatokra vonatkozó átvilágítások eredményeivel kapcsolatban felmerülő kétely vagy gyanú esetén vegye fel a kapcsolatot a szervezete tevékenységének helye szerinti uniós tagállam hatáskörrel rendelkező hatóságával.

Szükséges lépések

Hozzon létre exportátvilágítási eljárásokat, melyek lehetővé teszik a szervezete számára, hogy az összes különféle, potenciálisan érzékeny tevékenységet és kockázati forrást érintő kockázatértékelést végezzen. Ezek az eljárások lehetővé teszik az egyes kutatók, hallgatók, projektvezetők és adminisztratív munkavállalók számára, hogy hozzájáruljanak a szervezet tevékenységeivel kapcsolatos exportellenőrzési kockázatok értékeléséhez.

Lehetőség szerint módosítsa az intézményi szabályzatokat és eljárásokat úgy, hogy azok lehetővé tegyék a potenciálisan érzékeny tevékenységeket (szállítás, szerződéskötés, publikáció, online megosztás stb.) érintő, exportellenőrzéssel kapcsolatos vizsgálatok, valamint az érzékenynek minősített projekteket érintő enyhítő intézkedések alkalmazását.

Fontolja meg az általános kockázatértékelő eszközök (pl. folyamatábrák) ([37]), valamint adatbányászati technikák ([38]) és egyéb szoftverek a termékeknek, a projekteknek és a kapcsolódó tevékenységeknek az exportellenőrzési listák, valamint a korlátozott szervezetek és rendeltetési helyek listája szerinti átvilágításához való használatát.

Termékosztályozás

Az átvilágítási eljárás ezen aspektusának célja meghatározni, hogy egy adott kutatás keretében felhasznált vagy előállított termék az ellenőrzési lista/listák körébe tartozik-e, vagy egy adott kutatási projekt érint-e ellenőrzött termékeket.

([36]) A 2.3.7. szakasz ismerteti a különböző engedélytípusokat, amelyek érvényesek lehetnek egy adott tevékenységre. A rendeltetési helyektől és az ellenőrzött tevékenységgel kapcsolatos termékektől függően a kutatóhelyek egyszerűsített (például az uniós általános exportengedély által meghatározott) engedélyezési eljárásokat vehetnek igénybe.

([37]) Az 5. függelék bemutatja a kettős felhasználású termékek kivitelére és unión belüli transzferére vonatkozó engedélykötelezettségek folyamatábrájának egy példáját. A szervezeteknek érdemes megfontolniuk a szervezeten belüli egyéb folyamatábrák és online eszközök kidolgozását is, amelyek a lehető legjobban igazodnak a saját igényeikhez.

([38]) Az Európai Bizottság kifejlesztett egy szövegbányászati eszközt, amely segítséget nyújthat a kutatóhelyeknek a múltbeli tudományos tevékenységük annak érdekében történő átvizsgálásában, hogy beazonosítsanak már létrehozott és közzétett, potenciálisan kettős felhasználású tartalmú cikkeket, szabadalmakat vagy uniós finanszírozású projektekből származó eredményeket. A kutatóhelyek így célzottabban tudják irányítani a belső tudatosságnövelő tevékenységeiket, és jobban meg tudják erősíteni a megfelelési intézkedéseiket. További információkért keresse fel a TIM kettős felhasználással kapcsolatos platformját: https://knowledge4policy.ec.europa.eu/text-mining/tim-dual-use_en

Ez az adott termék műszaki jellemzőinek a kettős felhasználású termékek ellenőrzésére vonatkozó uniós és tagállami jegyzékben szereplő adatokkal történő összevetése által történik. Amennyiben lehetséges, ellenőrizze, hogy az adott termék az Unió vagy a szervezetének tevékenységi helye szerinti uniós tagállam által kivetett korlátozó intézkedések (szankciók vagy embargók) hatálya alatt áll-e. ([39])

Tartsa szem előtt, hogy az ellenőrzési előírásoknak megfelelő szoftverek és technológiák mentesülhetnek az ellenőrzés alól, amennyiben alkalmazható rájuk a „tudományos alapkutatási" vagy a „nyilvánosan hozzáférhető" mentesség (lásd a 2.3.5. szakaszt).

Próbálja megállapítani, hogy egy tervezett projekt használni fog-e ellenőrzött termékeket, és vizsgálja meg, hogy a hozzájárulása eléri-e az ellenőrzési listán meghatározott küszöböket. A magas kockázatúnak minősített projektek esetében írjon elő exportellenőrzéssel kapcsolatos vizsgálatokat a projekt teljes életciklusára vonatkozóan.

Különös figyelmet kell fordítani a kettős felhasználású alkotóelemek és cserealkatrészek, valamint azon szoftverek és technológiák osztályozására, amelyek e-mailen vagy felhőalapú szolgáltatáson keresztül külföldre továbbíthatók.

Elővigyázatosságból ellenőrizze, hogy a szervezet laboratóriumaiban és adattáraiban megtalálható-e valamely, az ellenőrzési lista hatókörébe tartozó kettős felhasználású termék. Ezek megléte ugyanis exportellenőrzési érzékenységekre utalhat. Vizsgálja meg annak lehetőségét, hogy rögzítésre kerüljön a nyilvántartásokban, egy adott termék (legyen az új, használt vagy tartalék) kettős felhasználású-e, és ebből következően különleges elbánást igényel-e kivitel esetén.

Konzultáljon a projektvezetőkkel és az elérhető szakértőkkel, és gyűjtse össze a kettős felhasználású termékeivel kapcsolatos lehetséges visszaélésekre (hagyományos katonai vagy tömegpusztító fegyverekre) vonatkozó információkat.

Cégekkel vagy más kutatóhelyekkel folytatott együttműködés esetén bevált gyakorlat további információkat kérni a technikai paraméterekről, valamint az Ön szervezete által használandó, a másik féltől származó anyagok, alkatrészek és alrendszerek ellenőrzési státusáról és osztályozásáról.

A kettős felhasználású termékekről szóló rendelet az Unión belüli transzferekről szóló 11. cikkének (9) bekezdése értelmében a vonatkozó dokumentumokban (szerződés, megrendelési visszaigazolás, számla vagy szállítási értesítő) fel kell tüntetni, hogy az ügylet olyan felsorolt kettős felhasználású termékekre vonatkozik, amelyek az Unióból történő kivitelük esetén ellenőrzés tárgyát képezik.

A tevékenység kockázatértékelése

Az exportátvilágítási folyamat figyelembe veszi az érzékeny kutatási projektben részt vevő partnereket, valamint az ellenőrzött kutatási eredmények minden címzettjét, továbbá annak a kockázatát is, hogy ezek a címzettek jogellenes célokra használják ezeket az eredményeket. Az iránymutatás 3. függelékében megtalálható, „figyelmeztető jelzésekre" vonatkozó kérdések segíthetnek felmérni az egyes tevékenységekkel kapcsolatos különféle kockázatokat.

Az embargók és szankciók hatálya alá tartozó vagy érzékeny rendeltetési helyek és szervezetek ellenőrzése

Az uniós szankciók egységes szerkezetbe foglalt jegyzékének ([40]) és adott esetben a nemzeti listának áttekintésével győződjön meg arról, hogy az adott projektben vagy érzékeny tevékenységben részt vevő felek egyikére sem vonatkozik korlátozó intézkedés (szankció vagy embargó).

A megjelölt végfelhasználás és az érintett felek átvilágítása

Ismerje a partnerét/partnereit, és vegye figyelembe, hogyan kívánják felhasználni az Ön szervezetének kettős felhasználású termékekkel kapcsolatos kutatását.

Legyen óvatos a katonai kutatásokat álcázó vagy állami tulajdonú szervekkel szoros kapcsolatban álló kutatóhelyekkel.

([39]) Az EU szankciókat feltüntető térképe hasznos eszköz, mely segít a kutatóhelyeknek beazonosítani az érvényes uniós korlátozásokat: https://www.sanctionsmap.eu/#/main

([40]) Az uniós szankciók egységes szerkezetbe foglalt jegyzéke a következő weboldalon érhető el: https://eeas.europa.eu/topics/sanctions-policy/8442/consolidated-list-of-sanctions_en Lásd továbbá az EU szankciókat feltüntető térképével kapcsolatos fenti lábjegyzetet.

Kérjen végfelhasználási nyilatkozatot, ha a tevékenység kettős felhasználású termékekkel kapcsolatos, vagy amennyiben végső felhasználással/végfelhasználóval kapcsolatos aggályok állnak fenn a fel nem sorolt kettős felhasználású termékek esetén. ([41]) Tekintse át az illetékes hatóság által a végfelhasználási nyilatkozatokkal kapcsolatos nemzeti szabályokra és előírásokra vonatkozóan biztosított információkat. ([42]) Tartsa szem előtt, hogy végfelhasználási nyilatkozat kérhető az ellenőrzött szoftverek és technológiák megosztásához is.

Kísérje figyelemmel az eltérési kockázati mutatókat és a gyanús megkereséseket vagy megrendeléseket.

Az eltérítési kockázat ellenőrzése

Kísérje figyelemmel az eltérési kockázati mutatókat és a gyanús együttműködési felkéréseket. Lehetnek arra utaló jelek, hogy egy partner nem engedélyezett katonai kutatással, tömegpusztító fegyverekkel és azok hordozóeszközeivel vagy más jogellenes célokkal összefüggésben fogja felhasználni az Ön szervezete által megosztott vagy átadott kettős felhasználású termékeket.

Vegye figyelembe azt is, hogy a fel nem sorolt kettős felhasználású termékekhez exportengedélyre lehet szükség, amennyiben a megjelölt végső felhasználás és az érintett felek átvilágítása vagy az eltérítési kockázatok ellenőrzése aggályokat vet fel a mindenre kiterjedő ellenőrzések, a kettős felhasználású termékekről szóló uniós rendelet 4. cikkének vonatkozásában. Ez a helyzet általában olyan termékekkel kapcsolatban merül fel, amelyek technikai paraméterei közel állnak az ellenőrzött termékekéhez.

„Mindenre kiterjedő" ellenőrzések a fel nem sorolt kettős felhasználású termékek vonatkozásában

Az exportátvilágítási eljárásnak fel kell mérnie annak lehetőségét, hogy egy fel nem sorolt kettős felhasználású termék a kettős felhasználású termékekről szóló uniós rendelet 4. cikkében foglalt érzékeny végfelhasználási célokkal kapcsolatban kerül felhasználásra. Amennyiben a kutató vagy a kutatóhely tudomására jut vagy azt gyanítja, hogy egy tevékenység vagy projekt ilyen kockázattal járhat, tartózkodnia kell az adott kutatási tevékenységben való további részvételtől, és azonnal tájékoztatnia kell az illetékes hatóságokat, amelyek a továbbiakban megállapítják, hogy szükséges-e engedélykérelem. A mindenre kiterjedő ellenőrzések alkalmazásával kapcsolatos további információkért lásd a 2.3.8. szakaszt.

Az engedélyezési követelmények és az engedélykérelmek meghatározása az ellenőrzött bróker-, tranzit- és transzfertevékenységek vonatkozásában

A termékosztályozás és a tevékenység kockázatértékelésének eredményeként kiderülhet, hogy engedélykötelezettség áll fenn.

Gyűjtse össze és terjessze az engedélytípusokról (beleértve az egyedi, globális vagy általános engedélyeket), az ellenőrzött műveletekről (export-, bróker-, tranzit- és transzfertevékenységek), valamint az engedélykérelemmel kapcsolatos eljárásról szóló, a kettős felhasználású termékek exportellenőrzésére vonatkozó hatályos uniós és nemzeti jogszabályokhoz kapcsolódó információkat. Ügyeljen az egyéb tevékenységekre, például a technikai segítségnyújtásra vonatkozó kettős felhasználású termékek exportellenőrzésével kapcsolatos nemzeti intézkedésekre. Lásd a 2. szakaszt a lehetséges engedélykötelezettségekkel kapcsolatos részletesebb információkért.

A kettős felhasználású termékekről szóló uniós rendeletben vagy a nemzeti intézkedésekben szereplő rendeltetési helyek esetében fontolja meg az egyszerűsített engedélyezési eljárások (általános engedélyek) igénybevételét.

Biztosítsa, hogy minden érintett munkavállaló tisztában legyen a különböző engedélytípusokkal és a szervezeten belül, valamint a hatóságnál történő benyújtás során követendő eljárásokkal (ki nyújthat be kérelmet, és milyen lépéseket kell követni).

([41]) Amennyiben a partnere nincs tisztában a végfelhasználási nyilatkozathoz kapcsolódó kérelemre vonatkozó eljárással, érdemes megfontolnia, hogy (egy oldal hosszú) kísérőlevelet küld neki, amelyben elmagyarázza a kettős felhasználású termékek exportellenőrzésére vonatkozó alapvető információkat, valamint kifejti, hogy a kért dokumentum az engedélyeztetési eljárás felgyorsítását szolgálja, vagy adott esetben annak előfeltétele.

([42]) A kettős felhasználású termékekről szóló uniós rendelet 12. cikkének (4) bekezdése értelmében az engedély megadása végfelhasználási nyilatkozat bemutatásától tehető függővé. Ezért tájékozódjon arról, hogy (1) az illetékes exportellenőrzési hatóság előírja-e megfelelően kitöltött és aláírt végfelhasználási nyilatkozat benyújtását egy vagy több engedély igényléséhez; valamint (2) a végfelhasználási nyilatkozatot el kell-e látni a végső rendeltetési országban található végfelhasználó/címzett fejlécével. A végfelhasználási nyilatkozat a megfelelően kitöltött és aláírt végfelhasználási nyilatkozat benyújtására vonatkozó nemzeti kötelezettség hiányában is hasznos eszköznek bizonyulhat a végfelhasználó/címzett megbízhatóságának ellenőrzésére, valamint annak megállapítására, hogy szükség van-e a fel nem sorolt kettős felhasználású termékek engedélyeztetésére, amennyiben a kettős felhasználású termékekről szóló uniós rendelet 4. cikke szerinti mindenre kiterjedő ellenőrzések alapján aggodalom merül fel a végfelhasználással kapcsolatban.

Engedélyezés utáni ellenőrzések, beleértve a szállítási ellenőrzést, valamint az engedélyezési feltételeknek való megfelelést

Az ellenőrzött termék tényleges szállítása vagy továbbítása előtt végső ellenőrzést kell végezni annak megállapítására, hogy a megfelelést biztosító valamennyi intézkedést megtették-e. Ez jó alkalom annak ismételt ellenőrzésére, hogy megfelelő-e a termékek osztályozása, megtörtént-e a „figyelmeztető jelzések" ellenőrzése, sor került-e a vállalati egységek átvilágítására, valamint van-e érvényes szállítási engedély. Tartsa szem előtt, hogy időközben megváltozhattak a releváns jogszabályok. Például: az adott árucikk már felsorolt kettős felhasználású terméknek minősül, vagy a végfelhasználó szankció hatálya alá került.

Győződjön meg arról, hogy az engedéllyel kapcsolatos valamennyi feltétel teljesült (beleértve a jelentéstételt is). Tartsa szem előtt, hogy az engedély bizonyos címzettekre korlátozhatja a technológia- és szoftverátadást, és figyelembe veheti, mennyire tartják tiszteletben az érzékeny kutatásban részt vevő partnerek az ilyen követelményeket.

Vegye figyelembe, hogy a szervezet adataiban (például nevében, címében vagy jogállásában), a végfelhasználó és/vagy a közvetítők adataiban, valamint az engedélyezett termékek adataiban bekövetkező változás hatással lehet az engedélye érvényességére.

3.2.5. *Teljesítmény-felülvizsgálat, ellenőrzések, jelentéstétel és korrekciós intézkedések*

Minden irányítási rendszert rendszeresen felül kell vizsgálni a hiányosságok és a működési hibák beazonosítása, valamint a szabályzatoknak és eljárásoknak az új információk, új jogi követelmények és az újonnan beazonosított bevált gyakorlatok fényében történő módosítása érdekében.

A megfelelően működő belső megfelelési program egyértelmű jelentéstételi eljárásokat alkalmaz az ismert vagy feltételezett meg nem felelési esemény bekövetkeztekor a személyzet jelentéstételére és eszkalációs intézkedéseire vonatkozóan. Az erős megfelelési kultúra keretében a tudományos és az adminisztratív személyzet nyugodtan előadhatja a megfeleléssel kapcsolatban jóhiszeműen megfogalmazott kérdéseit vagy aggályait.

A teljesítmény-felülvizsgálatok, az ellenőrzések és a jelentéstételi eljárások az esetleges meg nem feleléshez vezető következetlenségek kiszűrését és az eljárások pontosítását és felülvizsgálatát szolgálják, valamint javítják a meglévő ellenőrzések hatékonyságát.

Milyen elvárásoknak kell a kutatóhelyeknek megfelelniük?

Ezen alapvető elem feladata a szervezeten belüli napi megfelelési tevékenység ellenőrzése, a fejlesztendő területek figyelembevétele, és szükség esetén a megfelelési eljárások felülvizsgálata. A teljesítményértékeléshez felhasználhatók a képzés és tudatosságnövelés és más, érvényben lévő jelentéstételi intézkedések keretében szerzett információk.

Ennek az alapvető elemnek egy másik fontos összetevőjét képezik a szervezeten belül vagy egy független auditor által elvégzendő, a belső megfelelési program megfelelő végrehajtását ellenőrző auditok. Amennyiben rendelkezésre állnak a megfelelő erőforrások, jó üzleti gyakorlatnak tekinthető a külső auditor rendszeres alkalmazása.

A jelentéstételi eljárások meghatározzák az ismert vagy feltételezett meg nem felelési eset esetén a szervezeten belül és kívül meghozandó intézkedéseket.

Végezetül: a korrekciós intézkedések helyreállító intézkedések együttese, mely biztosítja, hogy a meg nem felelés ne ismétlődjön meg.

Szükséges lépések

A rendszeres működés részeként ellenőrzési mechanizmusokat kell biztosítani a munkafolyamat szervezeten belüli ellenőrzése céljából, valamint annak érdekében, hogy már a korai szakaszban fény derüljön az esetleges visszaélésekre. Az egyik lehetséges megközelítés például a „négy szem" elvének alkalmazása a műszaki osztályozás és az exportátvilágítási eredmények vonatkozásában. Vegye figyelembe az adminisztratív személyzet és a kutatók a nyomonkövetési folyamatban betöltött szerepét.

Dolgozzon ki és alkalmazzon a belső megfelelési program felépítésének, megfelelőségének és hatékonyságának ellenőrzésére szolgáló ellenőrzési rendszert.

Győződjön meg róla, hogy az ellenőrzések kivétel nélkül tartalmazzák a belső megfelelési program összes elemét.

Biztosítsa, hogy a személyzet – a hallgatókat is beleértve – nyugodtan előadhassa a megfeleléssel kapcsolatban jóhiszeműen megfogalmazott kérdéseit vagy aggályait.

Határozza meg a visszaélések bejelentésével kapcsolatos és eszkalációs eljárásokat, amelyek a személyzet által meghozandó intézkedéseket szabályozzák a meg nem felelés ismert vagy feltételezett eseteinek bekövetkeztekor.

Írásban dokumentálja a kettős felhasználású termékek exportellenőrzésére vonatkozó uniós és nemzeti jogszabályok megsértésének valamennyi feltételezett esetét, valamint az ezekkel kapcsolatos korrekciós intézkedéseket is.

Hozzon korrekciós intézkedéseket az exportellenőrzési műveleteknek vagy a belső megfelelési programnak a teljesítmény-felülvizsgálat, a belső megfelelési program rendszerellenőrzései vagy a jelentéstételi mechanizmus eredményei alapján történő kiigazítása érdekében. Ajánlott megosztani ezeket az eredményeket valamennyi érintett munkavállalóval, valamint a felső vezetőséggel is, beleértve az eljárások felülvizsgálatát és a korrekciós intézkedéseket is. A korrekciós intézkedések végrehajtását követően javasolt szükség szerint módosítani a belső megfelelési program szabályzatait és eljárásait, majd tájékoztatást adni a változásokról a szervezeten belül.

A hatáskörrel rendelkező hatósággal folytatott párbeszéd elősegítheti a kárelhárítást és a kutatóhely exportellenőrzési rendszerének erősítését.

3.2.6. *Nyilvántartás és dokumentálás*

Kutatóhelye megfelelési törekvéseinek szempontjából létfontosságú a kettős felhasználású termékek exportellenőrzésével kapcsolatos tevékenységek arányos, pontos és nyomon követhető nyilvántartása. Az átfogó nyilvántartási rendszer segíti a kutatóhelyét dokumentumok megőrzésére vonatkozó uniós és/vagy nemzeti előírásoknak ([43]) való megfelelésben, valamint a megfelelési intézkedések felülvizsgálatában és fejlesztésében, továbbá hozzájárul a hatáskörrel rendelkező hatóságokkal történő együttműködés erősítéséhez a kettős felhasználású termékek exportellenőrzésével kapcsolatos vizsgálatok során vagy igazolt meg nem felelés esetén.

Milyen elvárásoknak kell a kutatóhelyeknek megfelelniük?

A kutatóhelyek dokumentumok megőrzésére vonatkozó szabályzatának meg kell felelnie a nemzeti jogszabályokban vagy gyakorlatban meghatározott, vonatkozó kötelezettségeknek (pl. az exportengedélyezéssel kapcsolatos dokumentumok legalább adott ideig való megőrzésére és nyomon követésére vonatkozó kötelezettség), és további követelményeket szabhat meg az ellenőrzött termékekkel, technológiákkal és szoftverekkel kapcsolatos kutatások lebonyolítását illetően. A különféle exportátvilágítási eljárások keretében meghozott döntések és intézkedések (pl. egy termék vagy egy együttműködésen alapuló projekt osztályozására vonatkozó technikai döntést bemutató belső dokumentum) fenntartása a szervezet érdekét szolgálhatja. A szükséges dokumentumok megfelelő tárolása és nyilvántartása például hatékonyabb kereshetőséget és adatlekérdezést tesz lehetővé a jövőbeli projektekre vonatkozó kockázatértékelési eljárások, valamint az időszakos ellenőrzések során. Különösen fontos, hogy a hatékony nyilvántartás és dokumentálás bemutatja a meg nem felelés gyanújának vagy esetének felmerülésekor követett lépéseket.

A kutatási tevékenység általában közös vállalkozás, ezért az érzékeny tevékenységek megfelelő nyilvántartásának vezetése is közös erőfeszítés lehet. Amennyiben egy kutatóhely ellenőrzött kutatást végez vagy végezhet más szervezetekkel együttműködésben, a hivatalos megállapodásokba a valamennyi érintett félnek a vonatkozó exportellenőrzési jogszabályok betartására vonatkozó kötelezettségeit meghatározó különös záradékok illeszthetők be. Ezek a záradékok azt is pontosíthatják, kinek a feladata az engedélykérelmezés, és ki felelős az ebből következő nyilvántartási követelmények teljesítéséért. Elengedhetetlen, hogy minden érintett fél megtegye a nyilvántartási kötelezettség betartásához szükséges lépéseket, és meggyőződjön arról, hogy tettei nem ellentétesek a székhelye vagy lakóhelye szerinti uniós tagállam jogszabályaival. ([44])

Szükséges lépések

Ellenőrizze a nyilvántartással kapcsolatos jogi követelményeket (például a megőrzés időtartama vagy a dokumentumok köre vonatkozásában) a szervezeténe tevékenységi helye szerinti uniós tagállam nemzeti jogszabályaiban.

([43]) Tekintse át a kettős felhasználású termékekről szóló uniós rendelet 27. cikkében foglalt általános kötelezettségeket, és adott esetben forduljon a nemzeti hatóságához a nyilvántartási kötelezettségekkel kapcsolatos részletekért.

([44]) A tagállam engedélyezési eljárásaitól függően a konzorcium vezetője – amennyiben az Unióban telepedett le – engedély iránti kérelmet nyújthat be a partnerszervezetei nevében. További információkért forduljon a nemzeti hatóságához.

A szükséges dokumentumok elérhetőségének biztosítása érdekében vegye fontolóra a nyilvántartások megőrzésére vonatkozó követelményeknek a közreműködőkkel kötött szerződésbe foglalását.

Hozzon létre megfelelő nyilvántartó és adatlekérdező rendszert a kettős felhasználású termékek exportellenőrzésére vonatkozóan. Az elektronikus rendszerek esetében hatékony tárgymutatói és keresési funkciókra van szükség.

Biztosítsa az exportellenőrzéssel kapcsolatos folyamatos dokumentációt, valamint azt, hogy a dokumentumokat gyorsan elérhetővé lehessen tenni a kormánya vagy más külső felek számára ellenőrzések elvégzése céljából.

Ajánlott nyilvántartást vezetni a hatáskörrel rendelkező hatósággal történt korábbi kapcsolatfelvételekről a fel nem soroltkettős felhasználású termékek végfelhasználására/végfelhasználóira vonatkozó ellenőrzésekkel kapcsolatban is, valamint a technikai osztályozással kapcsolatos tanácsadás esetében.

3.2.7. *Fizikai biztonság és információbiztonság*

A fizikai és információbiztonsági intézkedés azokat a vállalaton belüli eljárásokat foglalja magában, amelyek a kettős felhasználású termékekhez a szervezet személyzete, a megbízók, a közreműködők vagy a látogatók általi jogosulatlan hozzáférést vagy azok e személyek általi eltávolítását hivatottak megakadályozni. Célja, hogy a kutatóhely által alkalmazott egyéb belső biztonsági eljárásokkal szinergiában működjön, és különösen hasznos a nem tárgyi technológiaátadások ellenőrzéséhez és nyomon követéséhez.

Bár a kettős felhasználású termékekről szóló uniós rendelet nem határoz meg fizikai és információbiztonsági előírásokat, az ellenőrzött termékekhez való hozzáférés ellenőrzése és védelme biztosíthatja, hogy se szándékosan, se hanyagságból ne kerülhessen sor nem engedélyezett kivitelre.

Milyen elvárásoknak kell a kutatóhelyeknek megfelelniük?

Biztonsági kockázatok származhatnak a szervezetet érintő külső és belső fenyegetésekből is. Mi több, a belső eljárások kidolgozásakor gyakran hatékonyabb és eredményesebb a fenyegetések teljes körét figyelembe venni, és olyan mechanizmusokat kifejleszteni, amelyek a belső és a külső fenyegetéseket is kezelik.

Az ellenőrzött kettős felhasználású termékekhez való illetéktelen hozzáférést vagy azok eltávolítását megakadályozó, megfelelő biztonsági intézkedésekkel különböző célok érhetők el. Egy, a létesítményhez/laboratóriumokhoz való hozzáférést nyomon követő rendszer például segítséget nyújthat a szervezetnek abban, hogy betartsa a kutatások bizonyos típusa esetén szükséges biztonsági protokollokat, valamint a harmadik országbeli állampolgárok kettős felhasználású berendezésekhez való hozzáférésének és használatának korlátozását előíró exportellenőrzési és szankciós kötelezettségeket is teljesítse. Hasonlóképpen az ellenőrzött kettős felhasználású technológiához a kutatóhely belső szerverein keresztül való hozzáférést is a lehetőségekhez mérten a szükséges ismeret elve alapján kell korlátozni, az érzékeny információk elektronikus továbbítását pedig az exportellenőrzési követelményeknek megfelelően kell ellenőrizni.

A kettős felhasználású vagy más, biztonsági szempontból fontos termékekkel kapcsolatos érzékeny projektek védelme érdekében a kutatóhelyek belső intézkedéscsomagot hajthatnak végre a kockázatok integrált beazonosítása és enyhítése érdekében, ezáltal kezelve a fizikai, az információbiztonsági és az exportellenőrzési szempontokat is. Fontos kiemelni, hogy az Unión kívüli rendeltetési helyekre való immateriális technológiaátadásokra vonatkozó exportengedélyek az ilyen integrált megközelítés részét képezhetik.

Szükséges lépések

Fizikai biztonság

A kutatóhely kockázatértékelése alapján biztosítsa az ellenőrzött kettős felhasználású termékek védelmét a termékek valamennyi munkavállaló (a hallgatókat, a tudományos vendégmunkatársakat és a külső közreműködőket is beleértve) általi jogosulatlan elérésével, eltávolításával vagy használatával szemben. A figyelembe veendő intézkedések között szerepel például a termékek fizikai védelme, korlátozott hozzáférésű területek létrehozása, valamint a személyzeti hozzáférésre és a kiléptető rendszerekre vonatkozó ellenőrzések bevezetése.

Információbiztonság

Dolgozzon ki belső szabályzatokat és eljárásokat az elektronikus formátumú, ellenőrzött kettős felhasználású szoftverek és technológiák biztonságos tárolása és hozzáférhetősége vonatkozásában, beleértve az antivírus-ellenőrzések, a fájltitkosítás, a naplóállományok és eseménynaplók, a tűzfal és a felhasználói hozzáférés szabályozásának biztosítását.

Az exportellenőrzés hatálya alá tartozó információk nemzetközi együttműködés keretében való kezelése esetén ügyeljen arra, hogy a szervezet partnerei is alkalmazzanak minden szükséges óvintézkedést. Ez a követelmény kifejezetten belefoglalható az együttműködést szabályozó megállapodásba/szerződésbe.

Fontolja meg az osztályozási rendszerek (pl. jelölések) alkalmazását az érzékeny vagy exportellenőrzés hatálya alá tartozó információkat tartalmazó szoftverek és technológiák továbbításakor.

Vegye fontolóra a szoftverek és technológiák felhőbe való feltöltésével, felhőbe mentésével vagy felhőalapú szolgáltatáson keresztül történő továbbításával kapcsolatos óvintézkedések, például végpontok közötti titkosítás bevezetését, amennyiben ez az Ön szervezetét érinti. ([45])

([45]) Az ajánlott informatikai biztonsági előírásokkal kapcsolatban esetlegesen tisztázandó kérdésekkel forduljon a szervezetének székhelye szerinti tagállam illetékes nemzeti hatóságához.

1. függelék

A kettős felhasználású termékek exportellenőrzése által nagyobb valószínűséggel érintett kutatási területek

Az alábbi kutatási területek nagyobb valószínűséggel képezik kettős felhasználású termékek exportellenőrzésének tárgyát, mint más kutatási területek. A lista nem teljes körű, és a releváns kutatások könnyebb beazonosítását lehetővé tevő (jogilag nem kötelező erejű) eszközként szolgálhat. Az ebben a függelékben szereplő kettős felhasználású mutatók (jobb oldali oszlop) általános jellegűek. A pontos technikai paramétereket magukban foglaló konkrét exportellenőrzéseket a kettős felhasználású termékekről szóló uniós rendelet elsődlegesen elemzendő I. melléklete összegzi.

Kutatási területek	Kettős felhasználású mutatók
Biológia és (nano)biotechnológia	Humán, növényi és állati kórokozók
	Mérgek
	Biológiai védő-, izoláló- és szállítóberendezések
Kémia Haladó anyagtudomány	Vegyi anyagok, polimerek, kenőanyagok és üzemanyag-adalékok
	Vegyipari gyártó létesítmények, berendezések és alkatrészek, például szivattyúk, hőcserélők, szelepek és desztilláló oszlopok
	Vegyi védő-, izoláló- és szállítóberendezések
Nukleáris fizika és nukleáris mérnöki tevékenység	Atomreaktorok és kifejezetten ezekhez tervezett vagy készített berendezések és alkatrészeik
	Nukleáris anyag
Energia- és környezettechnológia	Optikai és akusztikus érzékelők
	Kamerák
Informatika Információs és kommunikációs technológiák	Valamely felsorolt akusztikai adatfeldolgozáshoz szükséges forráskód
	Megerősített kivitelű digitális számítógépek
	Támadószoftverekkel kapcsolatos termékek
	Távközlési rendszerek, berendezések, alkatrészek és tartozékok (beleértve a lehallgatását és a zavarást)
	Információbiztonsági hardverek, szoftverek és technológiák (beleértve a titkosítást és a rejtjelelemzést)
Repülőelektronika, repüléstechnika és repülőgép-tervezés	Gyorsulásmérők
	Giroszkópok
	Navigációs (vevő)rendszerek
	Drónok
	Indító platformok
	Műholdak
	Légi gázturbinás motorok
	Torlósugár, szuperszonikus sebességű torlósugaras vagy kombinált ciklusú hajtóművek
Félvezetők	Integrált áramkörök
	Félvezetőgyártó, -tesztelő vagy vizsgáló berendezések
	Szubsztrátok
	Félvezetőkkel kapcsolatos szoftverek (számítógéppel támogatott tervezéshez)
Optikai mérnöki tevékenység	Lézerek
	Optikai érzékelők
	Képalkotó kamerák

Robotika és folyamatautomatizálás	Szerszámgépek
	Robotok, működtető egységek és távirányítású, csuklósan összekapcsolt manipulátorok
	Méretvizsgáló rendszerek
Additív gyártás (3d nyomtatás)	Alapanyagok
	Gyártóberendezések
Kvantumtechnológiák	Kvantumkriptográfia
Mesterséges intelligencia és gépi tanulás	Neurális hálózati integrált áramkörök
	Neurális számítógépek
	Elektronikus alkatrészek
Tengerészeti technológiák	Vízfelszíni járművek
	Víz alatti járművek
	Víz alatti látórendszerek
	Erőátviteli és energiatermelő rendszerek
Kibertér-megfigyelési termékek	Mobil telekommunikációs szolgáltatások lehallgatására szolgáltató berendezések
	Internet-megfigyelési rendszerek
	Támadószoftverek létrehozásához, vezetéséhez és irányításához vagy célba juttatásához szükséges eszközök
	Bűnüldözési nyomon követő szoftverek
	Digitális törvényszéki/nyomozati eszközök

2. függelék

Kutatási forgatókönyvek, melyek esetében felmerülhetnek exportellenőrzések

Az alábbi kutatási forgatókönyvek esetében felmerülhetnek exportellenőrzések. A felsorolás nem kimerítő jellegű.

Forgatókönyv	Mit mond a kettős felhasználású termékekről szóló uniós rendelet?	Szintén figyelembe kell venni
Kettős felhasználású termékekkel kapcsolatos kutatásokat érintő oktatás, tanácsadás, együttműködés vagy munkavégzés az Unió vámterületén belül, harmadik országból érkező vendégkutatókkal	– A kettős felhasználású termékekről szóló uniós rendelet nem ír elő ellenőrzéseket a kettős felhasználású termékekhez az Unió vámterületén belül hozzáférést nyerő, az Unión kívüli személyek esetében. Ezért nem szükséges engedély mindaddig, amíg az ellenőrzött kettős felhasználású termékek az Unió vámterületén belül maradnak. Amennyiben a harmadik országbeli vendégkutató hazatérésekor is hozzáfér az ellenőrzött kettős felhasználású termékhez (vagy birtokolja azt), abban az esetben már engedély szükséges.	– Bizonyos esetekben a nemzeti rendelkezések technikai segítségnyújtási engedélyt írnak elő, vagy tiltják a műszaki támogatásnyújtást. – Engedély lehet szükséges, amennyiben egy szankciókkal érintett jogalany vagy egy szankcionált országbeli természetes/jogi személy együttműködést kíván folytatni az Unión belül. Bizonyos esetekben az uniós szankciók tiltják az ilyen együttműködést.
Kettős felhasználású termékekkel kapcsolatos kutatásokat érintő oktatás, tanácsadás, együttműködés vagy munkavégzés az Unió vámterületén kívül	– A kettős felhasználású termékekről szóló uniós rendelet nem ír elő ellenőrzéseket az Unió vámterületén kívül kettős felhasználású termékekkel kapcsolatos kutatást végző uniós személyek esetében. Ezért elvben nem szükséges engedély, *amennyiben nem kerül sor az ellenőrzött kettős felhasználású termékekhez való hozzáférésre az Unió vámterületén belülről*.	– Bizonyos esetekben a nemzeti rendelkezések technikai segítségnyújtási engedélyt írnak elő, vagy tiltják a műszaki támogatásnyújtást. – Engedély lehet szükséges, amennyiben egy szankciókkal érintett jogalany vagy egy szankcionált országbeli természetes/jogi személy együttműködést kíván folytatni az Unión belül. Bizonyos esetekben az uniós szankciók tiltják az ilyen együttműködést.
Kettős felhasználású termékekkel kapcsolatos kutatásról szóló (virtuális) konferencia/ megbeszélés/szeminárium/... szervezése az Unió vámterületén belül, vagy előadás egy ilyen (virtuális) konferencián/ megbeszélésen/szemináriumon/...	– A kettős felhasználású termékekről szóló uniós rendelet nem ír elő ellenőrzéseket a kettős felhasználású termékekhez az Unió vámterületén belül hozzáférést nyerő, az Unión kívüli személyek esetében. Ezért nem szükséges engedély, *amennyiben az ellenőrzött kettős felhasználású termékek az Unió vámterületén belül maradnak*. Amennyiben a harmadik országbeli vendégkutató hazatérésekor is hozzáfér az ellenőrzött kettős felhasználású termékhez (vagy birtokolja azt), abban az esetben már engedély szükséges. – Amennyiben a konferencia/megbeszélés/szeminárium virtuális, és az Unión kívüli rendeltetési helyre kerül továbbításra, engedély szükséges a kutatás kettős felhasználású termékekkel kapcsolatos részének vonatkozásában.	– Egyes esetekben technikai segítségnyújtási engedély szükséges. – Bevált gyakorlatnak tekinthető a résztvevők figyelmeztetése az Unió vámterületének az ellenőrzött termékek(kel) való elhagyására vonatkozó engedélykötelezettségekre. – Engedély lehet szükséges, amennyiben egy szankciókkal érintett jogalany vagy egy szankcionált rendeltetési helyen található természetes/jogi személy együttműködést kíván folytatni az Unió vámterületén belül. Bizonyos esetekben az uniós szankciók tiltják az ilyen együttműködést.
Kettős felhasználású termékekkel kapcsolatos kutatásról szóló (virtuális) konferencia/ megbeszélés/szeminárium/... szervezése az Unió vámterületén kívül vagy előadás egy ilyen (virtuális) konferencián/ megbeszélésen/szemináriumon/...	– A kettős felhasználású termékekről szóló uniós rendelet nem ír elő ellenőrzéseket az Unió vámterületén kívül kettős felhasználású termékekkel kapcsolatos kutatást végző uniós személyek esetében. Ezért elvben nem szükséges engedély – *szóbeli bemutatás esetén, amennyiben nem kerül sor az ellenőrzött kettős felhasználású termékekhez való hozzáférésre az Unió vámterületén belülről, még akkor sem szükséges engedély, ha a helyszínen felvétel készült a bemutatóról;*	– Bizonyos esetekben a nemzeti rendelkezések technikai segítségnyújtási engedélyt írnak elő, vagy tiltják a műszaki támogatásnyújtást. – Engedély lehet szükséges, amennyiben egy szankciókkal érintett jogalany vagy egy szankcionált országbeli természetes/jogi személy együttműködést kíván folytatni az Unión belül. Bizonyos esetekben az uniós szankciók értelmében tilos az ilyen együttműködés

	– *amennyiben azt olyan prezentáció vagy más konferenciaanyag kíséri, amely az ellenőrzött technológiai küszöbö(ke)t el nem érő információkat tartalmaz.* – A kettős felhasználású termékekről szóló uniós rendelet engedélykötelezettséget ír elő – *amennyiben az ellenőrzött kettős felhasználású termékekhez való hozzáférésre kerül sor az Unió vámterületén belülről;* – *amennyiben azt olyan prezentáció vagy más (papíralapú, laptopon vagy más fizikai adathordozón, például pendrive-on tárolt) konferenciaanyag kíséri, amely ellenőrzött kettős felhasználású technológiát tartalmaz.*	
Kettős felhasználású technológiát tartalmazó publikáció	– A kettős felhasználású ellenőrzési küszöböket elérő technológiát tartalmazó publikációk esetében exportengedély szükséges. A közzétételi szándék (és ebből következően a közzététel ténye) nem elegendő ahhoz, hogy a publikáció nyilvánosan hozzáférhetőnek minősüljön, ezért az nem mentesül az ellenőrzés alól. Az exportellenőrzési hatóságok a kutatóhelyek által végzett átvilágításra támaszkodnak az érzékeny kutatási területeket érintő, kiadást megelőző anyagok vizsgálatának tekintetében. – Egy publikáció(tervezet) (vagy a nyers adathalmaz) exportellenőrzés hatálya alá tartozik, amennyiben eléri az exportellenőrzés hatálya alá tartozó kettős felhasználású technológiára vonatkozó küszöböket. Ez a publikálás előtti fázisra és a tényleges közzétételi szakaszra is érvényes. Ez elvben az ellenőrzött technológiai küszöbö(ke)t elérő mesterszakos szakdolgozatokra és PhD-disszertációkra is érvényes.	A kutató vagy a kutatóhely megfontolhatja az ellenőrzött technológiát tartalmazó konkrét részek módosítását vagy kihagyását, vagy a konkrét részekhez való hozzáférés korlátozását. Amennyiben nem lehetséges enyhítés, a kutatónak vagy a kutatóhelynek egyeztetnie kell az illetékes hatósággal az engedélykötelezettség teljesítésének módját illetően (pl. egyedi engedélykérelem benyújtása).
Szabadalmazott információk és szabadalmi bejelentéshez szükséges információk	– Elvben nem szükséges engedély, mivel a nyilvánosan közzétett szabadalmazott információk kivitele a „nyilvánosan hozzáférhető” kategóriába tartozik, ezért mentesül az exportellenőrzés alól. – A szabadalmi bejelentésekhez minimálisan szükséges információk kiviteléhez nem szükséges engedély.	
Tárgyi kettős felhasználású termékek (áruk) kivitele, beleértve a prototípusterveket és a használt laboratóriumi berendezéseket is.	– A kutatóhelyek (tovább) értékesíthetik, eladományozhatják vagy kölcsönadhatják a kettős felhasználású termékeket, illetve ideiglenesen kivihetik őket a saját kutatási projektjeikkel kapcsolatos célokból. Függetlenül attól, hogy a termékek újak, prototípusok vagy használtak, engedély szükséges a kivitelükhöz, amennyiben a kettős felhasználású termékekről szóló uniós rendelet I. mellékletében szerepelnek, és az Unión belüli transzferjükhöz, amennyiben a rendelet IV. mellékletében szerepelnek.	

3. függelék

A figyelmeztető jelzések listája

A gyanús megkeresésekre utaló jelek fokozott ellenőrzése elengedhetetlen a tömegpusztító fegyverek és hordozóeszközeik elterjedésével és a hagyományos fegyverek destabilizáló felhalmozásával kapcsolatos kockázatok leküzdéséhez, valamint a fel nem sorolt kettős felhasználású termékek közbiztonsági vagy emberi jogi aggályokkal kapcsolatos kiegészítő nemzeti intézkedések szempontjából.

Az Ön helyzetére egy vagy több figyelmeztető jelzés is érvényes az alábbiak közül? Ez egyértelműen azt jelzi, hogy további vizsgálat szükséges. Ebből még nem következik azonban automatikusan engedélykötelezettség.

Erősen ajánljuk, hogy ossza meg a vizsgálatból eredő vagy az aggályaival kapcsolatos információkat az illetékes hatósággal.

A figyelmeztető jelzések alábbi listáját saját tapasztalatai vagy kutatóhelye belső szabályzata alapján kiegészítheti vagy módosíthatja. Általában a kutatók tudják a legjobban, mi számít gyanúsnak a kutatási területükön belül.

Az Ön kutatása

– a kutatása felsorolt kettős felhasználású termékek innovatív vagy alternatív fejlesztési, gyártási vagy felhasználási folyamataival kapcsolatos,

– partnere a kettős felhasználású termékek listáján szereplő technikai paraméterekkel kapcsolatos, szokatlan egyedi módosítási igényt nyújtott be, vagy a módosítási kérelem aggályokat vet fel a személyre szabott termék esetleges felhasználásaival kapcsolatban,

– a kutatása ismerten vagy gyaníthatóan közepes vagy nagymértékben használható kettős felhasználású, katonai vagy más érzékeny alkalmazások céljából.

Végső felhasználás és végfelhasználó

– hiányos vagy ellentmondó információk állnak rendelkezésre Ön (vagy kutatóhelye) valamely új partneréről/végfelhasználójáról, vagy nehezen lelhető fel információ az adott partnerről nyilvános helyeken,

– a partnernek/végfelhasználónak kapcsolata van a hadsereggel, a védelmi iparral vagy egy fegyverembargóval érintett ország valamely kormányzati kutatóintézetével, és a megjelölt végfelhasználás polgári jellegű,

– a partner/végfelhasználó olyan szervezettel áll kapcsolatban, mely katonai, tömegpusztító fegyverekkel kapcsolatos vagy kiberbiztonsági kutatást folytat,

– a partner/végfelhasználó látszólag nem ismeri a kutatást és a teljesítményjellemzőket (például egyértelműen hiányos műszaki ismeretekkel rendelkezik; nem derül ki a publikációkból és a nyilvános weboldalakról releváns kutatási tevékenység),

– a partner/végfelhasználó ajánlást kér a kutatóhelytől, vagy azt kéri a kutatótól, hogy „nagykövetként” eljárva vonja be más intézmények kutatóit is az együttműködésbe,

– a partner/végfelhasználó a tipikustól eltérő fejlesztési, gyártási vagy felhasználási követelményeket ír elő, amely alapján a termék a tervezett felhasználáshoz képest túlzott képességekkel bírna,

– a lekérések során megadott elérhetőségi adatok (pl. telefonszám, e-mail-cím vagy címek) más országokra mutatnak, mint a partner megjelölt tevékenységi helye szerinti ország, vagy időközben más országra változik,

– a partner intézményneve olyan nyelvű vagy olyan hivatkozást tartalmaz, amely idegen a székhely vagy lakóhely szerinti országtól,

– az említett weboldalon feltűnően kevés tartalom található egy hiteles weboldalhoz képest,

– a partner/végfelhasználó vonakodik átadni a termék végfelhasználásával kapcsolatos információkat (pl. végfelhasználói nyilatkozat formájában), nem ad egyértelmű válaszokat a tárgyalások során bevettnek számító kereskedelmi vagy technikai kérdésekre, vagy nem biztosít végfelhasználói nyilatkozatot,

– nem ad meggyőző választ arra, hogy miért van szüksége az adott együttműködésre a partner/végfelhasználó szokásos üzleti tevékenységei, valamint a termékek technikai kifinomultsága fényében,

– az ügyfelekre, a teljesítendő célokra vagy a termékek jellemzőire vonatkozó bizalmas adatkezelés túlzó alkalmazására irányuló szokatlan követelmények,

– bármilyen tekintetben szokatlan projekt, pl. a tipikustól eltérő kutatási partnerek, teljesítményküszöbök, kutatási lépések és teljesítendő célok, megfelelő magyarázat nélkül.

Szállítás

– tárgyi termékek esetén: szokatlan szállítási, csomagolási vagy címkézési intézkedéseket kérnek; megtagadják a szokásos Incoterms feltételek alapján történő szállítást, a konténerek/teherautók lepecsételését, valamint a címzett/végfelhasználó által biztosított átvételi igazolást; a partner/végfelhasználó a termékek továbbítási címre történő szállítását kéri.

Finanszírozási, pénzügyi és szerződési feltételek

– a jellemző kutatási partnereitől eltérő szervezet ajánl fel finanszírozást,

– a finanszírozó az eredmények közzétételének elmaradását vagy az eredmények terjesztésének visszatartását kéri kizárólagos felhasználás céljából, vagy túlzott szellemi tulajdonjogi vagy titoktartási követelményeket szab,

– a finanszírozó nem hajlandó elfogadni a katonai felhasználást tiltó záradékot,

– nem egyértelmű, ki a finanszírozó (nem érhető el weboldal vagy bármilyen publikus információ),

– a finanszírozó kizárólag olyan e-mail-címet használ a kommunikációhoz, amelyben nincsen kutatóhelyre, közjogi szervezetre vagy vállalatra vonatkozó utalás,

– a finanszírozó tisztázatlan vagy szokatlanul nagyvonalú költségvetést biztosít egy konkrét teljesítendő célokat vagy mérföldköveket nem tartalmazó kutatási megállapodás keretében,

– tengerentúli vállalat által biztosított finanszírozás, amely úgy kínál pénzügyi forrást, hogy a kutatási eredményekhez való hozzáférésen túl nem szab meg elvárásokat vagy követelményeket,

– szokatlanul kedvező fizetési feltételek, például indokolatlanul magas ár fizetése, a teljes összeg előzetes megfizetése,

– a kifizetést az ügyféltől független harmadik személy vagy valamely megjelölt közvetítő teljesíti, és más útvonalat jár be, mint a termék,

– elutasítják a bevett telepítési, képzési vagy karbantartási szolgáltatásokat,

– a telepítési hely szigorú ellenőrzés alatt álló vagy korlátozott hozzáférésű területen van,

– a célállomásokra, az ügyfelekre vagy a termékek jellemzőire vonatkozó bizalmas adatkezelés túlzó alkalmazására irányuló szokatlan követelmények.

4. függelék

Hasznos kérdések egy kutatóhely belső megfelelési programjának kidolgozásakor

A kutatóhelyek használhatják az alábbi, hasznos kérdéseket tartalmazó, nem teljes körű listát a belső megfelelési program kidolgozásakor vagy a már meglévő belső megfelelési program későbbi felülvizsgálatakor. A kérdésekre adott válaszokat sem lehet úgy értelmezni, mint amelyek biztosítékot jelentenek a kettős felhasználású termékek exportellenőrzésével kapcsolatos belső megfelelési program megfelelőségére vonatkozóan.

1. **A felső vezetés megfelelés iránti elkötelezettsége**

- Kifejezte-e a felső vezetés a kutatóhely egyértelmű elköteleződését a kettős felhasználású termékek exportellenőrzése iránt kötelezettségvállalási nyilatkozatban?
- Könnyen elérhető-e a kötelezettségvállalási nyilatkozat minden munkavállaló számára?

2. **Szervezeti felépítés, hatáskörök és erőforrások**

- Van(nak)-e az Ön kutatóhelyén a kutatóhely megfelelési eljárásaival, a gyanús lekérésekkel vagy a lehetséges jogsértésekkel kapcsolatos munkavállalói kérdések megválaszolásával megbízott személy(ek)? Elérhetők-e a megbízott személy(ek) elérhetőségi adatai minden munkavállaló számára?
- Kutatóhelye mely részeit vagy tevékenységeit érinti a kettős felhasználású termékek exportellenőrzése és a megfelelés?
- Kutatóhelyének mely részében dolgozik a kettős felhasználású termékek kereskedelmével kapcsolatos megfeleléssel foglalkozó személyzet? Felmerülhet-e összeférhetetlenség a megfelelési feladatok és a kutatásfinanszírozás megszerzésével vagy a kutatási eredmények hasznosításának biztosításával kapcsolatos felelősségi körök között?
- Amennyiben kutatóhelye a kettős felhasználású termékek kereskedelmével kapcsolatos megfelelésmenedzsment kiszervezése mellett dönt, hogyan szervezi meg az együttműködést?
- Hány ember felelős kizárólag a kettős felhasználású termékek exportellenőrzéséért, illetve hány ember lát el mellette más feladatokat is? Van-e tartalékszemélyzet?
- Hogyan szervezik meg az exportellenőrzésért felelős személyzet és a felső vezetés kapcsolatát például az információcsere tekintetében?
- Vezet-e az Ön kutatóhelye nyilvántartást a kettős felhasználású termékek exportellenőrzésével kapcsolatos, minden munkavállalóra érvényes politikákról és eljárásokról? Ha igen, milyen formátumban?
- Rendelkezésre állnak-e olyan eszközök, amelyek támogatást nyújtanak kutatóhelyének a megfelelési eljárásokkal kapcsolatban?

3. **Képzés és tudatosságnövelés**

- Biztosít az Ön kutatóhelye (testre szabott) megfelelési képzéseket vagy tudatosítást célzó tevékenységeket?
- Milyen formában biztosít az Ön kutatóhelye megfelelési képzéseket vagy tudatosítást célzó tevékenységeket? Például: külső szemináriumok, a hatáskörrel rendelkező hatóságok által kínált tájékoztató programokra való feliratkozási lehetőség, házon belüli képzési lehetőségek stb.
- Hogyan biztosítja az Ön kutatóhelye, hogy a kettős felhasználású termékek exportellenőrzéséért felelős személyzet megfelelő képzésben részesüljön és tisztában legyen az összes vonatkozó jogszabállyal és előírással?

4. **Exportátvilágítási eljárások**

4.1. *Termékosztályozás*

- Az összes vonatkozó terméket megvizsgálta a kettős felhasználású termékek ellenőrzésére vonatkozó uniós és nemzeti jegyzékek vagy a korlátozó intézkedések vonatkozásában? Kinek a felelőssége ennek elvégzése?
- Foglalkozik-e az Ön kutatóhelye kettős felhasználású szoftverek vagy technológiák elektronikus továbbításával? Amennyiben igen, hogyan biztosítja az Ön kutatóhelye a szoftverekre vagy technológiákra vonatkozó ellenőrzési kötelezettségek teljesítését?
- Biztosítja-e az Ön kutatóhelye az ellenőrzött technológiákhoz, illetve szoftverekhez való hozzáférést a munkavállalóinak a külföldi tartózkodás során?
- Nyilvántartja-e az Ön kutatóhelye a vállalata által kapott vagy gyártott termékek osztályozását?

– Megjelennek-e a kutatóhely osztályozási eljárásaiban a kettős felhasználású termékek ellenőrzésére vonatkozó uniós és nemzeti jegyzékekben történő módosítások?

– A kettős felhasználású termékekről szóló uniós rendelet 11. cikke (9) bekezdésének vizsgálatakor feltüntetik-e a tárgyi kettős felhasználású termékek Unión belüli transzfereire vonatkozó kereskedelmi okmányok, hogy a termékek az Unióból történő kivitelük esetén ellenőrzés tárgyát képezik?

4.2. *Az ellenőrzött tevékenység kockázatértékelése*

A jelen iránymutatás 3. függeléke tartalmazza a „figyelmeztető jelzésekre" vonatkozó kérdések nem teljeskörű listáját, amely támogatást nyújt kutatóhelyének az exportátvilágítási folyamatban annak érdekében, hogy kiszűrhesse az ügyfelektől érkező gyanús lekéréseket.

– Milyen eljárásokat alkalmaz az ellenőrzött tevékenység kockázatértékeléséből származó pozitív és negatív eredmények kezelésére?

– Hogyan kezeli a szervezete az exportátvilágítási vizsgálatból származó „álpozitív" eredményeket (vagyis a „téves riasztásokat")?

Az embargók és szankciók hatálya alá tartozó vagy érzékeny rendeltetési helyek és szervezetek ellenőrzése

– Az ellenőrzött tevékenység kockázatértékelésekor hogyan veszi figyelembe az Ön kutatóhelye a korlátozó intézkedéseket (beleértve a szankciókat)?

A megjelölt végfelhasználás és az érintett felek átvilágítása

– Milyen belső eljárásokat alkalmaz az Ön kutatóhelye a megjelölt végfelhasználás és az érintett felek átvilágítása vonatkozásában?

– Hogyan történik az (új) érintett felek átvilágítása? Ellenőrzi-e időszakosan a már meglévő partnereit vagy finanszírozóit?

„Mindenre kiterjedő" ellenőrzések a fel nem sorolt kettős felhasználású termékek vonatkozásában

– Hogyan gyűjti össze és hasznosítja a megjelölt végfelhasználással kapcsolatos aggályos információkat (a mindenre kiterjedő rendelkezések tekintetében ([46]))?

Az eltérítési kockázat ellenőrzése

– Alkalmaz-e az Ön kutatóhelye az eltérítési kockázatok ellenőrzésére irányuló intézkedéseket?

4.3. *Az engedélyezési követelmények és az engedélykérelmek meghatározása az ellenőrzött bróker-, tranzit- és transzfertevékenységek vonatkozásában*

– Hogyan biztosítja, hogy minden egyes esetben a megfelelő engedélytípust (egyedi, globális vagy általános exportengedélyt) alkalmazza/használja?

– Hogyan biztosítja a korlátozások hatálya alá tartozó, kevésbé egyértelmű exporttípusok és más tevékenységek felismerését, valamint azt, hogy nem kerül sor ezen exporttevékenységekre a kettős felhasználású termékek kereskedelmének ellenőrzésére vonatkozó uniós és nemzeti jogszabályokkal ellentétesen?

4.4. *Engedélyezés utáni ellenőrzések, beleértve a szállítási ellenőrzést, valamint az engedélyezési feltételeknek való megfelelést*

– Végez-e az Ön szervezete az ellenőrzött tevékenységre vonatkozó végleges kockázatértékelést a kettős felhasználású termék szállítása vagy továbbítása előtt?

– Hogyan biztosítja az Ön kutatóhelye az engedély(ek)re vonatkozó feltételek betartását (az engedély/engedélyek bejelentési kötelezettségét is beleértve)?

5. **Teljesítmény-felülvizsgálatok, ellenőrzések, belső jelentéstétel és korrekciós intézkedések**

– Vonatkozik-e kutatóhelyének napi működési eljárásaira a kettős felhasználású termékek kereskedelmének ellenőrzésével kapcsolatos (véletlenszerű) teljesítményértékelés?

([46]) A kettős felhasználású termékekről szóló uniós rendelet 4., 5., 9. és 10. cikke.

– Alkalmaz-e az Ön kutatóhelye belső vagy külső ellenőrzési eljárásokat?

– Alkalmaz-e az Ön kutatóhelye a visszaélések bejelentésével kapcsolatos vagy eszkalációs eljárásokat?

– Milyen korrekciós intézkedéseket alkalmaz az Ön kutatóhelye meg nem felelés esetén?

6. **Nyilvántartás és dokumentálás**

– Milyen intézkedéseket alkalmaz az Ön kutatóhelye a kettős felhasználású termékek kereskedelmének ellenőrzésére vonatkozó dokumentumok nyilvántartására és visszakeresésére vonatkozóan? Fontolóra vette-e a kutatóhelye, hogy nyilvántartást vezessen a hatáskörrel rendelkező hatósággal történt korábbi kapcsolatfelvételekről?

– Tisztában vannak-e a kettős felhasználású termékek kereskedelmének ellenőrzésével foglalkozó személyzet tagjai és az érintett kereskedelmi partnerek a nyilvántartásra vonatkozó jogszabályi követelményekkel?

– Ellenőrzi-e a nyilvántartásokat a teljesség, pontosság és minőség tekintetében?

7. **Fizikai biztonság és információbiztonság**

– Alkalmaz-e az Ön kutatóhelye kiberbiztonsági intézkedéseket a kettős felhasználású szoftverek és technológiák védelme és annak biztosítása érdekében, hogy megakadályozza ezek eltűnését, egyszerű eltulajdonítását vagy engedély nélküli exportálását?

– Képes-e a kutatóhelye azonosítani a kettős felhasználású termékekkel kapcsolatos fizikai- és információbiztonsági sebezhetőségeket és kritikus lépéseket?

5. függelék

A kettős felhasználású termékek kivitelére és unión belüli transzferére vonatkozó engedélykötelezettségek folyamatábrája ([47])

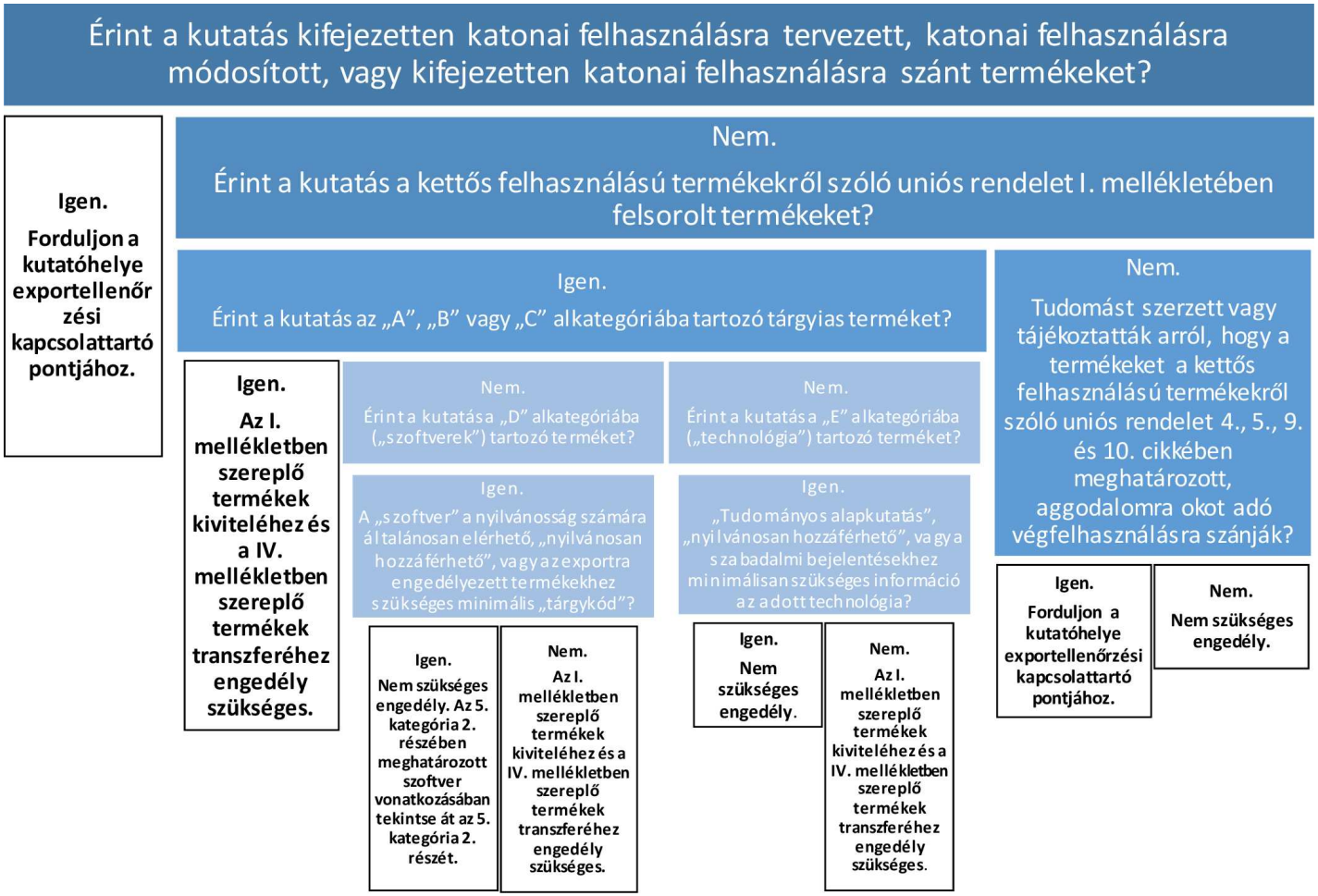

([47]) Ez az ábra nem tartalmazza a kifejezetten katonai célú felhasználásra tervezett vagy módosított termékekre vonatkozó engedélykötelezettségeket. Ezt illetően tekintse át a kutatóhelye vagy az illetékes hatósága által biztosított releváns információkat. A dupla idézőjelbe tett terminológia (pl. „szoftver”) a kettős felhasználású termékekről szóló uniós rendeletben meghatározott definíciókat jelöli.

6. függelék

Példák a kutatóhelyek lehetséges megfelelőségi szervezeti struktúráira

Ezek a példák szemléltetik, ki láthatja el a megfelelési szerepköröket és felelősségi köröket egy kutatóhelyen. Az első ábra a „hagyományosabb” kutatóhelyi struktúrákra, pl. egyetemekre, míg az utóbbi inkább az alkalmazott kutatási központi struktúrákra vonatkozik. Ezeket a példákat az iránymutatás kidolgozása során gyűjtötték, és a begyűjtést követően anonimizálták.

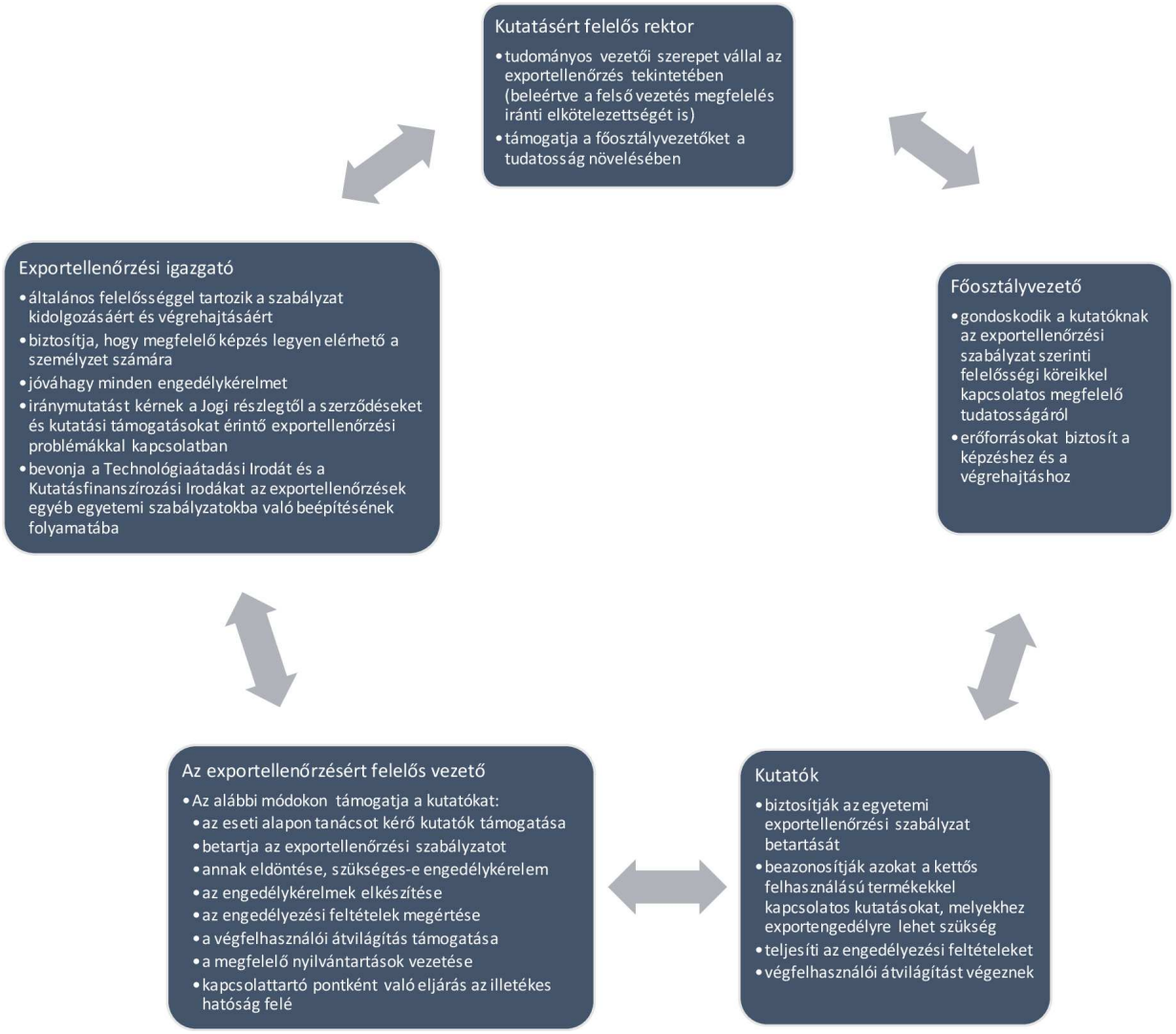

Vezetés
Támogató részlegek
Ügyvezető alelnök
•megfelelési vezetői szerepet vállal (beleértve a felső vezetés megfelelés iránti elkötelezettségét is)
•megfelelő erőforrásokat biztosít az exportellenőrzési szabályzat kidolgozásához és végrehajtásához
Az exportellenőrzésért felelős vezető
•általános felelősséggel tartozik az exportellenőrzési szabályzat kidolgozásáért és végrehajtásáért
•nyomon követi a megfelelés fenntartásának hosszú távú ütemtervét
•képzéseket és tudatosságnövelést biztosít
•felülvizsgálja az engedélyezési jelentéseket
•jóváhagy minden engedélykérelmet
•kapcsolattartó pontként jár el az illetékes hatóság felé
Exportellenőrzési iroda
•elkészíti az engedélykérelmeket
•átvizsgálja a jogi dokumentumokat
•begyűjti és ellenőrzi a végfelhasználói igazolásokat
•végfelhasználói átvilágítást végez
Üzletfejlesztési részleg
•műszaki osztályozást végez
•végfelhasználói és végfelhasználási átvilágítást végez
Műszaki részleg
•műszaki osztályozást végez
Beszerzési részleg
•támogatja a végfelhasználói igazolások begyűjtését és ellenőrzi azokat
•végfelhasználói átvilágítást végez
Információbiztonsági részleg
•digitális információvédelmi intézkedéseket dolgoz ki és valósít meg
Logisztikai részleg
•szállítás előtti ellenőrzéseket végez
•nyomon követi a szállítmányokat
Humánerőforrás részleg
•iránymutatást nyújt a szervezetet látogató harmadik országbeli állampolgárok tekintetében

7. függelék

A kettős felhasználású termékekre vonatkozó engedélykötelezettségek összegzése ([48])

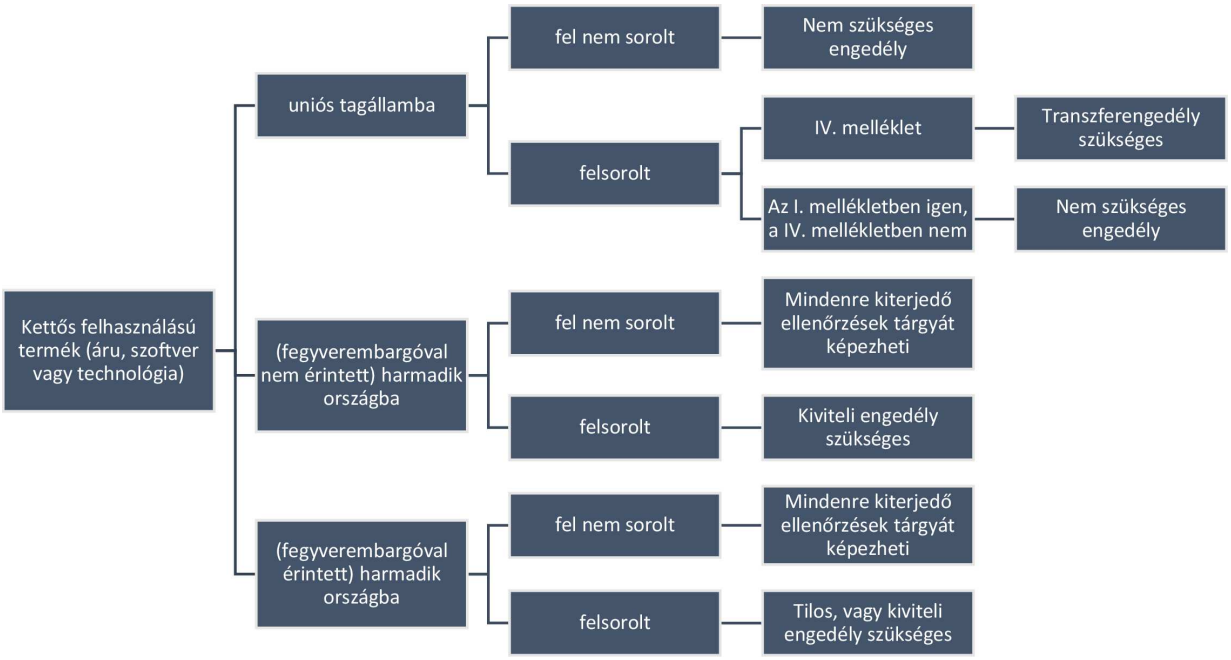

([48]) A 7. függelék összegzi a kettős felhasználású termékekre a kettős felhasználású termékekről szóló uniós rendelet értelmében vonatkozó engedélykötelezettségeket. A nemzeti szabályozások további engedélyezési követelményeket írhatnak elő. Ez a függelék nem tartalmazza a kifejezetten katonai célú felhasználásra tervezett vagy módosított termékekre vonatkozó engedélykötelezettségeket. Ezt illetően tekintse át az illetékes hatósága által biztosított releváns információkat.

8. függelék

Technológiai készenléti szintek

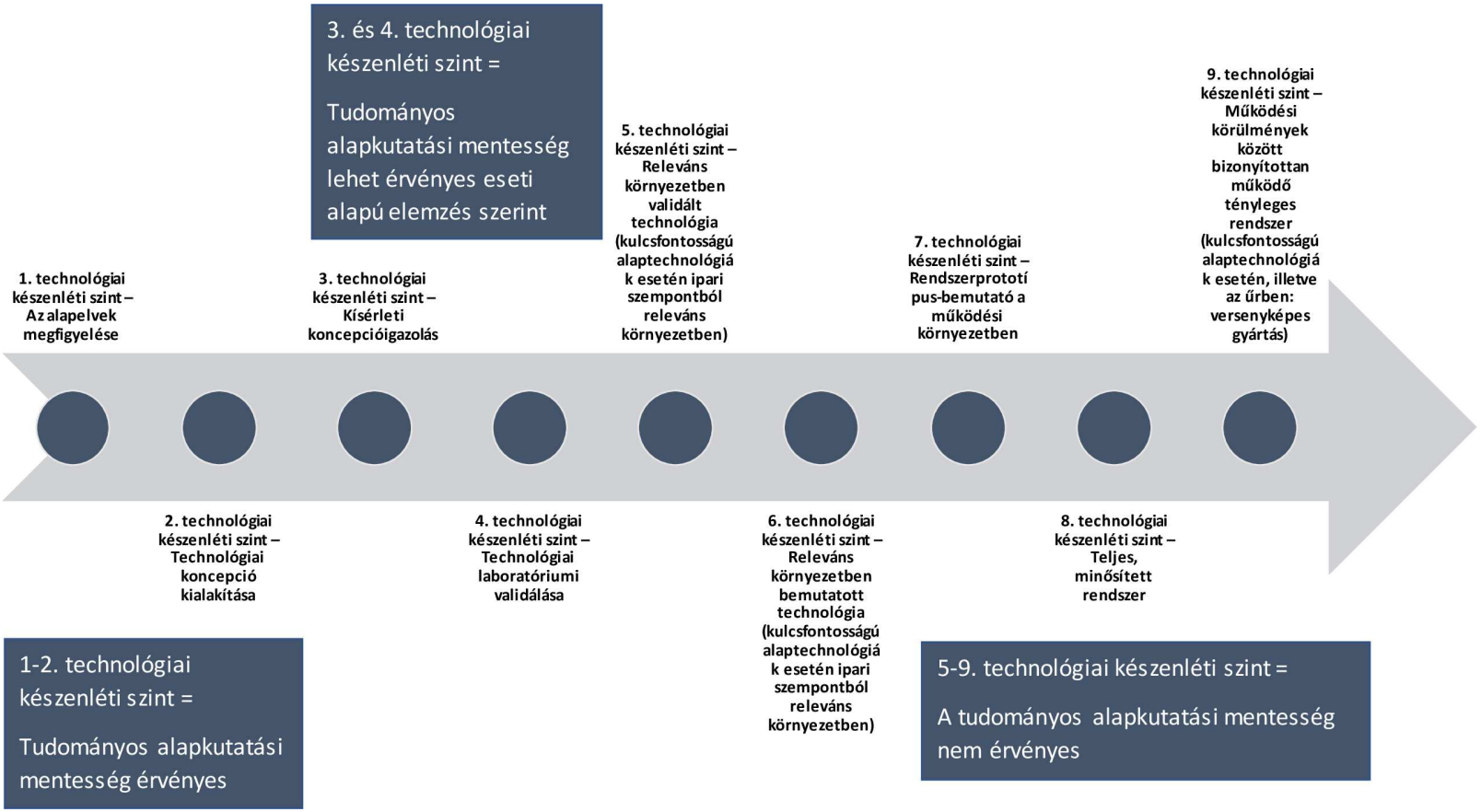

9. függelék

Hivatkozások és elérhetőségek

Az uniós tagállamok illetékes exportellenőrzési hatóságainak listája a következő weboldalon érhető el:
https://ec.europa.eu/trade/import-and-export-rules/export-from-eu/dual-use-controls/

A nemzeti intézkedések uniós listája a következő weboldalon érhető el:
https://ec.europa.eu/trade/import-and-export-rules/export-from-eu/dual-use-controls/

Adott esetben tekintse át az illetékes hatósága által biztosított kiegészítő nemzeti iránymutatásokat is.